

katedra

YU ISSN 0022/9295

10. MARCA 1982

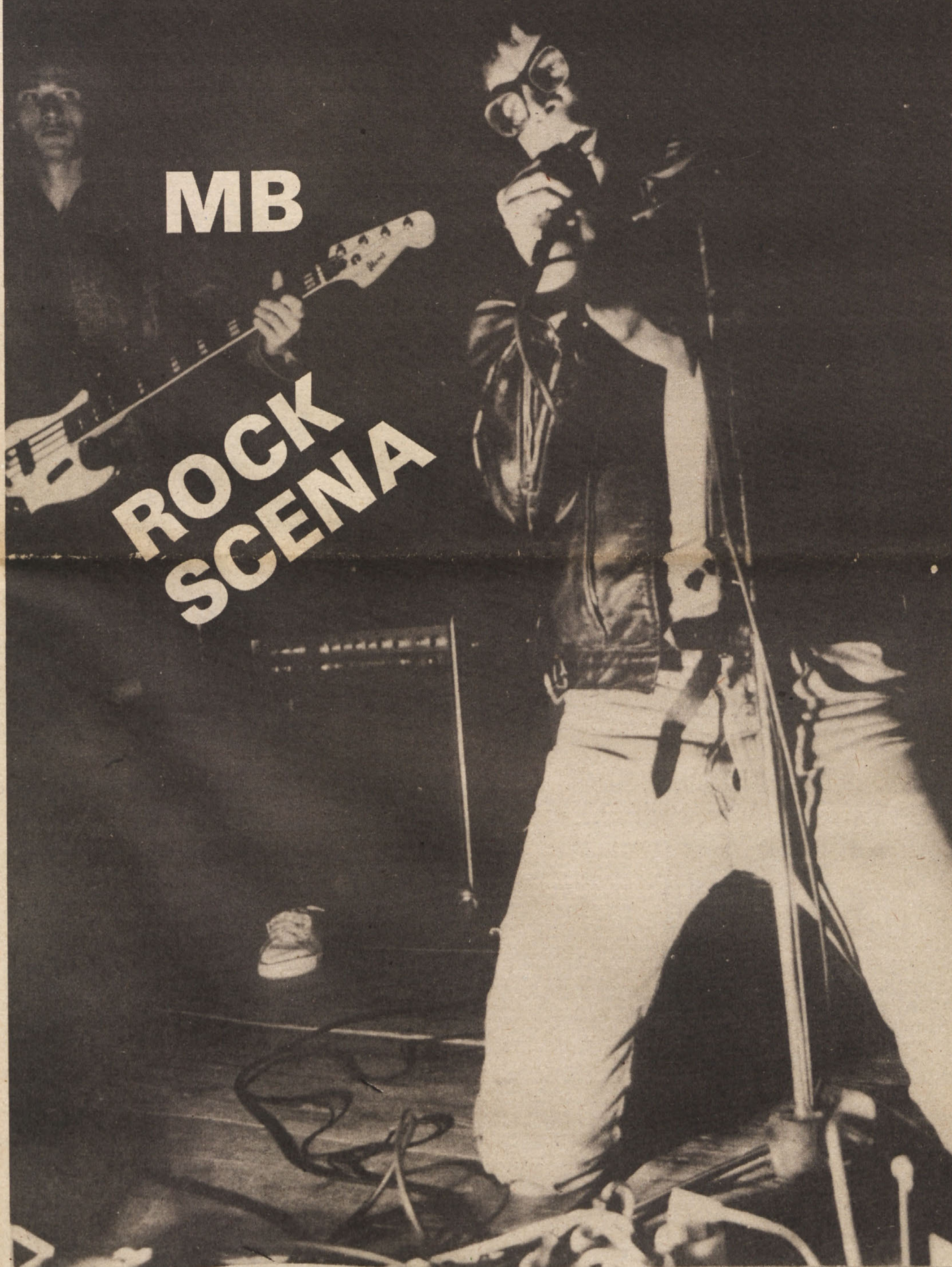
ŠTEVILKA 2

LETNIK XXII.

CENA 8 DIN

MB

**ROCK
SCENA**

POVEST O JARI KAČI IN STEKLEM POLŽU

Naši cenjeni bralci so se gotovo že vprašali, kako to, da zelo bran in spoštovan list univerzitetne sedanosti „Katedra“ ni izšel v predvidenem času. Sledi pojasnilo uredništva: „Zataknilo se je pri financiranju „Katedre“, čeprav je bil celoten material za številko pripravljen celo pred rokom.“ Problem je torej pri denarju ali natančneje pri financiranju občudijske dejavnosti (Katedra, KUD Student, kulturne komisije itd.), ki je sicer „ever green“ tema zadnjih desetletij in ni zman na lestvici najbolj popularnih tem na samem vrhu.

Retorično vprašanje bi se glasilo nekako takole: „V čem je bistvo problema?“. Odgovor pa bi bil približno tak: „Bistvo problema je v tem, da še ni podpisan samoupravni sporazum o financiranju občudijskih dejavnosti, čeprav to še ni vse“. List univerzitetne sedanosti ima, če pogledamo pobliže, take probleme: Najprej si uredništvo iskreno želi, da bi imeli za naslednje številke denar, tako da bi lahko nemoteno in pravočasno izhajali. S tem v zvezi je tudi druga želja, da bi namreč vsi, ki financirajo „Katedro“ (UK ZSMS, republiške samoupravne interesne skupnosti) nakazali denar vsaj do srede marca, da bi lahko uredništvo nakazalo denar za avtorske honorarje našim dopisnikom, ki počasi že izgubljajo potrpljenje in živce ter nam grozijo že s tožbami. In med nami rečeno, tudi mi na uredništvu, ki že od oktobra nismo dobili izplačanih honorarjev, smo že malce nestrpni. Uredništvo lista univerzitetne sedanosti „Katedra“ si zato od srca želi, da bi bil podpisan samoupravni sporazum o financiranju mladinskega periodičnega tiska.

Z gledišča UK ZSMS je problem videti takole: UK ZSMS je sklenila zablokirati denarna nakazila za občudijsko dejavnost, dokler ne bo narejena bilanca, iz katere bo vse lepo razvidno, kak kdo komu, zakaj in po čem. Sedanje predsedstvo UK je namreč mnenja, in to po pravici, da mora biti reševanje problemov sistemsko in ne „z gasilsko politiko“, kot sami pravijo. Ker je prejšnje predsedstvo pustilo finančno politiko dokaj neurejeno, je naloga sedanjega, da to uredi. Zato je krivično, če jih nekateri obtožujejo, da so malce togi in neelastični. Tudi ni prav, da jim VTO-ji tako počasi nakazujejo sredstva za občudijsko dejavnost, saj kolikor je nam znano, denarja do 10. 2. 1982 ni nakazala še nobena VDO. Zato ni težko razumeti, zakaj si tudi na UK ZSMS tako zelo želijo, da

bi bil podpisan SS o FOD. Na Univerzi vidijo problem tako. Denarja ni, ker še ni podpisan SS o FOD, ta pa ni podpisan zato, ker so se na nekaterih šolah odločili, da bodo sredstva za občudijsko dejavnost porabili raje „v svoji hiši“, kot pa da bi jih dali na UK ZSMS. Zgodilo se je namreč, da so bili na šolah razočarani, ko so prosili KUD Student za nastop na njihovi šoli. KUD Student je, ali poslal nesprejemljivo visok račun ali pa no mogel poslati nobene sekcije. Potem so na šolah rekli: „Pa ne damo denarja za občudijske dejavnosti na ravni UK.“ Na KUD Student pa razlagajo, da že tako ali tako dobijo tako malo denarja, da komaj životarijo. In še pravijo na KUD Student, da jim za koncerte povedo teden dni prej ali pa še to ne, in da tako „at hok“ oni tudi ne morejo prirediti koncertov in nastopov, čeprav se zadnje čase „kudovci“ pritožujejo, da jih z Univerze nihče ne povabi in da celo Univerza vabi druge, ki jih mora drago plačati. Razumljivo pa je tudi, da šole ne bodo s SS o FOD kupovale „mačka v žaklju“. Če vedo, koliko morajo nakazati, hočejo tudi vedeti, kaj bodo za ta denar tudi dobile. Drugače povedano, UK ZSMS bi moral imeti že na začetku študijskega leta v rokah plan z vsemi nastopi, koncerti in prireditvami, ki jih

lahko ponudi v okviru občudijskih dejavnosti na Univerzi, Univerza pa bi morala že na začetku študijskega leta nakazati denar na UK ZSMS, da bi tam lahko resnično vodili dolgoročno in sistemsko politiko občudijskih dejavnosti, ne pa „gasilske“. Tako pa gre vse nekako 6 mesecev za časom. Na UK ZSMS ne vedo, koliko bodo dobili denarja in zato ne morejo dolgoročno planirati, na Univerzi pa ne vedo, kaj bodo od UK ZSMS in občudijskih dejavnosti dobili, novi kadri, ki bi morali biti znani že spomladi in se do novega študijskega leta uvajati v delo, sprejmejo svoje dolžnosti šele okrog novega leta. Popravljajo napake starega vodstva, rešujejo probleme lastnega obstoja in živijo od danes na jutri. Tega, za kar so postavljeni — organizacija in koordinacija občudijskega delovanja mladine na Univerzi —, pa ne zmorejo, ker imajo lastnih težav že preveč.

Če se je bralcem s potrpežljivostjo in zbranostjo pretolkel skozi to „komedijo zmešnjav“, potem bo najbrž tako, kot avtor tega teksta vzdihnil: „Blagor nam, ki imamo samoupravljanje in demokracijo, pa čeprav ju izvajamo počasi, drago in vse preveč neučinkovito.“

Za Uredništvo
VIHAR LUCIJAN

TUDI ŠTUDENTI NA VOLITVE

Nekaj bežnih pogovorov s študenti naše univerze daje nekoliko neprijeten vtis, da se nismo ravno vsi dovolj zanimali za volitve. Pa vendar teče dejavnost glede njih že več mesecev in se bo v četrtek, 11. marca (v šoli) in v nedeljo, 14. marca v domači krajevni skupnosti samo še dokončala.

Po sedanji naši ureditvi so volitve, kjer se izrečemo o kandidatih za člane delegacij, namreč le četrti in zadnji del in torej nekako pika na i široke družbeno-politične dejavnosti, ki je že pred tem imela tri logične zaporedne dele:

— evidentiranje (na predlog kogarkoli in brez potrebe po pristanku evidentiranega),

— predkandidiranje (dogovarjanje o možnih kandidatih in njih predlaganje na temeljnih kandidacijskih konferencah),

— kandidiranje (na kandidacijskih konferencah).

Imeli smo torej več mesecev časa, da se vključimo v to obliko vplivanja na svoje lastno življenje in njegove bodoče opredeljevanje. Zakaj je nismo izrabili dosledne? Zato, ker se večidel vključujemo prvič? Zato, ker zaupamo drugim, da bodo poskrbeli tudi za naše interese kar sami? Zato, ker ne verjamemo v svoj vpliv? Zato, ker nas ne zanimajo pogoji za naše življenje?

Kakorkoli, vključimo se vsaj sedaj! V četrtek, 11. marca bomo v šoli volili svoje delegate v delegacijo šole ali VTO (na VTS in PA) na področju vzgoje in izobraževanja. V nedeljo, 14. marca pa bomo kot občani volili delegacije v svojih domačih krajevnih skupnostih in glasovali o izvolitvi delegatov v družbeno-političnih zborih občinskih skupščin.

Mimogrede: ali smo preverili vsaj to, da smo vpisani v volilni imenik v svoji domači občini in v svoji šoli? mmm

SODELOVANJE?

Delovanje na srednjih in visokih šolah od sredine decembra 1981 do prvih dni januarja 1982 je bilo precej skromno ali pa ste nas o tem premalo obvestili, čeprav ni takrat nobena šola imela počitnic.

Kulturno in družbeno-politično delovanje od januarja do sedaj: Od VPS nismo dobili informacij, prav tako pa se nam ni uspelo povezati z VAS, čeprav se trudimo, da bi sodelovali. (mladinske sobe nimajo telefona).

Ce je kakšna informacija o delu na Univerzi izostala, je to nenaumno, saj je obveščanje še zmeraj šibka točka vseh višjih in visokih šol. Problem je tudi v tem, da ni povezave OO ZSMS različnih šol.

Naštetimo nekaj najpomembnejših prireditev od začetka januarja pa do sedaj, iz katerih je dokaj razvidna aktivnost in ustvarjalnost posameznih šol. Zelo jasno pa se vidi, na katerih šolah so popolnoma neustvarjalni, ali pa imajo premalo

razgibano (ali pa sploh ne) informativno dejavnost.

PA je proti koncu decembra poskrbela za premiero »Dogodek v mestu Gogi« Slavka Gruma, v naslednjih dneh je imela referendum za sprejetje Statuta šole in nekaj dni prej zbor študentov. V klubskih prostorih so praznovali novo leto. V začetku januarja je delegacija PA odpotovala v Skopje, kjer se je pobratila s tamkajšnjo Univerzo.

VEKS je sredi meseca organiziral »Živi sejem« v avli, kjer so prodajali knjige, možen pa je bil tudi ogled dia filmov. Priredili so koncert »Preporoda« in skupine »Slovenska gruda«, to je vse z visokih in višjih šol.

S srednjimi pa je tako:

V Avli gimnazije Miloša Zidanška so v začetku januarja pripravili srečanje treh gimnazij (Miloša Zidanška, Ljubljana—Bežigrad, Nova Gorica). Sledil je ples.

Na Prvi gimnaziji so priredili novoletni ples, a samo za dijake te gimnazije. Že od začetka februarja

pa se vrstijo ob sredah ali četrtek (vsak teden) kulturni glasbeni rock literarni večeri (Bob Dylan, Religija...) je bilo na šolah res tako malo kulturnega in družbeno-političnega delovanja ali pa tako malo informiranja, nam je ostala neznanca. Želimo, da bi bilo odslej enega in drugega več.

A. B. C.

DELO PO KROŽKIH NA SREDNJIH ŠOLAH

Ce vprašate dijaka, kakšno se mu zdi delo krožkov za kulturo na šoli, večina presenečeno pogleda in vpraša: »Kaj? Več krožkov je?«

Ce primerjamo srednje šole, lahko ugotovimo, da sta število in vrsta krožkov zelo odvisna od učnega načrta šole.

Na EAS je kulturna dejavnost zelo enostranska. Najbolj dejaven je literarni krožek, ki spremlja delo mladih literatov, objavlja njihova dela v glasilu, letos pa prireja tudi recitale v okviru kulturnih dnevo za prve letnike. Recitatorski, folklorni krožek, pa tudi oktet, nastopajo predvsem na proslavah. Ker do zdaj tudi likovne vzgoje ni bilo v učnem načrtu, likovnega in foto krožek na šoli ni. Tudi literarni ali instrumentalni večer ne poznajo, vse kulturne prireditve so dopoldan ali zgodaj popoldan.

Za glasbeno srednjo šolo je značilna usmeritev na glasbeno področje. Ce bi se vse šole tako enostransko držale svojega naziva bi različne vrste kulture izumrle. Na tej šoli je vse v znamenju glasbe, vendar res izvrstne glasbe. Na šoli deluje zelo uspešen pevski zbor, ki sodeluje na proslavah, v načrtu pa imajo tudi turnejo po Češki. Delujejo tudi pihalni in godalni orkester;

uveljavljata se predvsem na raznih tekmovalnih. Zelo popularne so interne produkcije, na katerih se predstavljajo mladi talenti.

Na tehnični srednji šoli kulturna dejavnost slabo deluje, zelo radi pa sodelujejo z drugimi srednjimi šolami in vojaki. Vojake večkrat povabijo na proslave, priredili pa bodo tudi literarni večer, na katerem se bodo zraven njihovih pesnikov predstavile tudi dijakinje administrativne šole, s pesmimi in črticami.

Najbolj je razvita kultura na gimnazijah. To lahko sklepamo iz števila krožkov pa tudi iz uspešnosti krožkov. Na pedagoški gimnaziji jih je precej: recitatorski, ki deluje na proslavah, likovni in foto krožek, ki razstavlja predvsem v prostorih šole, zelo uspešna pa sta dramski in lutkovni krožek. Lutkovni krožek je izjema, na nobeni drugi srednji šoli ne dela. Dijaki pedagoške gimnazije predstavljajo (Nastopajo) na osnovnih šolah in vrtcih. Tudi tu večernih nastopov ni, vendar zanje (zaradi sodelovanja s PA) niso prikrajšani, ker sodelujejo s PA Maribor.

Največ krožkov je na Prvi gimnaziji: literarni, likovni, glasbeni (instrumentalisti), recitatorski,

foto, plesna sekcija in pevski zbor. V začetku leta je kulturno življenje malo zastalo zaradi menjave generacij, zdaj pa je AVLA, kulturno središče gimnazije, ponovno zažvela. Ne samo ob razstavah, ki so bile ves čas, temveč tudi ob literarnih in glasbenih večerih. Prvi literarni večer so priredili tretji letniki, zdaj pa so na vrsti prvi. Kogarkoli zanese pot na gimnazijo, mu priporočamo da si ogleda AVLO, kjer zdaj razstavlja dijak ljubljanske gimnazije Šentvid.

Svoja dela bodo lahko primerjali z deli dijakov prve gimnazije, ki se bodo predstavili februarja.

To je bil le kratek pregled, podrobnosti lahko zveste pri mentorjih krožkov. Povsod izjavljajo, da je edino upanje raznovrstnejšega kulturnega življenja usmerjeno šolstvo, saj je likovna in glasbena vzgoja prišla v učne načrte vseh srednjih šol. In to je tudi edino pravilno!

(Vsi zagovorniki usmerjenega šolstva naj mi oprostijo, ker nisem napisala novih imen za srednje šole. Ampak teh programov je preveč in vsa imena še niso uradno sprejeta, da bi jih ponavljala skozi ves tekst. Okrajšav pa tako ne bi nihče razumel.)

TATJANA KUNST

Smiljan Kreže, glavni realizator glasbenega večera v Klubu mladih, nam je predstavil skupine (bolj ali manj je ostalo pri imenski predstavitvi članov), o glasbi smo izvedeli bolj malo, tako pa nam je ostala v presojo zvočna slika skupin. Vsaka je izvajala le eno skladbo, kar je sicer vneslo določeno dinamiko v

NEKAJ V OKVIRU MARIBORSKE GLASBENE SCENE

celoto dogajanja, morda pa je bilo le premalo odmerjenih minut za globljo predstavo glasbene domselnosti posameznih skupin.

Maribor je bil včasih vodilno rockersko mesto, tako po muzicirajočih skupinah, kakor po koncertnih dogodkih, potem pa nas je dogajanje vedno bolj puščalo ob strani. Skupine so se rojevale, se razblinjale, nedeljski glasbeni večer v Klubu mladih pa je pokazal, da precej mladih glasbeno ustvarja. Kako jim (je) to uspevalo (lo) smo spoznali v nekako treh celotah: nekdanjega mariborskega rocka, njegovega zdajšnjega razcveta, ob bok udarnejšemu (predvsem pa glasnejšemu) zvoku rockerskih skupin pa se oblikuje še splet akustičarjev. Po zvočni sliki smo lahko presodili, da mariborski mladi glasbeniki (večinoma) ostajajo zvesti rockerski usmeritvi. v nasprotju z recimo ljubljansko punk-novi val-težkometalno sceno, le-ta pa v glasbeno ustvarjalnem pogledu ne pomeni nujno tudi napredka (morda le modni trend).

V nedeljskem večeru smo po-

slušali skladbe skupin Alarm, Vulkan, nekoliko jazzovsko popestreno glasbo Drsecega tečaja, Grifa, v ta venček spadata tudi Zeus in LSD.

Novo, že dokaj popularne mariborske skupine so zastopali Lačni Franz, Testament, Preporod, Spray, za nameček smo uspeli spoznati celo mariborsko country glasbo, pa Slovenske grude in Škarabeja. Za konec so nam pripravili še spogledovanje s skazovski skupine Maska. Nekatera glasbena iskanja mladih muzikantov so (seveda če izvenzamemo spominske posnetke preminulih skupin) dokaj zanimiva, pohvalne so nekatere glasbene ideje (mnogokrat neizpeljane), posamezni glasbeniki v skupinah vlagajo veliko truda v tehnično perfekcijo, šibka točka pri mnogih skladbah pa so besedila.

Iskanje neposrednih glasbenih vzornikov, vplivov, bi bilo morda krivično, skratka oblikuje se drugačen zvok domačih skupin, nastajajo muzikantje, ob njih pa tudi na novo (za)osvojeni poslušalci.

URŠA ČOP

Časopis univerzitetne sodobnosti Katedra. Naslov uredništva: Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon 22-004. Številka žiro računa: 51800-678-81846. Izdaja univerzitetna konferenca ZSMS Maribor. Uredništvo: Mulej Matjaž (glavni urednik, v. d. urednik za informacije), Jovanovič Viktor (odgovorni urednik, v. d. urednik za likovnost), Pirtovšek Srčko (visoko šolstvo), Vihar Lucijan (kultura), Verčič Dejan (teorija), Hani Marjan (tehnični urednik), Marinovič Glorija (lektor), Sodelavci: Fras Zlatko, Požgan Franc, Jerman Cvetka, Eigner Vasja, Kunst Tatjana, Napotnik Branka, Fištravec Andrej, Čop Urša itd. Tajnica: Koštomaj Marjana. Distributer: Dobovišek Miran. Izdajateljski svet: Kolarič Zinka, Pungartnik Marjan, Križman Mirko, Geč Miroslava — Korošec, Kumpersčak Vito, Rebernik Mik, Gerič Slavko, Kšela Tomaž, Gramc Alojz, Šaler Janko, Požgan Franc, Vuk Vili, Škrumlec Josip, Jerman Cvetka, Pestiček Mirč.

Katedra izhaja ob podpori UK ZSMS Maribor, Kulturne skupnosti Slovenije, Raziskovalne skupnosti Slovenije, Izobraževalne skupnosti Slovenije in Skupnosti za zaposlovanje.

Tisk: ČGP Večer, Tržaška 14, Maribor.

Cena izvoda: 8 din. Nenarocnih slik in tekstov ne vračamo. Uradne ure: vsak dan od 12. do 13. ure, za kulturo vsak četrtek od 16. do 17. ure. Sestanki uredništva: vsak ponedeljek od 13. ure naprej. Oproščeno temeljnega davka na promet po sklepu 421-1/70 z dne 22. 1. 1973.

O USTANAVLJANJU CENTRA ZA OBŠTUDIJSKO DEJAVNOST

Že dalj časa smo pričala prizadevanju za razrešitev problematike interesnih dejavnosti na Univerzi, toda do sedaj je to zaradi različnih vzrokov še vedno ostalo samo pri prizadevanjih. Smo v fazi prehoda visokega šolstva na usmerjeno izobraževanje, zato je potrebno odkrito spregovoriti tudi o tem področju enotnega sistema vzgoje in izobraževanja in seveda pristopiti k razreševanju obstoječega stanja. Pripravljeni je že material, ki bo šel v javno razpravo v osnovne organizacije ZSMS po šolah, še pred koncem šolskega leta pa bo treba to tudi sprejeti.

Za interesne dejavnosti študentov je značilno, da je osnovna gibalna sila znotraj ZSMS. Ta je bolj koordinator programiranja in financiranja, kot tudi izvajalec.

Interesna dejavnost na Univerzi v Mariboru se je v zadnjem času precej razmahnila. Z občudnijsko dejavnostjo se trenutno ukvarjajo: KUD Študent s sekcijami, APZ Boris Kraigher, AFS Študent, Magra, Zveza študentskih športnih društev, komisije za kulturo pri UK ZSMS, kulturne in športne komisije na VTO in VDO, občudnijska dejavnost v študentskih domovih, radioamaterski klub, Katedra, šolska glasila in še kdo.

Vse te dejavnosti so med sabo nepovezane. Nepovezanost in razdrobljenost pa ima za posledico stalno finančno in kadrovsko stisko. Sedanja organiziranost interesnih dejavnosti je enaka že

vrsto let, kljub povečani množičnosti, kvaliteti in aktivnosti in tako postaja ovira za nadaljnji razvoj. Potrebovali bi tudi profesionalne mentorje, trenerje. Nezainteresirani so učitelji in asistenti za vključevanje interesnih dejavnosti v vzgojnoizobraževalni proces. Seveda se to odraža v zmanjšanem številu študentov, ki se vključujejo v občudnijsko delo.

Zakon o usmerjenem izobraževanju opredeljuje VDO kot vzgojnoizobraževalno institucijo, ker vsebujejo interesne dejavnosti pomembno vzgojno sestavino, morajo torej postati domena VDO in VTO in ne samo ZSMS. VTO in VDO naj bi razvijali interesne dejavnosti tako za delavce šole, kakor tudi za študente na kulturnem, športnem, informativnem, socialnoekonomskem področju. Izjema sta AESTE in AISEC, ki morata biti vključena v mednarodno dejavnost VDO.

Center za občudnijsko dejavnost bo samostojna samoupravna organizacija študentov in delavcev Univerze, in bo organizacija posebnega družbenega pomena. Ali bo delovala v sklopu Univerze, študentskih domov ali študentskega servise, bo sklenjeno na javni razpravi.

V sklopu centra bodo delovali naslednji sektorji:
Sektor za kulturo in umetnost, sektor za fizično kulturo, šport in rekreacijo, sektor za tehnično kulturo,

sektor za mednarodno sodelovanje,

sektor za informiranje in izobraževanje.

Sektorji bodo odprti, tako da se bo lahko vsaka nova dejavnost priključila centru za občudnijsko dejavnost, organizacije, ki pa se bodo v center vključevale, bodo samostojne pri svojem delu.

Seveda pa se bodo še vsi predlogi in razmišljanja dopolnili in konkretizirali na javni razpravi.

CVETKA JERMAN

PRIPRAVE NA KONGRES ZSMS

V Novi Gorici je bil 12. in 13. februarja posvet predsednikov in sekretarjev OK ZSMS, predsednikov MS ZSMS, ter članov predsedstva Republiške konference ZSMS. Dnevni red je obsegal naslednji program dela:

— razprava o gradivu za 11. Kongres ZSMS in informacija o organizacijskih pripravah.

— 2. seja odbora za pripravo 11. Kongresa ZSMS z naslednjim dnevnim redom:

- zapisnik 1. seje odbora za pripravo XI. kongresa ZSMS
- sprejem osnutkov dokumentov za javno razpravo
- sprejem ključa za izvolitev delegatov

č) verifikacija celotne grafične podobe

d) program informativno-propagandne in založniške dejavnosti

e) razno

Priprave na kongres so minile v delovnem vzdušju. Precej je bilo pripomb na posamezne člene novega statuta ZSMS, vendar je šlo bolj za tehnične napake in nejasnosti, kakor pa za samo vsebino. Precej so se lomila kopja okrog starosti, ko bi naj posameznik postal član ZSMS oziroma prenehal biti njen član. Pripravljenih je več različic, vendar končnega odgovora na to vprašanje še ni. Tov. B. Fink je sprožil tudi vprašanje o predelavih področnih konferenc, ki so po IX. kongresu bile oblika dela mladih, zdaj pa se zdi, da so že preživele. Resen problem je tudi odliv najboljših kadrov v občinske in republiške konference, saj je posledica slabše delo v OO ZSMS v OZD-ih in KS. Prav tako ponekod prihaja do sektaškega odnosa do vernikov, zlasti pri kadrovanju.

Poudarjeno je bilo, da je treba premagati težnje, da bi ZSMS postala monolitna organizacija, nekak mini SKOJ. Biti mora organizacija, v katero se bodo vključevali vsi mladi, seveda upoštevajoč tradicije SKOJ-a. Priprave na kongres je popestril s svojo prisotnostjo tudi tov. Franc Setine, ki je podal uvod v aktualno politično situacijo doma in v svetu, ter odgovarjal na vprašanja.

MACBETH ALI TESPISOV VOZ?

„Tespisov voz“ je gledališki projekt, ki ga ne premore v takem rangu niti z gledališko dejavnostjo nabita Ljubljana, zato je za nas še toliko bolj pomemben. Kar težko verjamejo, da so mladi v glavnem še srednješolski, saj sama organizacija takega projekta ne zahteva le nujno potrebne finančne in organizatorske sposobnosti, bolj gre občudovati mero zavesti zanosa in gledališke omike, ki jo skupina ima. Obžalujemo lahko, da je bilo iz sredine, od koder izhaja, deležna tako malo moralne in materialne podpore.

Macbeth je igra v katerem je Shakespearovo sporočilo nedvoumno. Macbeth je slepo orodje v rokah slavohlepne in oblasti žejne Lady Macbeth, ki na poti k prestolu ne izbira sredstev. Živi in dela v stilu Machiavelievega mota: „namen posvečuje sredstva“. Pot do oblasti pa vodi iz zločina v zločin in ni vode, ki bi oprala kri z moriške roke (kajti srce je pravičen sodnik, ki nikoli ne odpušča...). Konec je Shakespeariano značilen.

Shakespeare razreši problem s smrtjo glavnih junakov. Svet se giblje naprej. Sporočilo, ki je danes v času razmaha političnega terorja v svetu, boja za oblast, še kako živo: Zločini niso pravi način, kako se je treba boriti za oblast! In tisti, ki so morili, so kaznovani huje kot umorjeni.

Pandur ne sledi aktualizaciji poante, postavljene v izvirniku, bolj mu je pomembna atmosfera, ki jo z Macbethom skuša ustvariti. Običajno se zdi režiserjem važno poiskati tudi vzporednice med svetom Shakespeara in življenjem danes, toda pri Pandurju več kot o poskusu ne moremo govoriti. Še vedno so v ospredju prizori bogati z gestikuliranjem, pa izpovedno revnejši, še vedno gre režiserju bolj za nekak hladni impresionizem (ki ga lahko sprejmemo, lahko pa popolnoma zavrnemo) kot pa za iskanje sporočil. Vtis je, kot da nas želi režiser presenetiti, postaviti v okolje, ki ga v tem kontekstu nismo vajeni.

Popolnoma v ozadju pa je psihološka razčlenitev značajev in družbeno orodje, ki nam znata razložiti, zakaj junaki reagirajo tako kot reagirajo, kakšni so njihovi motivi in kaj jih k tem dejanjem silijo. V vsem tem ostane Pandurjev Macbeth nedorečen.

Kljub temu pa mu ne smemo očitati pomanjkanje smisla za poezijo teatra, lepoto in izrazno moč prizorov, ki zaživijo pred

nami tako prepričljivo, da zna igra tudi navdušiti.

Res je, da se Pandurjev teater naslanja na Rističevega kot je nek kritik v Večeru že ugotovil, a problem je v tem, da zgublja Tespisov voz s tem svojo avtentičnost. Rističev teater, sicer zelo gledljiv in komunikativen, a kramarsko nakičen, ni nič novega. Je le bolj izpopolnjena verzija sejemskega teatra, katerega poudarek je na prvem vtisu gledalca, na glasbenih in vizualnih efekatih, manj pa na poduhovljeni lepoti gledališke igre. Manjša je bila zamera, ko je Tespisov voz obdeloval težke in temačne Grumove tekste, tako da so se gledalci spraševali: elitna predstava za elitno publiko?

Predstava, ki naj razdeli gledalce na tiste, ki razumejo in tiste, ki ne razumejo? Takrat sta Tespisov voz in publika govorila dva različna jezika, kljub temu pa je bil tokrat Pandurjev teater samosvoji in čist. Ali je zdaj še tak? Ristič je v biltnu Borštnikovega srečanja izrekel poklon na račun Tespisovega voza. Ali Tespisov voz s to predstavo vrača Rističu poklon?

Igralkam in igralcem pa gre za igro vse priznanje. Shakespearov jezik, ki je trd oreh tudi za poklicne igralce, so obvladali do take mere, da še komaj verjamejo, da so to vendarle gimnazijci.

Sami in brez večjih mentorskih napotkov so prišli do zavidljive stopnje odrske kulture. Scena, kostumi, dekoracija, osvetlitev in tonski efekti pa dajejo vtis profesionalnega pristopa k teatru.

„Tespisov voz“ je, kolikor mi je poznano, mišljen kot neinstucionaleni teater, vendar tak, da ga bo treba jemati institucionalno resno. Vprašanje pa je, če se bo družba tega tudi v pravi meri zavedala.

LUCIJAN VIHAR

ŽELJKO VUKMIRICA IN TOMAŽ PENGOV V RUŠAH

To pa še ni vse, kajti v Rušah že od decembra dalje tečejo več ali manj uspešno Kulturni večeri, v katerih skuša DPD Svoboda Ruše ponuditi porabnikom kulturo v vseh oblikah. Predvsem pa želi narediti preskok v kvaliteti in skuša iti iz regionalnih in stereotipnih okvirov.

Ker pa je največ problemov pri reklami, bo takale informacija dobrodošla vsem, ki si želijo videti nekaj dobrega. Ruški kulturni večeri so ob petkih, na sporedu pa so filmi, koncerti, monodrame itd. Zamudili ste že ljubljansko rock, — jazz, — folk — opera — punk — kabaretno skupino Srp, ampak to še ni taka

tragedija, saj boste lahko slišali in videli še Tomaža Pengova, ki bo na sporedu verjetno 12. marca, potem Željka Vukmirico, ki bo prišel v Ruše verjetno v začetku aprila, poleg tega pa bo v programu še film All that jazz in film Kačje jajce Ingmarja Bergmana, prišel bo še klasični kitarist Jerko Novak in amaterski igralec Šipek. Obvestila o nastopih pa boste lahko prebrali v Večeru, pa kak plakat se bo tudi pojavil.

S tem nočemo delati „biznis“ propagande, opozoriti hočemo samo na to, da provinca popestruje program vелеmesta z imenom Maribor.

V. E.

MISEL IN REVOLUCIONARNO DELO EDVARDA KARDELJA

Teoretične razprave „Misel in revolucionarno delo Edvarda Kardelja“ postajajo tradicionalno vsejugoslovansko znanstveno srečanje. Letošnji posvet ob 72-letnici rojstva Edvarda Kardelja je podel pod temo „Družbeno-ekonomski aspekti mednarodnih odnosov v Jugoslaviji.“

27. in 28. januarja 1982 se je 170 jugoslovanskih ekonomistov, sociologov, politologov, ostalih znanstvenikov, predstavnikov združenega dela, družbenega in političnega življenja udeležilo tega pomembnega srečanja. Kar šestdeset jih je sodelovalo z referati in razpravami.

Srečanje so priredili Jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja Edvard Kardelj v Ljubljani, Univerza Maribor in Univerza Djuro Pucar Stari v Banja Luki. Delovno predsedstvo je otvoritveni svečanosti in oba dneva srečanja vodil Hamdija Pozderac. Na otvoritvi so bili navzoči tudi Pepca Kardelj, članica sveta federacije, predsednik predsedstva SFRJ Sergej Kraigher, ki je z uvodnim referatom srečanje tudi začel, France Popit, Andrej Marinc in predstavniki družbenopolitičnega življenja Maribor. V imenu občanov in združenega dela Maribor je navzoče pozdravil predsednik občinske skupščine Rafael Razpet.

Delovno je srečanje začel s svojim referatom Sergej Kraigher. Njegovo podajanje „O družbeno-ekonomskih vidikih mednarodnih odnosov v Jugoslaviji danes“ je bilo vodilo obeh dnevov razpravljanja.

Udeleženci tega znanstvenega posveta so si ogledali tudi mariborsko tovarno avtomobilov. Tudi v vinski kleti so bili.

Na plenarni seji so sprejeli povzetek poglobitvenih ugotovitev z obeh okroglih miz in sklenili, da bodo celotno gradivo izdali v zbornici.

D. V.

SREČANJE TREH GIMNAZIJ NA GMZ

7. in 8. januarja je potekalo na Gimnaziji Miloša Zidanske srečanje gimnazij Nova Gorica, Ljubljana-Bežigrad in gostiteljska GMZ.

Srečanje je gledano v celoti, kar dobro uspelo. Organizirala ga je zelo uspešno OO ZSMS naše šole. Toda že takoj v začetku ni bilo vse v redu. Mnogi dijaki, ki so želeli gostiti svoje vrstnike, so ostali tako rekoč »praznih rok«. Njihovi kolegi so si poiskali prenočišče in gostoljubje pri najrazličnejših sorodnikih ali prijateljih. To je bila za marsikoga grenka pilula tega srečanja.

Program je bil izredno pester. Od športnih iger, kjer so skupno zmago odnesli domačini, do okrogle mize o odprtih problemih gimnazijcev v Sloveniji, kulturnega večera in družabnega srečanja s plesom. Gimnazija iz Nove Gorice se je predstavila z dramsko-recitacijskim delom »Pesem hoče biti luč«. Predstava je gotovo zapustila vtis, čutila se je želja po izraznosti, vendar mislim, da so takšne in podobne teme iz NOB kljub vsemu že preveč oguljene.

Na kulturnem večeru pa je bilo prav prijetno. Foto krožek GMZ je predstavil prav zanimive projekcije, nekaj je bilo res izvrstnih. Le vsebinsko so bili preveč razdrobljeni.

Novogoričani so sodelovali s svojim oktetom, ki je prav tako zapustil dober vtis. Potrebno je omeniti tudi naš kvartet, ki je izvajal črnske duhovne pesmi. Vadijo sami, po kvaliteti pa bi se lahko primerjali z marsikom, ki ima strokovno vodstvo. Vsemu temu je sledil ples, na katerem se je predstavil ansambel bližnje vojašnice »Slava Klavovca«, ki je sestavljen iz samih dobrih glasbenikov. Bilo je res veselo, kljub temu, da so bili nekateri v začetku kar malce šokirani, ker jih ni pričakal zvok z vrteče se, črne plastične mase. Kaj naj rečem za konec? V glavnem: uspelo je. Želim si še več takšnih srečanj, to je možnost, da se čimbolj spoznamo, da se pogovorimo, da smo povezani.

Zlatko Fras

SPOŠTOVANI TOVARIŠ UREDNIK!

V prvi številki vašega lista navajate v prispevku „Računalnik ne ve za pravico“ tudi misel o brezčutnem in neusmiljenem računalniškem določanju izpitnih rokov na naši šoli. Vaše pisanje ne ustreza resnici. Izpitne roke je na podlagi statuta VEKS Maribor s študijskim koledarjem določil svet šole na svoji seji dne 8. 10. 1981 za celotno študijsko leto 1981/82. Računalnik le obdeluje podatke o vseh oblikah preizkusa znanj študentov skladno z določili omenjenega sklepa sveta šole in skladno s določili veljavnega vzgojnoizobraževalnega programa naše šole.

Prosim, da zaradi pravilnega obveščanja objavite to pojasnilo.

Dekan
dr. Dane Melavc

POJASNILO UREDNIŠTVA

Popolnoma se strinjamo s tov. Dr. Melavcem, da je zadeva okrog računalnika na VEKS pravično in lepo urejena. Res je, da nekaj posameznikov trdi, da so izgubili cel mesec, ker jih računalnik kljub pravočasni prijavi ni „našel“, a pustimo posamezne primere, če vemo, da gre za tako zvišen interes, kot je računalniška obdelava študentov.

Kljub temu pa smo dolžni pojasnilo v zvezi s člankom „Računalnik ne ve za pravico“, objavljenim v Katedri št. 1, letnik XII. Gre namreč za majhen nesporazum. V članku ni mišljen računalnik na VEKS-u, kar je v uvodu izredno poudarjeno, pač pa gre za popolnoma drugačen „računalnik“. Gre za „računalnik“, ki odloča o pravici do dela, kar je v članku tudi jasno poudarjeno. Ni pa mogoče dovolj jasno poudarjeno, da tak „računalnik“ prav tako deluje na naši Univerzi.

S tovariškimi pozdravi

VIHAR LUCIJAN

MB ROCK SCENA 82 – OKROGLA MIZA

Rock glasba je eno od najbolj popularnih oblik množične kulture. V zadnjem letu in pol prav v Mariboru čutimo razmah te glasbe, ki postaja vedno bolj popularna (v izvedbi domačih MB bandov), angažirana in družbeno kritična. Mladi glasbeniki so našli v njej svoj »jaz«, z njo skušajo izpovedati probleme, ki jih vsak dan srečujejo na ulici in doma.

Dejstvo je, da ZSMS, kot institucionalizirana predstavica mladih ostaja zunaj rock gibanja in s tem tudi zunaj množične kulture mladih in to že dalj časa. ZSMS postaja vse bolj odtujena mladim in že tako forumska postaja še bolj forumska ali po domače, zabarikadirana za lastne zidove. Morali bi zastopati in se boriti za interese mladih, postaja pa vse bolj njihova opozicija. Plačani funkcionariji, pa tudi tisti, ki niso

plačani, so se mladinski bazi odtujili, njihovi problemi niso enaki problemom mladih. Njihovi problemi so organizacije kongresov, sestankov, seminarjev, v katere je vloženo ogromno dela, ur, naporov, rezultati, ki bi se morali održati v boljših pogojih za delo mladih, pa so neznatni. (Kajti seminarji, kongresi in sestanki so mišljeni zgolj kot usklajevanje in koordiniranje stališča, da bi konkretno delo hitreje in boljše steklo, ne pa kot pivske veselice in spoznavni večeri funkcionarjev ZSMS.) Problemi mladih so zmeraj čisto konkretni: prostor, financiranje in moralno podporo družbenopolitičnih organizacij in predvsem ZSMS. Profesionalni funkcionarji ZSMS seveda ne morejo razumeti mladih, ki svoj elan prosti čas in znanje trošijo po kleteh, improviziranih odrih, se borijo za davki, dvoranami in vsem kar je občinska birokracija postori zraven.

Problemi profesionalnih funkcionarjev ZSMS, katerih osebni dohodki se gibljejo med dva in tri stare milijone, so povsem drugačni. Organizacijo Zveze socialistične mladine so razumeli kot stopničko, po kateri se lahko vzpenjajo po hierarhični lestvici na poti do osebne politične kariere in kot je videti iz njihovega delovanja, je to vse, v kar so usmerili svoja ustvarjalna snovanja. Res je da delajo, toda dušijo se v papirnatem delu, konkretni rezultati pa niso vidni.

Pri okrogli mizi so sodelovali: Zdravko Geržina (Harmonija), Smiljan Kreže (Preporod), Vasja Eigner (urednik literarne priloge Obrabi), Zlatko Fras (novinar Katedre), Bojan Labovič (Radio Maribor), Boža Goltnik (sekretar UK ZSMS) in predstavnik študentskih domov Ivo Fortun, urednik za kulturo pri Katedri — Lucijan Vihar.

KATEDRA: Problem prostorov, financiranje koncertov, finančna plat nastopov?

Zdravko GERŽINA: Problem prostorov je večer problem mladih v Mariboru; ker razen v Hali Č, kjer so se pred petnajstimi leti začeli prvi rock koncerti, plesi in prireditve za mlade in pa Klub mladih, ki je nekaj let uspešno delal, tako rekoč ni ničesar. Že nekaj let ne dela Klub mladih, ker so menda na stropu neke freske, ne vem pa, če je to pravi vzrok. Ostala je edino Hala C, katere lastnik je Mariborski sejem, v tej pa postavijo komercialno ceno dva do dva in pol stara milijona; (fiksne cene ni). Zračunajmo po obrabi, kolikor si jim pač všeč. Največji strošek je vedno dvorana, drugi strošek pa so družbene dajatve. Imamo sedem različnih družbenih dajatev in sicer: 10 % občinskega davka, 10 % zavod za avtorske male pravice, 5 % rdeči križ, 5 % republiški davek za živo glasbo, za diskoteke po 10 %, 25—30 % honorar glasbenikov, 1,5—5 % na občinski honorar glasbenikov, 0,8 % solidarnostni prispevek za Crno goro. To znese 50 % samo družbenih dajatev od inkasa. Iz tega kar ostane, se plača dvorana, redarji, propagando prireditve, gasilci. Če nihče ne naredi izgube, to se pravi, če ansambli, ki igra, ni treba doplačati za izgubo, ki skoraj vedno nastane, smo vsi zelo srečni. Če pride do izgube, jo krije Harmonija. Z glasbeniki smo dogovorjeni, da se odpovedo honorarjem. Kako glasbeniki gledajo na tako stanje, pa je drugo vprašanje. Za mariborske glasbenike lahko rečem, da so zadovoljni, če sploh lahko pokažejo, kaj celo leto delajo, ker sami vidijo, da v Mariboru občina nima nobenega posluha za mladinske prireditve in množično kulturo, razen sedaj za »Vesele počitnice«, kjer so opustili občinski davek na žive prireditve.

KATEDRA: (Vasja) Če vidimo, da delajo vsi koncerti rock glasbe z izgubo, ne vemo, iz česa pa se finančno krije Harmonija?

Zdravko GERŽINA: Harmonija se krije z organizacijo komercialne glasbe po hotelih, na morju in pa z narodno zabavnimi ansambli. In ker ti igrajo po restavracijah, jim gostinci plačajo davek.

Smiljan KREŽE: Če hočejo obstojati rock skupine, morajo za njih igrati komercialne skupine po hotelih, da lahko Harmonija krije izgube?

Zdravko GERŽINA: Točno. Mi smo pokrovitelji vseh tistih dejavnosti od klasične glasbe, jazza, Vesele jeseni, ki se eno z drugo prikrivajo, vse zaradi neprimerne dvorane.

Bojan LABOVIČ: Kakšen je odnos družbeno-političnih dejavnosti do množične kulture in rock glasbe?

Zdravko GERŽINA: Na začetku smo prosili finančno pomoč od družbeno-političnih organizacij, one pa so nam vedno dajale le moralno pomoč. Te pa nismo tako zelo potrebovali kot finančno. Enostavno so nam rekli: tako dolgo, ko boste imeli denar, boste obstajali, ko ga ne boste več imeli, pa ukinite firmo. Kar se pa tiče ZSMS, pa trdim, da so bili funkcionarji te organizacije premalo aktivni vsa ta leta, do organizacije »Veselih počitnic«. Zda so se prvič pozanimali za cenejšo dvorano in za ukinitve davkov. Zadnjih štiri — pet let so pa sploh spali. Kritizirali so sicer diskoteke, ker tam nekateri veliko zaslužijo, res pa je, da drugi nihče ni nič naredil za mladino v Mariboru. Če bi imela mladina na razpolago kaj drugega, ne bi šla v diskoteke in že na vratih plačevala 180 din. Tam jim nekdo vsiljuje svojo vrsto glasbe. Niti nimamo mladinskih lokalov, kjer bi se mladina raje zadrževala, kjer bi prodajali pijače po cenah, ki so mladini dostopne, predvsem pa bi vedeli kaj mladini ponuditi, ne pa da se po gostilnah nekontrolirano napijajo.

KATEDRA: Ali ne manjka v Mariboru organizacija, ki bi načrtno vzgajala glasbeni okus mladih in jih seznanjala tudi s teoretičnimi predpostavkami glasbe, ki jo poslušajo?

Zdravko GERŽINA: Gre za to, da se mladini ne viljuje neka glasba, ampak da se jo počasi vzgaja, da mladina začne glasbo tudi drugače ceniti in razumevati. Sam vidim rešitev v mladinskem kulturnem centru, ki ga zdaj v Mariboru organizirajo.

Bojan LABOVIČ: Zdi se mi, da so rešitve tudi manjši koncerti po šolah.

Zlatko FRAS: To je bilo včasih še možno, zdaj pa tudi po šolah ne dovolijo prirediti rock koncertov. Enostavno nas odpravijo z besedami: »koncert ne sme biti tu, ker se lahko strop poruši.«

Vlasta EGNER: Torej se kažete dve možni rešitvi: ali še vedno vztrajati pri velikih dvoranah ali pa se obrniti na krajevne skupnosti in tam iskati prostore za glasbene klube.

Zdravko GERŽINA: Mislim, da je še najprimernejša oblika za razvoj rock glasbe, dobiti prostor v okviru Mladinskega kulturnega centra, ki ga bo občina odobrila. Če bi imeli prostor, bi se rešili enega od dveh največjih problemov.

KATEDRA: Kakšen smisel najdejo rock glasbeniki za izvajanje svoje glasbe, če je financiranje urejeno tako, da delajo vedno z izgubo, če nimajo primernih prostorov, pa še ZSMS kot družbenopolitična organizacija jih ne podpre?

Zdravko GERŽINA: To je entuziazem. Ko pa jih ta mine, se začnejo prostituirati po hotelih, tako kot Cudežna polja. Kaj drugega jim tako ne preostane.

Smiljan KREŽE: Mi o tem zdaj še ne razmišljamo, to pa zato ker nas starši še podpirajo s kakim dinarjem za cigarete, pivo pa sendvič.

(Katedra): Ali se zaradi tega ne izgublja kontinuiteta neke organizirane rock scene v Mariboru.

Zdravko GERŽINA: Prav gotovo!

VASJA EIGNER: Se za te prireditve klasične glasbe plačajo isti davki, kot za rock glasbo?

Z. GERŽINA: Ne, davki so manjši. Samo ZAMP je 2 % nižji kot pri rock glasbi, občinskega so oproščeni.

S. KREŽE: Tu smo! Rock se pri nas še vedno smatra kot neka manjvredna glasba.

Z. GERŽINA: Žalostno je, da občina nima posluha za mladinske prireditve, kjer ne moreš postaviti ceno 150 din za karto. Občina bi morala pomagati in se odpovedati temu davku. Toda ni bilo nikoli posluha z njihove strani v tem pogledu. Davek se »nabija« samo na komercialno. Na občini pa rock in jazz štejejo pod komercialno.

(Katedra): Lahko sklenemo, da je davčna politika taka, da se rock glasba zatira.

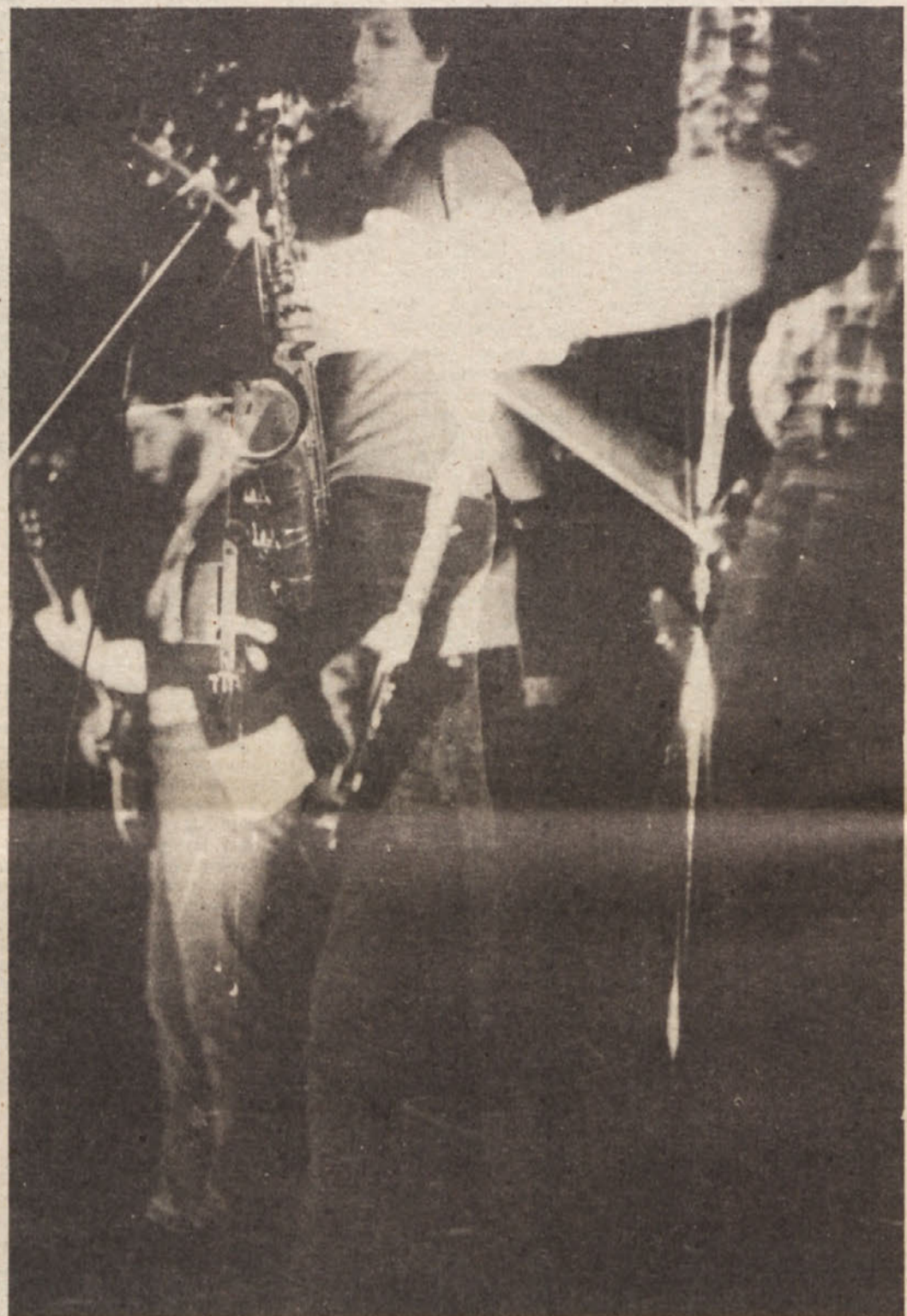
Z. GERŽINA: Sam ne bi krivil samo davčno politiko. Dejstvo je, da ZSMS na tem področju ni tako aktivna kot bi morala biti. Mislim, da si je mladina izbrala svoje mladinske funkcionarje zato, da jo bodo ti predstavljali v družbi, predvsem pa, da bodo zastopali interese mladine.

S. KREŽE: Glavno je, da imamo vsako leto mladinske delovne brigade.

B. LABOVIČ: Mladinski aktivisti so krivi za tako neafirmacijo mladine, krivi pa so tudi informativni mediji od radia, tiska pa tudi Katedra.

Z. GERŽINA: Ravno pri Veselih počitnicah smo prosili Večer ki je lokalni časopis, naj objavi program, kam lahko mladina gre. Na Večeru so nam odgovorili, da je to treba plačati kot oglaš. Objavljajo ga lahko le sproti kot »šesti stolpec«.

(Katedra): Kaj lahko naredi UK

ZSMS za popularizacijo rock scene?

BOŽA GOLTNIK: Že nekaj let se pripravlja projekt Mladinskega kulturnega centra, ki je sedaj v zaključni fazi. Najprej se bomo pri UK

dogovorili za delovanje v okviru kulturne komisije. Ta pa bo delovala po načrtih, ki jih bo sama sestavila in predložila UK ZSMS.

(Katedra): Izkoriščam priložnost prisotnosti predstavnika študentskih domov, da nam pove, koliko lahko študentski domovi pripomorejo k prostorski in finančni stiski rock skupin?

IVO FORTUN Studentski domovi: Že sami imamo težave z občudjskimi dejavnostmi, res pa je, da bi lahko vključili v svoje prostore tudi rock skupine, kar tudi delamo. Imamo svoj vir financiranja, ki nam ga daje Republiška izobraževalna skupnost v znesku 130 milijonov, ne vem pa, kakšna je povezava med mariborskimi rock skupinami in študentskimi domovi.

S. KREŽE: Hoteli smo prirediti koncert v depandansi, ki jo ima Rončel, ker pa se on ne ozira niti na jugoslovanske, kaj šele na mariborske rock skupine, je rekel: »Ne, tam bo samo jazz!«

BOŽA GOLTNIK: O tem pa on sam ne odloča!

S. KREŽE: Zagotavljam, da bi priredili vsak teden en koncert in to tako kot na VEKS-u, ko so nam dali 2000 din, čeprav to ni noben denar. Igramo torej tudi za mali denar, čeprav nismo najslabša skupina. Gremo igrat, če dobimo vsaj te proklete stroške povrnjene, saj za kaj drugega tako ne igramo. Naša oprema je vredna 25 milijonov in sprašujem se, kdaj jo bomo lahko vsaj odplačali.

Studentski domovi: Ne strijnam se s tem, kajti prepričan sem,

da bi se gotovo našlo vsak teden 150 ljudi, ki bi vas prišlo poslušati, samo mogoče niste našli pravega dogovora z občudjsko komisijo.

S. KREŽE: Zanima me, kako plačuje Rončel tisto dvorano, čigav prostor je in preko koga ga je dobil?

BOŽA GOLTNIK: Dobil jo je preko študentskega servisa in študentskih domov, prostor pa je last študentskih domov.

KATEDRA: Ali imajo študentski domovi program dela v katerega vključujejo tudi rock koncerte?

IVO FORTUN: Mislim, da tega nimajo. Oni pač delajo glede na interese stanovalcev.

KATEDRA: Ste imeli v letošnji sezoni en sam rock koncert?

IVO FORTUN: Tega vam ne morem povedati, ker se ne spominim.

S. KREŽE: Če bi mi enkrat na teden dobili v študentskih domovih prostor, recimo v soboto, ko študentje ne študirajo več tako intenzivno in ko jih ni toliko v bloku, bi mi lahko pokazali svoje delo, imeli bi osnovo za začetek.

IVO FORTUN: Pravim, da se morate pogovarjati z občudjsko komisijo, ki ima zaposlena dva profesionalca, ne pa z Rončelom, ker on za to ni odgovoren in ne more preko nekih svojih vez odločati o tem prostoru. Sploh pa on ni stanovalac študentskih domov. Obščudjska komisija pa sama od sebe tudi ne bo nič naredila, mislim pa, da bi tudi stanovalci bili pripravljeni sprejeti rock glasbo.

S. KREŽE: Povem vam, da je organizacija enega koncerta takšna

borba z vsem, kar se na tak koncert nanaša, da nam postaja počasi vseeno, ali bomo igrali ali ne. Se entuziazem, ki nas drži skupaj, počasi izginja. Nihče ti direktno ne reče: »ne«, vsi te samo pošiljajo od vrat do vrat, da na koncu že štiri, petkrat potrkaja na ista vrata. Najlepše nam je igrati pred domačo publiko, ampak tega zaradi vsega kar sem povedal, ne moremo več. To je ena taka svinjarija, kar se dogaja in kar z nami delajo, da vse tisto večletno delo zbledi in da na odru to nisi več ti. In ker se pogovarjamo o rock kulturi pri nas, moramo na žalost ugotoviti, da tudi Lačni Franc ni postal Lačni Franc v Mariboru, ampak v Zagrebu. Res je, kar je rekel Zoran Predin v intervjuju za Polet: »Maribor ima najbolj plodna tla v Jugoslaviji za rock glasbo.«

Ampak jaz se vprašam, kdo to zavira in zakaj?

KVALITETA GLASBE V MARIBORU

KATEDRA: Našteli smo skoraj vse probleme, ki jih imajo rock skupine prostorom, financiranjem itd. Kakšna pa je glede na vse to kvaliteta glasbe?

S. KREŽE: Mariborski rock je bil dolgo časa v nekem zatišju, lani pa je z Lačnim Francem splaval na slovensko, da ne rečem že jugoslovansko površje. Pa ne samo Lačni Franc, mariborski rock ni daleč za slovensko sceno.

Z. FRAS: Pa najbrž ne vedo dosti o tej sceni niti v Mariboru, če v Večeru zamenjajo vaše ime z nekim drugim bendom ...

Z. GERŽINA: Pa če pride UVJ k nam, pa zahteva tekste od »Preporoda«.

B. LABOVIČ (radio): Če mislimo mariborski rock, potem ga lahko primerjamo samo z ljubljanskim. Maribor je samo premalo afirmiran v tem pogledu, nič drugega. V Ljubljani jih sama mladina afirmira, v Mariboru pa to ravno manjka. Niti radio Maribor noče pomagati popularizirati to glasbo. Dobro vem, kakšni problemi so, če želiš posneti takšno glasbo. Lahko v študentski oddaji govoriš o študentski menzi, ne pa o rock glasbi. Za to pa krivim tudi Katedro, ker ne piše vsaj informacij o teh bendih. Razen v zadnji, kjer je izšel prvi članek o rock glasbi po dolgem času.

VASJA EIGNER: Vedeti pa moramo, da v Mariboru ni pravega rock kritika. Če pa že pišejo, pišejo v Večer. To so običajno takšni, ki o rocku nimajo dosti pojma.

S. KREŽE: Vem, da so v Mariboru ljudje, ki vedo o naši rock glasbi več, kot si lahko mislite, ampak takšni s svojimi članki v Večeru ne bodo objavljali, ker se ne podpisujejo z »V. Grandovec«.

(Katedra): Kar se nas tiče, posebej kulturnega uredništva, bi z glasbenimi rock kritiki radi sodelovali, toda do sedaj se na nas ni obrnil nihče, poskusimo pa odgovoriti na vprašanje? Koliko in v kakšni meri Radio Maribor vpliva na rock produkcijo?

Z. GERŽINA: Radio Maribor ima prav tako problem z denarjem. Za celotno letno produkcijo od pevskih zborov, rock glasbe, narodno zabavnih ansamblov dobi 20 starih milijonov, to je za par ur programa. To je denar, ki prihaja iz Ljubljane in od tam jim v bistvu program tudi narekujejo.

VPLIV ROCK GLASBENIKOV NA MLADINO:

(Katedra): Ali se rock glasbeniki zavedajo vpliva, ki ga imajo na mladino?

S. KREŽE: Kultura in vpliv, ki prihajata z odra sta zelo pomembna. Kljub temu pa s sprašujem, če smo mi z našimi teksti, ki pojejo o problemih zaradi katerih mi tu sedimo, res edini krivi, da mladi hodijo v gostilno pa se najde poprečne ljudi starih okrog šestnajst let, pijanih. Smo res mi rock glasbeniki za to krivi?

B. LABOVIČ: Saj tega vam nihče ne očita!

S. KREŽE: Jaz ne morem napisati pesmi: »Cuje! Ne hodite v gostilne, pa ne piti, idite v mestni park pri -10° do -20°, pa tam zmrznite«. Slišal sem sicer pripombe, da se mi obnašamo zvezdniško, ampak ni v tem štos. Lačni Franc je po ovinkih nakazal slabosti naše družbe, po besedilih, ki so za blazno inteligentne. Tistim, ki so njihove tekste razumeli, je že tako več ali manj jasno. Naš koncept je drugačen. Mi smo začeli igrati za najstnice, če sem čisto iskren, ampak mi hočemo igrati še vedno za to isto generacijo, zate letnike in jim nakazati na probleme naše družbe. Zato smo enostavni in direktni. Kakor pa je kaj bolj direktnega, pa je Kreže že na zagovoru na občini.

(Katedra): In kateri so tisti teksti, ki so najbolj direktni?

S. KREŽE: Na primer, jaz nisem pet tekstov na Radio Maribor in od teh petih so mi enega komaj »spustili skozi«. Vprašal sem, zakaj ne smejo ti teksti »skozi«, pa so mi odgovorili: »Ti teksti so preveč re-

snični in mi tega ne smemo objaviti.« To je bilo prvo, kar so mi povedali. Potem so se ugriznili v jezik in ko sem čez petnajst minut prišel s piva (ker sem bil tako živčen, da sem mislil, da bom znorel), so rekli: »Ti teksti so totalno nekvadratno napisani, s pesništvo nimajo nič skupnega«. Rekel sem jim: »Oprostite, jaz nisem pesnik, jaz sem prinesel te tekste koregirati«, in to 30 dni preden smo hoteli snemati. Ampak ta tekst je bil pri Roškarju (Glasbeni redaktor) v predalu 30 dni, on pa me je tisti dan, ko smo imeli snemanje ob 12.00 uri, poklical, da teksti niso dobri. Ena rima se je npr. končala na vin', namesto vino, in že so rekli: »Pa kaj samo o vinu pojeje«.

Pa sem jim rekel, naj mi dajo tekste od lanske Vesele jeseni, kjer od šestnajstih pesmi kar deset poje o vinu. Toda jaz sem pisal o vinu zato, ker v mariborskih gostilnah vidim pijance. In ko sem napisal: »Ko v šefovem krilu zalotimo Štefko, v trenutku jo vidimo vso mokro in mehko«, so tam ponoreli: »Kaj, pornografija, pa to je strahota, kaj res nimate kaj bolj pametnega obravnavati, poglejte kako lepe parke imamo, pa kako se mladina po parkih sprehaja«. Največji absurd pa je, da so vsi teksti, ki so bili na Radiu Maribor prepovedani, objavljeni na RTV Ljubljana v oddaji »Mariborski novi val«. Najbolj čudno pa je to, da so potem rekli na Radiu Maribor: »Nas ne briga, kaj delajo na RTV Ljubljana, mi smo Radio Maribor.«

B. LABOVIČ: Poznati moramo strukturo poslušalcev Radia Maribor. Zelo malo je mladih, ki ga poslušajo. Se največ jih poslušajo Val 202 in avstrijski tretji program. Zanima me, če niste vi mariborski bandi šli malo preveč po zahodnih sistemih, pa vas mogoče zato tako obravnavajo na radiu.

S. KREŽE: Normalno, da smo šli po zahodnih sistemih, ampak v čem smo šli? V Angliji bandi kritizirajo v besedilih negativne družbene pojave. Kako se mi lahko gremo samoupravno družbo, če se moramo na tak način, kot je tu, pogovarjati, kje bi lahko organizirali kakšen koncert, katerega honorar znaša petnajst tisočakov. Vprašam se, kaj je družba naredila za mladino, od kar se je leta 75 prekinilo vse, kar se je do takrat delalo. In to, ker se na ŽSMS po tem vprašanju totalno nič ne dela.

B. LABOVIČ: Pa kaj smo mladina samo študentje in dijaki, kje pa je delavska mladina? O delavski mladini se nič ne sliši!

S. KREŽE: Jaz sem razočaran nad našo družbo, ko čitam v časopisu v rubriki Pisma bralecev, kako petdeset letne matere pišejo, da se njihove hčere ne morejo kje zabavati. Se pravi, da niso samo mladi tisti, ki se zavedajo tega problema. Imam sestro, ki ima šestnajst let in bojim se, kaj bo z njo čez dve leti. Pri nas so mladi ljudje v nevarnosti. Veliko se piše o narkomaniji, nič pa ne naredijo, da do tega ne bi prišlo. Treba je mladim dati Klub mladih in koncerte. In če se vrnem na zahod, kjer smo začeli: upam kot Jugoslovan, da se z njimi nam ne bo treba nikoli primerjati. Treba je nakazati na probleme.

KATEDRA: Izgleda, da angažirana rock glasba buri duhove naše družbe, prav nič pa je ne moti, če mladina poslušajo disko, popevčice in oberkrajnerje, ki, milo rečeno, poneumljajo ljudi!

S. KREŽE: Lačni Franc je šund, Moni Kovačič pa ni. Ti je vse jasno?

B. LABOVIČ: Komisija za šund je veliko kriva za to. Če pogledamo njeno sestavo, nam je veliko stvari jasnih. Nekaj dobrih angažiranih slovenskih plošč Dolgcajt, od Pankrtov in Ikebane do Lačnih Francov, so obdavnjeni na šund. Šund pa vemo kaj pomeni.

S. KREŽE: Samo komisija za šund, je družba.

B. LABOVIČ: Nekaj mandlcev v tej komisiji še ni družba. To mora biti jasno!

S. KREŽE: Jaz obtožujem predvsem mladino, potem pa mladinske funkcionarje. Povem vam, da sem bil prisoten takšni sceni med predsednikom mladine in sekretarjem, da je to za v teater. Predsednik sekretarju: »Ti, ki si nam denar poneveril«. Sekretar predsedniku: »Kaj pa vi tam, ko vemo, da ste imeli odnose z nekaterimi članicami, ki so sedaj na tako važnih funkcijah.«

KATEDRA: Kaj bi torej morali narediti po tvoje?

S. KREŽE: Treba bo narediti še eno okroglo mizo, ampak da ne bi slučajno opravičeno manjkali naši mladinski funkcionarji, pa bi nam z mladine poslali čistilko. Ker oni na mladini očitno sedijo in tipkajo ... »Mladinska delovna brigada Kozjansko, štiri dnev. seminar (pa so na »Belviju« tako pijani, da padajo čez stole), pa zopet »Problematika mladih pri sprejemu v ZK«, zopet štiri dnevni seminar, vse gre na seminar, pa bo pijano vse, da kar šipe lomijo ...

KATEDRA: Ugotovimo lahko, da razen entuziazma na Mariborski rock sceni ni ničesar drugega, zato zaključujemo okroglo mizo o rock sceni z upanjem, da je vsaj malo osvetlilo probleme, ki jih imajo mladi na tem področju.

LAČNI FRANZ PRAVI:

Ko smo organizirali okroglo mizo o rocku v Mariboru smo vedeli, da ne bo predstavnikov verjetno najboljših, vsekakor pa najuspešnejše mariborske rock skupine Lačni Franc. Okrogla miza pa nam je dala toliko podatkov, toliko zanimivih stvari smo izvedeli, da se nam je zdelo pametno o vsem tem povprašati tudi Zorana Predina, ki je trenutno v JLA. Za ta obisk v Zagrebu smo se odločili iz dveh vzrokov: Zoran Predin verjetno najbolj pozna dogajanje v YU rock sceni, pozna pa tudi Maribor in mariborske rock in druge probleme. Drugi vzrok pa je bil ta, da bo v kratkem izšla plošča Lačnega Franca z naslovom »ADIJO PAMET« ki so jo fantje posneli pred odhodom v JLA in lepo in pošteno je, da takšen praznik mariborske in slovenske mladinske kulture proslavimo tudi mi na Katedri. Iskreno pa upamo, da bo ta pogovor pripomogel k uspešnemu in hitrejšemu reševanju enega najbolj perečih problemov mariborske mladine. Seveda govorimo o primernem prostoru, kajti vse kaže, da kopica problemov izvira prav od tu. Vsekakor pa računamo tudi na uspešnejše delo mladinske organizacije in na večje razumevanje ostalih družbeno-političnih organizacij.

— Na razgovoru o mariborskem rocku smo ugotovili, da je največji problem za mariborske rock skupine prostor. Kako, ste vi reševali te probleme takrat, ko še niste bili tako popularni in ste morali organizirati koncerte sami?

PREDIN: Prvi koncert smo imeli na Gimnaziji Miloša Zidanskega, takoj drugi koncert pa v Zagrebu. Tretjega pa v Ljubljani. Doma pa potem nismo igrali ravno zaradi tega, ker nismo meli kje. Preden smo šli v vojsko, pa smo na vsak način hoteli zrihtati en pravi koncert. Pa nismo mogli, ker je Kljub mladih odpisan, tam so sestanki, poleg tega to ni primeren prostor za take stvari. V Hali C so ble celo poletje razstave pohištva, razstave sokov, ne vem, vse živo. Ampak Avseniki so jo dobli. Potem smo v Mariboru igrali še v eni osnovni šoli in to je vse. No, pa v Rušah, kjer bo to postalo tradicionalno. Vsako leto 31. aprila.

— Torej vi v Mariboru niste mogli uspet zaradi prostora.

PREDIN: Ne samo zato. Mislim, da nas publika v Mariboru ne razume.

— Kje je vzrok za to?

PREDIN: Krivo je to, da je mariborska publika glasbeno neizobražena in da je preveč pod vplivi. Maribor je tako mesto, da bodo Boney M. tu še vedno popularni, ko jih po svetu ne bo nihče več poslušal. Ko v Mariboru nekaj postane popularno, to tudi ostane popularno. To je pa dobra lastnost Maribora. Ker se pa ti dve lastnosti pokrivata, je vse skup zelo slabo. V Mariboru pa tudi nismo uspeli dobit pravega zvoka, ljudje niso mogli razumet besedil, ker je blo prešlabo ozvočenje. Zdi se mi pa tudi, da jih tudi ne zanima, da dosti rajši poslušajo bolj enostavne refrene. Neuspeh oziroma polovičen uspeh v rojstnem mestu me pa intimo zlo boli in sem razočaran, kajti povsod, kamor smo prišli in kjerkoli smo bli, povsod smo povdarjali to, da smo iz Maribora. In kot zanimivost: na notranjem ovitku nove plošče je ena slika, ki kaže položaj Maribora na samo v Sloveniji, ampak celo v svetu.

— Kje vidiš globlji vzrok, da je publika v Mariboru drugačna kot na primer v Ljubljani ali v Zagrebu?

PREDIN: Pri nas ni klubske scene. Ni koncertov. Ne vem, kdaj je zadnji tuj bend igral pri nas.

— Kaj pa davki? Ste imeli s tem kaj problemov?

PREDIN: V Zagrebu smo vedno nastopali za petdeset jurjev in potne stroške. In vedno smo naleteli na profesionalen odnos. V MB je pa tak, da če si sam ne zrihtaš, se nimaš kam obrnit. Vse moraš sam narditi.

— Kdo pa potem organizira te koncerte v Beogradu ali Zagrebu?

PREDIN: V Beogradu — mladina, v Zagrebu — mladina.

— Mladinska organizacija?

PREDIN: Mladinska organizacija. V Zagrebu je to Mestna konferenca mladine, v Beogradu pa je teh organizacij več.

— Kaj pa v Mariboru?

PREDIN: V Mariboru mladina spi in pije pivo. Včasih se pretepa.

— Kdo? Funkcionarji?

PREDIN: Ne vem, kaj delajo funkcionarji. Ne poznam jih. Nisem imel čast priti z njimi v stik. Se mi pa zdi, da mi tudi ne morejo pomagat, ker jih enostavno boli pačka za mene.

— Si ti tipičen predstavnik neke mladine?

PREDIN: Ne.

— Zakaj te potem hoče toliko ljudi slišati in videti?

PREDIN: Ne vem. Ne vem. To moraš njih vprašati. Idi na Glavni trg in vprašaj prvih sto ljudi, kaj je to Lačni Franc. Jaz se ne bi začudo, če bi en reko, da je to tovarna ženskega perila.

— Kaj pa radio Maribor in Večer? Ugotovili smo, da v MB nismo pravega rock kritika. Se s tem strinjaš?

PREDIN: Se strinjam. Se ga ne rabimo, ker tudi scene nimamo. Koga bo te kritiziral.

Na radiu pa smo mi naleteli na kar ugoden odziv. Prve komade smo posneli za časa vladavine Edvina Fliserja Prvega, nakar je prišlo na prestol Boris Roškar Drugi in tud z njim smo lahko sodelovali. Največ pa nam je pomagal Zmago Ajhmajer. Drugače pa na Radiu Maribor manjka ena čisto zabavna mladinska oddaja, kjer bi se lahko predstavljale plošče, skupine, kjer bi se prebrala kaka kritika. Se ni treba, da je to kaka profesionalna kritika. V Katedri bi se lahko objavili odmevi na to. Morajo se kresati mnenja. To naredi sceno živo. Javno je treba postaviti vprašanja odgovornim in reševati preko ra-

ADIJO PAMET

dia tekoče probleme. Mislim, da je to konstruktivno, da se pokaže na krivce, kar zdaj pri nas kar naprej povdarjamo.

Večer nas je ignoriral in se spomno na nas, ko so že najbolj priznane jugoslovanske revije objavljale obsežne članke o nas. Zadnji primer pa je bil zdaj, ko smo na lestvici v Duboksu meli velik uspeh, pa tega sploh niso omenili. Mislim pa, da bi vsaj Darko Sterbenk moral po svoji dolžnosti prebrati Duboksa. In prosim, da to napišeš, da se jaz sprašujem, kaj ta človek tam sploh dela. On je zadolžen za glasbo. Tisti prostor v Večeru, kjer pišejo, da je Franček Tanček ulovil krapa, tri metre dobrega, ki govori dobro tekoče nemški, tisti prostor bi lahko izkoristili za to, da bi odkrito govorili o takih problemih, na primer o rocku, o mladini ... Jaz pa sem osebno na Večeru našel stik samo s Srečkom Niedorferjem.

Če pa se vrnema k prostoru, se mi zdi, da Maribor rabi nekaj takega, kot je zagrebški Lapidarij. Ker sem tud član upravnega odbora Harmonija, vem, da se Harmonija že dolgo trudi najt klubske prostore. Jaz pa imam en predlog: Harmonija naj stopi v stik z Mestno konferenco mladine in naj zaposlijo skupaj za eno staro hišo, (na primer v Lentu), ki bi jo potem tudi skup uredili, kot je to naredo mariborski Fotoklub.

— Ima Harmonija toliko denarja?

PREDIN: Saj ni treba vsega narditi naenkrat. Ta hiša bi se potem namreč lahko sama vzdrževala, Maribor bi prihranil denar za renovacijo in vzdrževanje, mladina pa bi prišla do prostora, kjer bi lahko prirejali koncerte in druge stvari. Če se potem tak klub oprosti davkov, lahko dobro laufa. Mislim pa, da je Harmonija preveč vezana na te hotelske bende.

— To je njen dohodek.

PREDIN: Vem, da je to njen dohodek. Vendar je preveč enostranska, pa ne bi rabla bit. Vem, da mora največjo pozornost polagat tem bendom, ampak ima še toliko maneverskega prostora, da lahko še dosti drugega nardi. Tudi finančna sredstva ma, ki pa niso ogromna. Tudi ni treba ogromno denarja za tak klub. Sramota je, da takšno mesto, kot je Maribor, nima niti takega kluba, da se o drugih dvoranh ne pogovarjamo. Kajti ne rabimo nobenih

spektakularnih prireditev, treba je začeti z malimi, tihimi rock večeri, jazz večeri, razstavami, baletom, vse to bi se lahko dogajalo v takem klubu. In to se da narditi, samo leni smo. Nam je vseeno. Meni je zlo žal, ampak nisem še mel prilike resno se pogovarjat z enim funkcionarjem, ki mene zastopa v mladinski organizaciji. To pa zato, ker me ne jemljejo za res in me majo verjetno prej za nekoga, ki kvari našo družbo, kot pa za nekoga, ki hoče pomagat oziroma zboljšat. Ampak zakaj bi se jaz mešal v organizacijo delovne akcije, če pa tega ne znam in ne morem.

— Tik pred izidom je vaša druga plošča „Adijo pamet“. Kaj si hotel povedat s to ploščo in kaj s prvo, če zdaj primerjaš?

PREDIN: S prvo ploščo sem se totalno orientiral na Maribor. Všeč so mi namreč nekatere tipično mariborske stvari, mogoče tudi zato, ker sem tam rojen.

— Zagreb dobro poznaš. Se ti zdaj Maribor še zmeraj zdi originalno mesto?

PREDIN: Ja. Maribor je še vedno tako originalen. Zagreb je bolj dolgočasen, je pa boljše organiziran.

— Pa Ljubljana?

PREDIN: Ljubljana je bolana. V Ljubljani je fajn, ker majo Radio Student in pa samo dejstvo, da majo televizijo, radio in majo ne-

kaj finih prostorčkov, majo bolj izobraženo publiko.

— No, govorila sma o plošči.

PREDIN: Aja, pa res. No, prva plošča je kot deseti brat. Pri njej je šlo vse narobe. Bla je pa res čisto odkritosrčna, bla je neartikuliran, na nek način primitiven, enostaven krik. Zato jo majo nekateri ljudje tak radi. Je pa lokalna, mariborska, narečna. Ne zdi se mi nič tako strašno posebnega; všeč pa mi je, ker je ne moreš vtaknit v en predalček. Na drugi plošči je strogo mariborski štikle samo Lent, ostale pa so veliko bolj odprte, kar ne pomeni bolj komercialne. Na primer Kurenti, to je primer svobode, ki ni ujeta v čas, Miss Evrope ... No, dal bi en blesav primer: Ikebano sn pel tak, da sn stal na Glavnem trgu in se dri v tiste hiše, pri Adijo pamet pa sn dvigno glavo in se derem v nebo. Mislim, da bote vsi precej presenečeni. Lahko pa povem, da bo naslednja spet čist drugačna.

— Ja, zdaj si v vojski in marsikdo pričakuje, da se bo v tebi kaj spremenilo.

PREDIN: MM mm, v meni se ne bo nič spremenilo. Za eno leto bom starejši. Se pa fizično razvijam in odločil sem se, da bom postal Tarzan.

Jaz bom svojo dolžnost do domovine opravo, ampak o tem ne bi rad govoril, ker v vojski so lepe in žalostne stvari. Nikol več pa ne bom napisal podobne pesmi, kot je Stari vojak, ker takrat nisem vedel, kaj govorim, nisem vedel, kaj to je in jo zdaj bistveno boljše razumem.

V kriznih trenutkih pa mi pomaga Boris Bobek, s katerim skup služima in on se posebej dobro obnese, ko me je treba odnest v postlo. On je kompozitor, kitarist in golman, mene uč igrat bas kitaro, on v vojski pa igra bobne. Ima pa samo dve roki.

Tako sva z Zoranom Predinom končala pogovor, preden pa sem odšel, je Zoran javno zanikal razna natolcevanja in govornice, da so dali naslov njihovi novi plošči „Adijo pamet“ zato, ker so šli v vojsko. Povdaril je, da to sploh ni res.

Vasja Eigner

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE ŠTUDENTOV

Z 31. 12. 1980 je bil ukinjen sklad za zdravstveno varstvo študentov v republiki Sloveniji. Do tedaj so se vse zdravstvene storitve študentom plačevale iz tega sklada. S 1. 1. 1981 pa so postale plačnik zdravstvenih storitev študentom občinske zdravstvene skupnosti. Pri prvem načinu pri pošiljanju računov za opravljene zdravstvene storitve ni bilo velikih težav, saj je bil naslov samo eden. Pri zdajšnjem načinu plačevanja storitev pa je veliko več težav, saj je občin v Sloveniji kar precej. Poseben problem pa so še študenti iz drugih republik. K tem težavam, ki jih imajo predvsem sestre v dispanzerju za zdravstveno varstvo študentov v Mariboru (in verjetno tudi v Ljubljani) prispevajo svoje še velikokrat neurejene zdravstvene knjižice študentov. Predvsem so težave pri knjižicah študentov starejših letnikov, saj so tisti študenti, ki so šele prišli na univerzo obdržali prejšnjo dijaško knjižico. Tako kot vsa leta poprej, so referenti za študentske zadeve ob vpisu vpisali status študenta tudi v zdravstveno knjižico. Po starem načinu zavarovanja je bila s tem stvar urejena. Po novem načinu zavarovanja pa ni več tako. Vsi študenti morajo imeti v zdravstveni knjižici razen statusa

študenta še obvezno vpisano registersko številko podjetja, v katerem sta oče ali mati, odvisno po kom je študent zavarovan, zaposlena. Razen vpisanega statusa študenta in registerske številke pa mora imeti vsak študent še žig občinske zdravstvene skupnosti, v katero spada podjetje z omenjeno registersko številko. Na primer študent ekonomije v Mariboru, katerega oče, po katerem je zavarovan dela v tovarni Impol iz Slovenske Bistrice, mora imeti v zdravstveni knjižici vpisano registersko številko Tovarne Impol in žig občinske zdravstvene skupnosti iz Slovenske Bistrice. Za študente, katerih starši so kmetovalci, je pristojna tista občinska zdravstvena skupnost, kjer je kmetija. Podobno je, če so starši upokojeni. Tuji študenti se morajo oglašiti na tisti občinski zdravstveni skupnosti, kjer je sedež šole. Poseben problem je s študenti iz drugih republik, saj tudi za njih velja, da so plačniki njihove občinske zdravstvene skupnosti, ki pa z novim načinom zavarovanja študentov v republiki Sloveniji največkrat niso seznanjene. Drugače pa morajo imeti študenti iz drugih republik v knjižici vpisane enake podatke, kot študenti iz Slovenije (status študenta, registerska

številka OZD in žig občinske zdravstvene skupnosti). Študent je tudi dolžen, da sproti sporoči spremembo delovnega mesta družinskega člana, po katerem je zavarovan, saj to velikokrat spremeni tudi plačnika storitev, naprimer če se družinski član zaposli v OZD iz druge občine. Če ste pogledali v zdravstveno knjižico, kar vam priporočamo, in ugotovili, da še nimate vpisane registerske številke in žiga, lahko v Mariboru to opravite v občinski zdravstveni skupnosti, Sodna 15 v pritličju, soba številka 5 vsak delavnik od 8.00 do 12.00 in v sredo popoldan od 14.00 do 16.00. Ne bi se spuščali v to, kaj je novi način zavarovanja prinesel zdravstvu, študentom je prinesel predvsem nekaj več dela. Kar pa nas veliko bolj moti, je slaba obveščanost. Nihče ni študentov opozoril, niti referenti ob vpisu statusa študenta v zdravstveno knjižico ne, da morajo poskrbeti še za nekatere podatke. To jim je največkrat razložila sestra v dispanzerju za zdravstveno varstvo študentov. S temperaturo ali bolečinami pa ni ravno najprijetnejše iskati potrebne podatke (da o tem, da organizacije združenega dela nimajo niti najmanjšega pojma o vpisovanju kakšnih registerskih številke v

zdravstveno knjižico študentov niti ne govorimo) Če bi zdravstvena skupnost Slovenije bolje poskrbela za ustrezno informiranje, bi bilo prihranjeno veliko težav in hude krvi. Naj povemo še to, da bomo verjetno v drugi polovici tega leta dobili vsi študenti — in tudi delavci nove zdravstvene izkaznice. Upamo, da pri tem ne bo prišlo do takšnih težav. Če pa ste se odločili zboleli, vam bo verjetno dobrodošel urnik dispanzerja za zdravstveno varstvo

študentov v Mariboru: Splošni zdravnik
Ordinacija I (dr. Ravnikova) za Visoko tehniško šolo, uslužbenec univerze, študentske domove, študentski servis, preventivni pregledi.
ponedeljek, torek, sredo in petek dopoldan od 7. do 12. Četrek popoldan od 13. do 18.00
Ordinacija II (dr. Skočirjeva) za študente VEKS, VAS, PA, VPS torek, sreda, četrek dopoldan od 7. do 12.

ponedeljek, petek od 13. do 18.00
Klinični psiholog (dr. Kren) ponedeljek, četrtek, petek od 7. do 12.
torek, sreda od 13. do 18.
Ginekološka ambulanta ponedeljek in četrtek od 6. do 10.
Če se boste napotili k zdravniku, pa ne pozabite vzeti zraven, razen urejene zdravstvene knjižice seveda še indeks ali osebno izkaznico oziroma tuji študenti potni list. SREČKO PIRTOVŠEK

PROBLEMATIKA INTERESNIH DEJAVNOSTI NA UNIVERZI V MARIBORU

SKUPNE OSNOVE ZA REALIZACIJO ZAKONSKE ZAHTEVE O INTERESNIH DEJAVNOSTI KOT SESTAVNEM DELU VZGOJNOIZOBRAZEBALNIH PROGRAMOV

1. SPOŠNE UGOTOVITVE

Interesna dejavnost je na podlagi prizadevanj ZSMS dobila svoje mesto in vlogo v procesu izobraževanja, kjer jo zakonsko opredeljuje kot del enotnega sistema vzgoje in izobraževanja na univerzi.

Rezultat prizadevanj ZSMS je, da je ob sprejemanju zakonskih osnov izobraževanja, interesna dejavnost dobila svoje mesto v 24. členu 3. alineje in 11. členu 6. alineje zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja ter v 3. členu 12., 13., 14., 16. in 18. alineji in 85. členu 3. alineje zakona o usmerjenem izobraževanju. Glede na to, da omogoča, na eni strani ustvarjalno delo študentov, na drugi pa pridobivanje najrazličnejših znanj na kulturnem, športnem, tehničnem in drugem področju interesnih dejavnosti, moramo stremeti za tem, da te dejavnosti kar najbolje povežemo, jih dobro organiziramo, kadrovsko okrepimo in vključimo v programe vse tiste elemente, ki bodo še v večji meri motivirali študente, da se bodo vključevali in razvijali to dejavnost tako na VTO in VDO kot tudi na univerzi. Praksa pa se od zakonskih zahtev bistveno razlikuje.

Že dalj časa smo priča prizadevanjem za razrešitev problematike na tem področju, toda ugotoviti velja, da prizadevanja doslej niso našla plodna tla. Menimo, da je v fazi prehoda visokega šolstva na usmerjeno izobraževanje potrebno odkrito spregovoriti tudi o tem področju enotnega sistema vzgoje in izobraževanja ter »lahko bi dejali končno«, pristopiti k razreševanju obstoječega stanja.

Material za razpravo, ki je pred vami, smo napisali tako, da smo zastavili enotne zasnove organiziranja interesnih dejavnosti, in sicer:

1. za dejavnosti, ki se izvajajo na VTO in VDO
2. za univerzitetne dejavnosti.

2. OPREDELITEV PROBLEMATIKE INTERESNIH DEJAVNOSTI

2.1. Za interesne dejavnosti študentov je značilno, da je osnovna gibalna sila znotraj njih organizacija ZSMS. Taje deloma sama izvajalec (komisije pri OO ZSMS in UK ZSMS), v glavnem pa koordinator programiranja in financiranja. Tako se ZSMS pojavlja v imenu teh dejavnosti oz. v svojem imenu pred VTOZD, VDO in Univerzo, pa tudi pred SIS in drugje.

2.2. Interesna dejavnost na Univerzi v Mariboru se je v zadnjem času precej razmahnila. Danes so nosilci dejavnosti: KUD »Študent« s sekcijami, APZ »Boris Kraigher«, AFS »Student«, Moderna ritmična skupina »Magra«, Zveza študentskih športnih društev, komisija za kulturo pri UK ZSMS, kulturne in športne komisije v VTO in VDO, občudijске dejavnosti v študentskih domovih, radioamaterski klub, Katedra, oddaja študij in glasba, šolska glasila in verjetno še kdo.

2.3. Vsa ta množica dejavnosti je med seboj nepovezana, zaradi česar prihaja do pokrivanja akcij, razdrobljenosti sil in nesposobnosti, da bi se na tem področju vodila enotna programska politika. Razdrobljenost in nepovezanost ima za posledico tudi stalno finančno in kadrovsko (vodstveno) stisko teh dejavnosti.

2.4. Kljub določilom zakona o usmerjenem izobraževanju, samoupravnega sporazuma o združitvi v Univerzo v Mariboru in statutov VTO in VDO, s katerimi se univerza, VTO in VDO obvezujejo, da bodo pospeševale športno, kulturno, tehnično in drugo udejstvovanje študentov, interesne dejavnosti še vedno niso vključene v vzgojno-izobraževalni proces, ampak se odvijajo daleč izven njega (izjema PA). Prisotno stališče, da so interesne dejavnosti domena ZSMS, se odraža tudi v praksi.

2.5. Moti nedopustna nezainteresiranost učiteljev in asistentov za

to področje aktivnosti, da bi se v večjem številu vključevali v interesne dejavnosti; stik z delavci na šoli je po navadi vzpostavljen le pri odločanju o programu (finance), včasih pa še z njihovo udeležbo na kaki akciji.

2.6. Nerazčističen je odnos med množičnostjo in kvaliteto. V pogojih stalnega finančnega deficita sta si množičnost in kvaliteta v kontradikciji, kar se kaže v nenehnih sporih in raznih dilemah ali hočemo imeti interesne dejavnosti razprostrte na VTO in VDO ali na Univerzi. Razumljivo je, da eno brez drugega ne more in gre le za pomanjkanje koordinacije in ustrezne programske usmeritve.

2.7. Sedanja organiziranost interesnih dejavnosti je v bistvu enaka že vrsto let, kljub povečani množičnosti, kvaliteti in aktivnosti ter postaja ovira za nadaljnji razvoj. Še vedno gre za klasičen, tradicionalističen pristop v izvajanju interesnih dejavnosti brez iskanja sodobnejših in uspešnejših oblik dela. Kaže se nujna potreba po delni profesionalizaciji interesnih dejavnosti (mentorji, trenerji ...) in po strokovni obdelavi problematike, vključevanja teh dejavnosti kot integralnega dela v vzgojno-izobraževalni proces.

2.8. Tako imenovane »univerzitetne dejavnosti« so velikega pomena. Nekatere med njimi so zaradi kvalitete mednarodnega ali nacionalnega pomena. Večina dejavnosti se srečuje s »klasičnimi« problemi: prostori, finance, množičnost, programi. Zlasti je značilno, da ne obstajajo nikakršne sistemske rešitve. Edini poskus v tej smeri je samoupravni sporazum o financiranju teh dejavnosti, pa še tu smo priča velikim težavam pri sklepanju in izvajanju teh sporazumov.

3. ORGANIZIRANJE INTERESNIH DEJAVNOSTI NA VTO IN VDO

3.1. Zakon o usmerjenem izobraževanju opredeljuje VDO kot vzgojnoizobraževalno institucijo. Ker vsebujejo interesne dejavnosti pomembno vzgojno sestavino, morajo torej postati domena VTO in

VDO ter ne samo ZSMS, kot je to sedaj. Interesne dejavnosti predstavljajo redno dejavnost VTO in VDO, zato morajo biti vključene v njene letne delovne načrte. VTO in VDO naj bi razvijali interesne dejavnosti tako za delavce šole, kot tudi za študente na naslednjih področjih: kultura, šport, tisk in informacije, socialno ekonomsko področje itd. (izjema sta tu le AIESEC in IAFSTE, ki morata biti vključena v mednarodno dejavnost VDO).

3.2. Za posamezno področje dejavnosti se formira komisije. Člani te komisije so nosilci dejavnosti na tem področju. Letno pripravljajo programe dela in jih izvajajo. Za svoje delo so odgovorni odboru za interesne dejavnosti.

Odbor za interesne dejavnosti pri svetu VTO združuje vse komisije. Njegove naloge so, da:

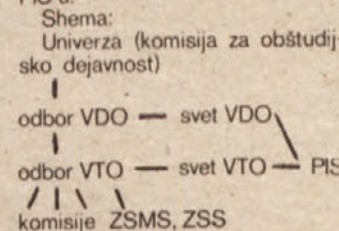
- sprejema predlog programa dejavnosti na VTO
 - usklajuje programe VTO s programi VDO
 - usklajuje programe VTO in VDO s programi COD
 - pripravi predlog usklajenega programa interesnih dejavnosti VTO, VDO in dela za združene dejavnosti na univerzi
 - spremlja in ocenjuje izvedbo programov interesnih dejavnosti na VTO in VDO ter Univerzi.
- Ostale pristojnosti odbora se opredelijo s statutom po analogiji z ostalimi odbori. Predlagamo tri-partitni odbor, ki bi ga sestavljali:
- po en izvajalec iz vsakega področja dejavnosti
 - predstavnik ZSMS
 - predstavnik ZSS
 - uporabniki.
- ZSMS in ZSS sta dolžna letno obravnavati programe dejavnosti in nanje vsebinsko vplivati.

Odbor je za svoje delo odgovoren svetu VTO.

Svet VTO:

- obravnava in sprejema program interesne dejavnosti VTO
- obravnava in sprejema program interesnih dejavnosti VDO
- obravnava in sprejema program interesnih dejavnosti Univerze.

Vsi ti programi morajo biti vključeni v letni delovni načrt oz. predstavljajo program storitev napram PIS-u.

Organiziranost na ravni VDO je analogna org. na VTO.

3.3. Sredstva za financiranje interesnih dejavnosti se pridobivajo iz PIS na podlagi letnih programov; iz dohodka VTO, VDO in lastnih virov financiranja.

Strokovno in administrativno delo opravljajo v DSSS na VTO in VDO.

4. ORGANIZIRANJE INTERESNIH DEJAVNOSTI NA UNIVERZI

4.1. Organizacija centra za interesne dejavnosti — CID

CID je samostojna samoupravna organizacija študentov in delavcev Univerze in je posebnega družbenega pomena. (varianta — samostojna delovna enota v okviru Študentskih domov, samostojna delovna enota v okviru Univerze. Osnujejo ga študentje in delavci visokošolskih in temeljnih delovnih organizacij, ki so zainteresirani za popolnejše, in programsko bolj usmerjeno socialistično izobraževanje mladine. CID organizira in razvija kulturne dejavnosti, oblike tehničnega izobraževanja, telesne kulture in športa, informacije, skratka vse oblike interesnih dejavnosti.

Aktivnost CID poteka po področjih dela, pa se tako v njegovem okviru organizirajo:

1. sektor za kulturo in umetnost,
 2. sektor za telesno kulturo, šport in rekreacijo,
 3. sektor za tehnično, konstrukcijsko in inventivno dejavnost,
 4. sektor za informiranje in izobraževanje.
- Ti sektorji zajemajo naslednje aktivnosti in dejavnosti:
1. Sektor za kulturo in umetnost:
 - APZ Boris Kraigher (KUD »Študent«),
 - Folklorna sekcija (KUD »Študent«)
 - Folklorna sekcija Mednarodnega kluba prijateljev,
 - Moderna ritmična sekcija (KUD Student, MAGRA)
 - likovna dejavnost
 2. Sektor za telesno kulturo, šport in rekreacijo:
 - športna društva po šolah,
 - univerzitetno športno društvo.
 3. Sektor za tehnično, konstrukcijsko in inventivno dejavnost
 - klubi mladih mentorjev
 - radioamaterski klub
 - gibanje znanosti mladini
 - klubi mladih inovatorjev

4. Sektor za informiranje in izobraževanje

- Študentski list Katedra,
- radijska oddaja Študij in glasba na radiu Maribor,
- KUD Student
- javne tribune ipd.

5. Interesne dejavnosti študentov v Študentskih domovih:

Sektorji so odprti, tako da se lahko vsaka nova dejavnost priključi k CID, organizacije, ki se vključujejo v CID, pa so samostojne v svojem delovanju.

4.2. Samoupravljanje v CID je organizirano tako, da se študentom in delavcem omogoča možnost odločanja o vseh bistvenih vprašanjih. Samoupravni organi CID so: svet, programski svet ter stalna in občasna delovna telesa.

Naloge sveta centra:

- sprejema splošne akte centra,
- daje pobude za delo centra, sprejema delovni program za delo centra in spremlja njegovo uresničevanje,
- sprejema finančni plan in ključni račun centra,
- sklepa o sklenitvi sporazumov in dogovorov,
- obravnava vprašanja financiranja dejavnosti centra,
- obravnava poročilo o delu centra in druga vprašanja, z delovnega področja centra,

— seznanja udeležence o izvajanju programov dela in o porabi sredstev centra,

— voli predsednika in podpredsednika centra,

— imenuje in razrešuje sekretarja centra in člane programskega sveta centra,

— opravlja druge naloge, ki so določene s samoupravnimi splošnimi akti.

Programski svet centra je izvršilni organ sveta centra. Naloge programskega sveta centra so:

— pripravlja predloge delovnih programov centra,

— uresničuje sprejete programe,

— uresničuje sklepe in stališča sveta centra,

— daje poročilo o svojem delu,

— opravlja druge naloge, ki so določene s samoupravnimi splošnimi akti.

UK ZSMS — CID — komisija UM / 1 \ dejavnosti

4.3. Financiranje CID
CID sklene samoupravni sporazum o financiranju CID, ki ga podpisujejo finančeri in organizacije, vključene v CID. Delo CID se financira iz naslednjih virov.

- samoupravne interesne skupnosti za kulturo in telesno kulturo,
- sredstva, ki jih združujejo TOZD in v VDO in jih na podlagi programa uveljavljajo v PIS,
- študentski servis,
- organizacije združenega dela,
- skopščine občine Maribor,
- KUD Maribor,
- lastni dohodki dejavnosti,
- raziskovalna skupnost.

Strokovno in administrativno delo vodi strokovni sodelavec CID.

5. UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Zgornje ugotovitve o organizaciji interesnih dejavnosti so seveda zgolj začetna razmišljanja, ki se naj v širši razpravi dorečejo in konkretizirajo. Skrajni čas je, da te dejavnosti poenotimo in začnemo skupno nastopati tako po vsebinski plati, kot tudi nasproti financiranjem, zlasti še pred SIS. Zato predlagamo:

1. V javni razpravi naj v vseh sredinah obravnavajo to gradivo in ga dopolnijo ter se dogovorijo o skupnih organizacijskih osnovah. Javna razprava bo trajala mesec dni.

2. Na podlagi enotnih organizacijskih zasnov naj se pripravijo ustrezni ukrepi za prehod interesnih dejavnosti na novo organizacijsko obliko.

3. Člani komisije za občudijško dejavnost na Univerzi v Mariboru naj v sodelovanju z UK ZSMS izdelajo rokovnik za prehod interesnih dejavnosti na VTO in VDO ter za konstituiranje centra za občudijško dejavnost.

4. Proučiti je potrebno možnost, da se strokovna služba Univerze zadolži za pripravo ustanovitvenih aktov centra.

Podpredsednik UK ZSMS
Peter Andlovic
Prorektorica
Alenka Vindiš

ALI SE PRIBLIŽUJEMO SVETOVNI KATASTROFI ALI TRETJI REVOLUCIJI?

V naslednjih 10 do 15 nadaljevanjih vam bomo predstavili najznačilnejša mesta iz knjige *Supek, Rudi: Ova jedina Zemlja — Idemo li u katastrofu ili u Treću revoluciju?* (Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1978, 2. dopunjeno izdanje, 287 str.). Knjiga je bila napisana ob prvi konferenci Združenih narodov o vprašanih človeškega okolja (Stockholm, 6.—16. junija 1972). Konferenca je bila sklicana, potem ko je v maju 1971 v Mentonu mednarodna konferenca znanstvenikov za človeško okolje — ekologov, biologov, urbanistov, poslalo združenim narodom apel, v katerih je 2200 podpisanih znanstvenikov opozarjalo na položaj, v katerega vstopa človeštvo v zvezi z demografsko eksplozijo, rušenjem ravnovesja med človekom in biosfero ter onesnaževanjem okolice. Avtor omenjene knjige je imel priložnost sodelovati v delu neodvisne konference, ki jo je organizirala miroljubna organizacija Dai Dong, ki je imela nalogo, da neodvisno od vpliva uradne politike posameznih držav in na osnovi prepričanja samih znanstvenikov neposredno pred konferenco ZN v Stockholmu, izdati posebno resolucijo ter jo poslati konferenci združenih narodov.

Naša civilizacija je do sedaj preživela dve veliki revoluciji, ki sta temeljito spremenili pogoje življenja na Zemlji. Ali se danes nahajamo na pragu Tretje revolucije?

Prvi dve revoluciji sta se odvijali v znaku ekspanzije človeške vrste — tretja pa bi morala postaviti meje te ekspanzije. Prva, agrarna revolucija, je sončno energijo podredila človekovi uporabi (fotosinteza v rastlinah, prehranjevanje ljudi in živali). Druga, industrijska revolucija, je človeku prinesla oblast nad novimi viri energije — predvsem nad fosilnimi gorivi, premogom in nafto. S tretjo revolucijo pa se bo naša vrsta morala prilagoditi razvoju, ki še zdaleč ne dopušča brezmejnne ekspanzije, kajti naš planet se tako hitro manjša in ga tako uspešno iztrošujemo, da česa takšnega v prav bližnji prihodnosti niti slučajno ne bo sposoben dopustiti, to je: omogočiti.

Zelo razširjeno in značilno je prepričanje, s katerim lahko označimo danes prepričanje namreč, kako tehnika lahko stori vse: s kakšno brezbriznostjo živi sodobno človeštvo; kako večina le-tega slepo verjame v tako imenovane »tehnične rešitve« razvoja, okolja, pridelovanja hrane in podobno. S kakšno brezbriznostjo živi sodobni

človek, ker ve, da »nekdo« skrbi zanj. Dobri, srednjeveški — človeku podobni Bog, ni nikoli uspel ustvariti takšnega zaupanja med ljudmi, takšno slepo gotovost v nepozabne in brezosebne »višje sile«, ki jih vodijo sodobni tehniki in seveda — politiki.

Prišel je čas, da se razruši ta slepa vera v »tehnične rešitve« in da se ljudem pove, da takšnih rešitev ne da jih samo ni, ampak da jih sploh ne more biti!

To je potrebno povedati jasno in glasno, še bolj jasno in še glasneje: kajti le tako je možno obvarovati prvo in edino, kar imamo — to pa je naše življenje samo. Potrebno je biti plat zvona, kajti zastavilo se je vprašanje obstoja ŽIVLJENJA — in to ne kakršnega koli življenja, ampak prav človeškega življenja; pod velikim vprašajem je obstanek ČLOVEŠTVA — in to ne kakršnega koli človeštva, ampak tistega, ki živi v skupnosti z vsemi drugimi rastlinami in živalskimi vrstami na tem planetu.

Potrebno je odkrito povedati, da sodobno človeštvo, ki se ima namen razmnoževati s sedanjo stopnjo rasti — drvi v katastrofo, in da se bo število tistih desetih milijonov ljudi, ki danes v svetu umirajo za lakoto, v tako let skokovito pove-

čalo. ZA PREHRANO STALNO RASTOČEGA PREBIVALSTVA, Z OZIROM NA OMEJENOST NARAVNIH VIROV, NE OBSTOJJO »TEHNIČNE REŠITVE«.

Potrebno je povedati, da se naravni viri, ki so pogoj našega življenja, vse intenzivneje izčrpajo in se približujejo iztrošenosti. Ker so nastali kot plod tisoč milijonov let trajajoče biološke evolucije ter dolgotrajnega dela same Zemlje, NE OBSTOJJO »TEHNIČNE REŠITVE«. KI BI LAHKO TO DOLGOTRAJNO DELOVANJE ZEMLJE ZAMENJALE Z NEKIMI »SKRAJŠANIMI POSTOPKI«.

RAVNO ŽIVLJENJE ČLOVEKA, ČE NAS BO NAMESTO TREH MILJARD — DESET ALI ŠTIRIDESET MILJARD, KI JIH OBETA-MO ŽE NAŠIM VNUKOM IN PRAVNUKOM.

Lagali bi, ko bi trdili, da ne obstajajo rešitve tudi za štirideset milijard ljudi na tem planetu. Takšne rešitve so mogoče. Vendar kakšno vrednost ima življenje, ki ga živim v 536 nadstropju nebotičnika nekega megalopolisa, kjer so že zdavnaj prekopal vse zelenice predmestij, če bom dihal kisik in pil vodo iz nekih aparatov; če se bom hranil z zelo

..... Medtem ko je svetovna proizvodnja premoga leta 1800 bila samo 15 milijonov ton, je 1950 leta že blizu 1500 milijon ton ...

..... Svetovna proizvodnja energije, ki je vezana na trgovsko-proizvodno dejavnost, je od 1861 leta, ko je bila milijardo MW/h, do 1950 leta narasla na 21 milijard MW/h ...

..... Od 30 milijard MW/h energije, ki jo je človek 1952 leta porabil, je koristno porabil samo eno tretjino te energije, druge dve tretjini pa sta se porazgubili ...

..... Če se bomo še naprej razmnoževali, kakor smo se do sedaj (6000 let pred Kristusom bi naj na Zemlji živelo okoli pet milijonov ljudi in je bilo potrebno okoli milijon in pol let, da je dva in pol milijona ljudi naraslo na pet milijonov; samo 8000 let kasneje, torej okoli 1650 nas je že okoli 500 milijonov; 200 let kasneje — 1850 smo dosegli milijardo; že po 80 letih — 1930 nas je za dve milijardi; v kakšnih 37 letih — okoli 1970...) nas bo na Zemlji čez 900 let živelo 60.000.000.000.000.000 — 60 tisoč trilijonov ljudi:

TO JE: približno 100 ljudi na kvadratnem metru tako kopne kot vodne zemeljske površine:

vsa ta gomazeča masa bo živela v velikanski neprekinjeni zgradbi, ki bo objemala celoten planet in štela kakšnih 2000 nadstropij: IN BI vsakemu zemljanu bilo dodeljenih trije do štirje kvadratni metri:

Potrebno je povedati, da Zemlja lahko prenese veliko večje število ljudi, kot jih danes živi, vendar — na škodo vseh drugih prebivalcev planeta. Torej na škodo živalskih in rastlinskih vrst; na škodo nedotaknjenih travnikov in deviških gozdov, na škodo človeške samote in stika z naravo. NE OBSTOJJO TEHNIČNE REŠITVE, S KATERIMI BI LAHKO OHRANILI RESNIČNO ČLOVEŠKO ŽIVLJENJE IN NA-

okusnimi umetno nadišavljenimi proteinskimi pilulami, ki jih izdelujejo iz morskih alg ter mikro bakterij, ki živijo od mojih telesnih odpadkov; kaj mi bo takšno življenje, če sem le to zreduciral na kroženje materije skozi moje telo — v ISTEM prostoru, v katerem živim kozmološko življenje. Dopusčam sicer možnost, da mi takšno življenje tudi odgovarja, VENDAR KAJ BO Z MOJIMI POTOMCI, KO JIH BO NAMESTO ŠTIRIDESET MILJARD ŽE OSEMDESETA ... ZA TAKŠNO SITUACIJO MI O SEDAŠ SE NIHČE NI PREDLOŽIL »TEHNIČNE REŠITVE«.

Za našo evolucijo ne obstojijo »tehnične rešitve«, vendar rešitve obstojijo. Obstojijo socialne (družbene) rešitve. Socialne rešitve, ki pomenijo radikalne spremembe v človekovem odnosu do proizvodnje, načinu življenja, vzdrževanja biološkega obstoja in reprodukcije, sistema družbenih vrednot ter končno: družbene organizacije. Še več, te spremembe ne morejo biti samo lokalne ali nacionalne, BITI MORAJO PLANETARNE, kajti vprašanja človeškega obstoja so enotna, nedeljiva — kakor je tudi enotna in nedeljiva Zemlja, na kateri živimo.

prevod in priredba: ef

prihodnjic:
ALI ZEMLJA POSTAJA
PREMALA?

UNIVERZA V MARIBORU

POLOŽAJ ŠTUDENTA

V predloženi podlagi za razmišljanje o materialnih problemih študentov smo poskušali zajeti vse tiste momente, ki v sedanjem trenutku najbolj zavirajo nadaljnji razvoj. Nekatere elemente smo poskušali analizirati in dati nanje ocene in rešitve, ki so po našem mnenju tiste, ki bi jih morali v bližnji prihodnosti razviti; da bi ustvarili možnosti nadaljnjega razvoja.

Predloženo osnovo smo zasnovali na tak način, da smo ocenili položaj študenta v naslednjih vidikih:

- študentska politika
- subvencioniranje skript
- obštudijska dejavnost

1. Študentska politika

1.1. Sistemski pristop k urejanju štipendiranja v Sloveniji, ki se rezultira s sprejetim družbenim dogovorom in samoupravnimi sporazumi, se je pokazal kot edini pravi in je redovno vnesel veliko koristnega na tem področju. Kljub temu pa se pri konkretni realizaciji, v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah srečujemo z nekaterimi težavami, ki se kažejo predvsem v naslednjem:

- porast štipendij še vedno ne sledi porastu življenjskih stroškov. Statistični izračun življenjskih stroškov le delno opiše porast življenjskih stroškov med študenti, saj so v študentovi stroškovni košarici prisotne še nekatera dobrine, ki jih statistika pri izračunu ne upošteva (strokovna in leposlovna literatura, športna rekreativna dejavnost, obisk kulturno-umetniških prireditev ...);
- v letu 1981/82 je bilo v skupnem razpisu štipendij le-teh za 4000 manj kakor prejšnje leto. Tudi letos se kaže tendenca po upadanju števila razpisanih kadrovskega študentov;

- največje breme padanja realnih štipendij, čutijo študenti, ki so štipendirani iz združenih sredstev, podobno kot podajanje realnih osebnih dohodkov ne prizadene vseh delavcev enako in največje breme občutijo delavci z najnižimi osebnimi dohodki. Pri štipendijah iz združenih sredstev se oba vpliva seštejeta; s štipendijami lahko manj kupimo, po drugi strani pa tudi starši, ki so za štipendijami drugi vir sredstev realno lahko dajejo svojemu otroku za študij manj;
- študenti v mesecih, ko bi morali največ študirati iščejo dodatne finančne vire, predvsem preko občasnih in začasnih zaposlitev. Ta sredstva uporabljajo predvsem za preživljanje v času študija;

- vse več se pojavlja študentov študentov OZD, ki jim študentorji ne nudijo zaposlitve po končanem izobraževanju, niti jim ne omogočajo opravi pripravniški staž.

1.2. Izhajajoč iz zgoraj omenjenih težav predlagamo:

- da se uveljavi vsaj dva-krat letna valorizacija štipendij v Sloveniji;
- da se odločno zahteva od OZD, da svojim študentom obvezno zagotovijo opravljanje pripravniškega staža, če jim resnično ne morejo zagotoviti zaposlitve.

2. Subvencioniranje skript

V zadnjih letih smo pričali izredno naglemu porastu cen obvezne učne literature na višjih in visokih šolah. Vzroki za to so v majhnih nakladah in dragi tehniki tiskanja, včasih tudi nepotrebno lepo oblikovanih knjigah za knjižne police, ki pa jih študent mora kupovati.

Podatki o višini sredstev, ki jih študentje namenjujejo za nabavo učbenikov nam povedo, da stane študenta samo za en semester 1. letnika na VEKŠ-u 1800,00 din ali študenta VAS 1000,00 din. Priпомniti velja, da je otežkočena tudi prepredaja učne literature, ker le-ta izredno hitro zastara in smo iz leta v leto priče izdajanja novih knjig, ki so predpisane kot obvezna literatura.

Izhajajoč še iz tega, da se namenjujejo znatna sredstva za subvencioniranje učne literature na vseh nižjih stopnjah izobraževanja predlagamo:

- subvencioniranje predpisane obvezne literature na višjih in visokih šolah po študentu;
- zagotoviti, da se predpisana literatura tiska v obliki skript (kot najcenejši varianti tiska);
- zagotoviti knjižnicam na TVO in VDO večja sredstva za nabavo učne literature, da bi si jo študentje lahko izposojali v večjem številu;
- izdelavo realnega načrta za realizacijo ideje o univerzitetni skriptarnici, ki bi tiskala vso študijsko literaturo.

3. Obštudijska dejavnost

3.1. Uvod

Za dejavnosti, ki jih imenujemo obštudijske tudi interesne oz. izvenšolske je značilno, da je osnovna gibalna sila znotraj njih organizacija ZSMS. Ta je deloma sama izvajalec (komisije pri OO ZSMS in UK ZSMS), v glavnem pa koordinator programiranja in financiranja. Tako se ZSMS pojavlja v imenu teh dejavnosti oziroma v svojem imenu pred VTOZD, VDO in Univerzo, pa tudi pred SIS in drugje.

V vseh fazah sprejemanja zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja in zakona o usmerjenem izobraževanju je ZSMS poudarjala izreden pomen teh dejavnosti. Rezultat teh prizadevanj je bil, da je dobila obštudijska dejavnost svoje mesto v 24. členu (3. alineja) in 11. členu (6. alineja) zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja ter v 3. členu (12., 13., 14. in 18. alineja) 85. členu (3. alineja), 119. členu (13. alineja) zakona o usmerjenem izobraževanju. S tem je zakonsko opredeljena trditve, da je obštudijska dejavnost del enotnega sistema vzgoje in izobraževanja.

3.2. Opredelitev obštudijske dejavnosti

Zaradi vrste aktivnosti, ki jo beležimo na tem področju udejstvovanja študentov, je potrebno obštudijsko dejavnost jasno razumeti. V prvi vrsti so to dejavnosti, ki jih organizirajo OO ZSMS na posameznih fakultetah oz. VTO. In drugič so to dogovorjene dejavnosti, ki se organizirajo na nivoju Univerze za vse študente oz. dejavnosti, ki so presegle okvire delovanja posamezne fakultete in segajo v širši družbeni prostor.

Na posameznih fakultetah organizira OO ZSMS predvsem naslednje dejavnosti:

- kulturne večer
 - športna tekmovanja
 - informativni bilteni
 - mednarodna izmenjava štud. praks
 - iade in podobno.
- Na Univerzi pa obštudijsko dejavnost sestavljajo:
- KUD Student (APZ Boris Kraigher, AFS »Student« in ritmično — plesna skupina »Point«)
 - Katedra
 - radijska oddaja Študij in glasba
 - Mednarodni klub prijateljstva
 - Zveza študentskih športnih društev
 - MDA in
 - radio klub »Student«

Te tako imenovane »univerzitetne dejavnosti« so velikega pomena. Nekatere med njimi so zaradi kvalitete nacionalnega ali celo mednarodnega pomena (KUD Student).

3.3. Financiranje obštudijske dejavnosti

Vsakoletna težava pri sporazumevanju za realizacijo obštudijskih dejavnosti na fakulteti in Univerzi izhajajo iz leta 1975. Do tega leta ni nihče priznaval in tudi ne financiral obštudijskih dejavnosti na fakulteti. Zato so obstajale le redke in še te tam, kjer so imeli pedagoški delavci do njih pozitiven pristop. V tem času, pa je obštudijske dejavnosti na Univerzi financiral ISS direktno preko rektorata Univerze v Mariboru.

Z letom 1975 je postala VTOZD nosilec planiranja, usklajevanja in tudi financiranja skupnih dejavnosti na Univerzi — s tem tudi obštudijskih. Zato smo pristopili k podpisovanju samoupravnih sporazumov, s katerimi smo združevali sredstva iz fakultet za skupne obštudijske dejavnosti na Univerzi. Vendar še vedno ni nihče priznaval in v normativih upošteval obštudijske dejavnosti študentov na fakulteti. Od leta 1975 smo maso sredstev, ki se je poprej nakazovala na Univerzo (za »univerzitetne dejavnosti«) porazdelili po šolah in jo nato v 100 % znesku prenakazovali oz. združevali. S tem je nastala paradoksalna situacija, da se je UK ZSMS sporazumevala za sredstva, ki so bila namenjena za obštudijsko dejavnost na Univerzi in ki so jih fakultete proglasile za namenska sredstva obštudijskih dejavnosti študentov na šolah. Ta paradoks obstaja še danes in vedno znova se kaže v nenehnih sporih in raznih dilemah ali hočemo imeti obštudijske dejavnosti razprostrte na VTO in VDO ali na univerzi. Razumljivo pa je, da eno brez drugega ne more.

Z ustanovitvijo SIS se je pojavila tudi bojazen, da bo zmeda, ki vlada, še večja, če se ne bomo že v začetku dogovorili in razrešili obstoječe dileme.

V prikazu financiranja obštudijske dejavnosti smo se omejili le na del sredstev, ki jih nakazuje ISS, zanemarili pa smo ostale (npr. kulturna in telesnokulturna skupnost ipd.)

3.4. Mnenja in predlogi

Predlagamo, da se sporazumemo o naslednjih predlogih:

- v planu in samoupravnem sporazumu o temeljih plana vsake PIS mora obstajati točka, ki vsebinsko zajema obštudijske dejavnosti študentov na fakulteti, ki jo ta PIS pokriva po svoji dejavnosti. Predlog programa, ki naj bi ga PIS financiral pripravi OO ZSMS na tej fakulteti;
- v planu in samoupravnem sporazumu o temeljih plana vsake PIS mora obstajati točka, ki vsebinsko zajema delež za združene obštudijske dejavnosti na Univerzi. Predlog programa in višine dela sredstev, ki bi ga morali zagotoviti PIS-i pripravi UK ZSMS;
- na ISS je potrebno določiti ključ (npr. število študentov in podobno) udeležbe posamezne PIS pri zagotavljanju dela sredstev za skupne dejavnosti na Univerzi.

LENKA

NEKAJ BELEŽK IN FRAGMENTOV O CERKVI NA POLJSKEM

Glede na obstoječo konstelacijo mednarodnih odnosov na relaciji vzhod-zahod in še zlasti glede na zelo specifično vlogo Poljske v takomimenovani lagerski (realsocijalistični) koncepciji vzhodnoevropskega socializma, bi bilo treba pri pisanju o katoliški Cerkvi v tej državi imeti precej večje sintetične ambicije, teh pa pričujoči zapis predvsem zaradi prostorske omejenosti nima ...

Značilnost sedanjih napetih in po svoje izredno zapletenih družbenopolitičnih in ekonomskih razsežij je tudi v tem, da uradna poljska Cerkev v teh težkih časih ne skuša izsiljevati kakšnih koncesij zase ... čeprav bi po svoji moči in zakoreninjenosti v nacionalno entiteto za to bila nadvomno sposobna (burna zgodovina te dežele v zadnjih nekaj desetletjih to nedvomno dokazuje ...). Da do tega ne prihaja, samo dokazuje, da se zaveda resnosti sedanjega stanja, in da bi vsako čezmerno zaostrovanje položaja lahko pripeljalo samo do konfrontacije in «bratske» pomoči od zunaj ... in bati se je, da bi bil korak do pravcate nacionalne katastrofe potem silno majhen ... Sicer pa to ni prvi primer, da je uradna poljska katoliška Cerkev v težavnih časih dežele molčala, ali vsaj ni delala prevelikih težav oblastem ... Še več, velikokrat je pomagala gasiti požar, še zlasti v času, ko je še živel dolga leta verjetno najavtoritativnejši Poljak — kardinal in prva osebnost cerkvene hierarhije v deželi — Stefan Wyszyński ... Wyszyński je vse do svoje smrti (umrl je lani) veljal po svoje za izredno bojevitega primasa, človeka, ki so ga sicer spoštovali tako v Vatikanu kot pri uradnih oblasteh, obenem pa so mu očitali konzervativnost, statičnost in to, da najbolj ne razume duha II. vatikanskega cerkvenega zbora ... Velikokrat je bil s strani poljskih političnih krogov kritiziran, tudi zaprt, toda kadarkoli je v deželi zaškripalo, je širokopotezno demonstriral svojo veliko patriotično naravnost ... Njegova številna pastirska pisma, v katerih je pozival Poljake k disciplini, delavnosti in miru in v katerih je nemalokrat prav ostro ošvrknil tudi oblast, so vselej brali po vsej Poljski ... Vsi so ga jemali kot pomembnega in lojalnega političnega partnerja, pa najsi je bil na krmilu države Gomulka, Gierek ali Kania ... Povračila s strani uradnih krogov so kot nekakšna zahvala za pomoč in lojalnost seveda sledila ... ne samo v obliki dovoljenj za gradnjo mnogih novih cerkva ... (v začetku leta 1971 je takratni premier Jaroszewicz pooblastil državne organe, naj Cerkev vrnejo lastniške pravice nad zemljišči in drugimi nepremičninami na bivših nemških ozemljih, ki jih je Poljska dobila po zadnji vojni) ... Samo v prvih šestih mesecih Gierekove vladavine je nova državna vodstvena garnitura izdala dovoljenje za gradnjo 19 novih cerkva, medtem ko je v vseh prejšnjih 14 letih Gomulka dovolil graditi le eno ...

Vseskozi in tudi danes je bilo na Poljskem jasno, da so krepitvi domojubne in tudi državne zavesti podrejena tudi vsa nesoglasja, ki se pojavljajo v odnosih med Cerkvijo in državo ... To dokazujejo tudi besede, ki jih je Wyszyński izrekel ob srečanju s poljskim premierom pred petimi leti: «Cerkev mora računati, da je na oblasti partija, partija pa vzeti na znanje, da Cerkev nikjer v Evropi ni tako živa in močna kakor na Poljskem. Boljše družbe na Poljskem ne bo mogoče zgraditi brez sodelovanja vernikov in dobrototnega razumevanja cerkvenega vodstva. O njegovem patriotizmu nihče ne dvomi, toda Poljaki ne bi bili Poljaki, če ne bi jasno in glasno povedali, kje jih čevelj žuli.» (podčrtal t. p.) ...

Vseskozi je bila zavest o nujni enotnosti prisotna ... jasno je bilo, da si bosta obe strani še bolj prizadevali za normalizacijo, za čim bolj obojestransko sprejemljiv modus vivendi ... jasno pa je tudi vseskozi, da ima to sporazumevanje čisto svojo logiko in institucionalno pogojene meje ... Poverjenik poljskega državnega urada za odnose z verskim skupinami Kazimierz Konkol je leta 1977 poletni na neki novinarski konferenci dejal: «Normalizacija med Cerkvijo in državo ni na zavidljivi višini; čeprav mislimo, da je naša ideologija najbolj pravilna, nikakor nečemo uničiti Cerkev. Želimo le preprečevati, vzgajati in drugo prepustiti času, da opravi svoje.» Te meje medsebojne tolerance so seveda jasne ... nobenih pomislekov ni, ko gre za

vidike patriotične naravnosti, toda na področju, kjer poteka resničen boj »za duše« — se pravi v vzgoji, ideologiji in javni propagandi, ni nobena stran v takem položaju, ki bi morala in hotela popuščati ... Veliko hude krvi je bilo na račun prepovedi poučevanja verouka v osnovnih in srednjih šolah ... v teh ustanovah je bil verouk dovoljen samo v letih 1956 do 1961. Ko je Gomulka leta 1956 dovolil vrnitev verouka v šole, so izvedli anketo med starši ali želijo imeti verouk v šolah ali ne ... Od 26 tisoč šol se jih je na željo staršev samo 216 odločilo proti ponovni uvedbi verouka. Cerkev se torej s svojega stališča povsem upravičeno pritožuje, da je verouk izrinjen iz šol proti volji večine ljudi.

Čestokrat, ko je prihajalo do sporov med poljsko vlado in Episkopatom, so bile v ospredju čisto politične silnice, manjkrajt religijski aspekti ... veliko hude krvi je bilo zlasti na račun tega, ker poljski primas nikakor dolgo ni hotel uradno priznati zahodnih meja na Odrri in Nisi ... Nemalokrat relacije med političnim in religioznim niso bile jasno definirane ... čeprav so na obeh straneh nenehno poudarjali, kot na primer Wladislaw Gomulka v svojem govoru na svečani seji sejma 21. julija 1966, da »v našem času v zavesti milijonov Poljakov njihov odnos napram religiji ni v povezavi z njihovim političnim prepričanjem. Proces emancipacije posvetnega življenja izpod vpliva cerkve je že davno odvzel religiji karakter univerzalnega pogleda na svet ... Politika države napram cerkvi je v skladu s sklepi, ki jih je v odnosu med državo in cerkvijo sprejel zadnji vatikanski koncil, le politiko in odnos poljskega Episkopata je treba uvesti v te okvire.«⁴ Ob sporu med državo in Cerkvijo leta 1965 zaradi nepriznavanja Cerkev poljskih zahodnih meja, je bojeviti primar Wyszyński v eni svojih pridig talole pogumno dvignil svoj glas: «Narod se lahko loči od kraljev, od predsednikov vlad in od ministrov, toda ne more se ločiti od cerkve ... Treba je hrabro brati evangelij vsem ljudem in stati zraven pred prindi, vladarji in oblastmi ... Katolicizem na Poljskem bo premagal komunizem. Poljska bo vsemu svetu pokazala, kako se je treba obnašati do komunizma, in svet ji bo za to hvaležen.»⁵ In tiste dni pa partijsko glasilo «Trybuna Ludu» pisalo o «Wyszyńskem kot o »mojstru fanatičnega antikomunizma in srednjeveških pogledov na vlogi države in cerkve».

V vseh težavnih političnih in gospodarskih situacijah je po svoje reagirala tudi Cerkev, seveda v prvi vrsti preko svojega temperamentalnega primasa Wyszyńskega. Ko so leta 1976 delavski nemiri jeli znova pretresati deželo in so zahtevali drugačno gospodarsko in socialno politiko partije in seveda tudi drugačno razvojno strategijo, ki bi bolj upoštevala voljo »malih ljudi« (šlo je namreč za napovedane podražitve hrane), je Wyszyński javno kritiziral oblasti, po drugi strani pa jim je tudi neprikrito pomagal miriti razburjeno prebivalstvo ... Takole se je v nekem javnem govoru razhudil: «Se na misel jim ne pride (politikom), da bi govorili o tem, kako zadovoljiti potrebe človeka, da mu ne bi bilo treba ure in ure stati pred trgovino, izgubljeni časa in si kvariti zdravja.»⁶

Zanimivo je, da je bila podobno ubrana tudi poslanica «Domovini» ob nemirih v avgustu 1980, katere vsebino so celo posredovali po radiu in televiziji ...

Iz vsega je razvidno, da je Poljska katoliška cerkev nedvomno velika družbena in politična «sila» v državi, da se notranji odnosi vselej zrcalijo po svoje tudi v odnosih med državo in cerkvino hierarhijo ... Preden pogledamo nekaj zgodovinskih dejstev o razvoju in vlogi katolicizma na Poljskem — zaradi lažjega razumevanja vloge Cerkev danes — si kot karakteristično ilustracijo vzemimo odnosov pogled na nekaj »zanimivosti« iz skupnega pastirskega pisma poljskih škofov, ki so ga brali v vseh poljskih cerkvah na prvo adventno nedeljo leta 1976 (vsebinsko po svoje dopolnjuje vedenje o položaju na Poljskem danes) ... Škofje so v pismu pozivali vernike, «naj bodo pozorni na nevarnosti za njihovo vero in naj ostanejo zvesti krstu, ki so ga prejeli». Nadalje so še pisali, «da se na Poljskem odigrava protiverska kampanija, ki tudi državi kot taki ne prinaša nič dobrega. Nemir državljanov in nezaupanje do vlade vodi! temu; da ljudje manj in manj dobro delajo, kajti užaljeni in preganjani niso dobri delavci.

Sredstva družbenega obveščanja delajo za ateizacijo življenja, namesto da bi prispevale k večji demokraciji. Tudi na kulturnem področju vodstvo države zlorablja oblast, ki jo ima v rokah. Organizirajo manifestacije ob urah božje službe in verouka, da bi odtegnili čim več otrok od udeležbe pri župnijskih prireditvah. Med poletnimi taborjenji so prepovedali nositi mladini s seboj nabožne reči in hoditi k božji službi.»⁷

Zlasti je bila odmevna in po svoje pomembna in karakteristična za versko življenje na Poljskem izvolitev krakovskega kardinala Karola Wojtyły za poveljarja rimo-katoliške Cerkev (17. 10. 1978). Tradicionalna in v narodu globoko zasidrana religiozna vznesenost Poljakov je dobila s tem, ko se je tako nepričakovano povzpela na Petrov prestol njihov človek, dodatna krila

966. Takrat je namreč vojvoda Mieszko I. iz rodbine Pisatov v svoji prestolnici v Gnieznu prejel krst. Politični razlogi za to Mieszkovu odločitev so jasni. Frankovska država («sveto rimsko cesarstvo nemškega naroda») se je zelo okrepila in se je nevarno širila.

Vojvoda Mieszko se je verjetno hotel zavarovati, da bi Poljakov ne zadel usoda drugih slovanskih narodov, ki so jih Nemci v imenu krščanske borbe zoper poganstvo spravili pod svojo oblast in jih pomeničevali. Po Mieszkovem pokristjanjenju se je krščanstvo začelo intenzivno institucionalizirati. Že leta 968 je bila ustanovljena prva poljska škofija Poznan, leta 984 pa še Krakow. V takratni Evropi je bila lahko polnopraven udeleženec mednarodne politike samo krščanska država. To je bil glavni »zunani« razlog, da je piastovska

je veliko časa, preden je krščanstvo slovanske narode, združene v poljski državi, tudi notranje konsolidiralo. Še naprej je bila Poljska narodnostno pa tudi versko ogrožena od Nemcev na zahodu in Rusov na vzhodu. V srednjem veku je prestajala hude viharje, proti koncu 18. stoletja pa je Poljska za 130 let izginila s političnega zemljevida Evrope! Razdelile so si jo Rusija, Prusija in Avstrija. Po prvi svetovni vojni je bila ustanovljena neodvisna Poljska, ki so jo čakale najbolj mračne ure njene zgodovine: nacistična okupacija od 1. septembra 1939 do sredine leta 1944. Kot smo že omenili, se je skozi stoletja poljski katolicizem tesno prepletal s poljskim patriotizmom, in tudi v drugi svetovni vojni je bilo tako, ko je cerkev kot celota (izjeme so bile redke in bi bilo nepravilno soditi po njih) še enkrat zavzela jasno prodromovinsko stališče in aktivno sodelovala v odporu proti Nemcem.

Več kot tretjina poljskih duhovnikov je padla v odporniškem gibanju ali pa so pomrli po koncentracijskih taboriščih (2197, nadalje je izgubilo življenje v vojni še 6 škofov, 144 bogoslovcev, 272 redovnikov in 202 redovnic). Za poljsko Cerkev je v tem pogledu najpomembnejše to, da je izšla iz zadnje vojne — ene najhujših preizkušenj poljskega naroda — v političnem, moralnem in nacionalnem pogledu čista!!!

Takoj po vojni pa so se stvari začele zamotavati. Že leta 1945 je vlada razveljavila konkordat z Vatikanom (podpisan je bil leta 1925), novembra istega leta pa je konferenca poljskih škofov izdelala generalno politično linijo cerkve, ki je bila zasnovana na zahtevi, da mora obnova poljske države potekati po krščanskih načelih. Februarja 1947 je poljski parlament (sejem) sprejel dekret o «Obrambi svobode vesti in vere», dve leti pozneje pa ustavo. S tem dokumentom je država dokončno uvedla ločitev cerkve od države, hkrati pa zagotovila popolno svobodo veroizpovedi in opravljanja verskih obredov ...

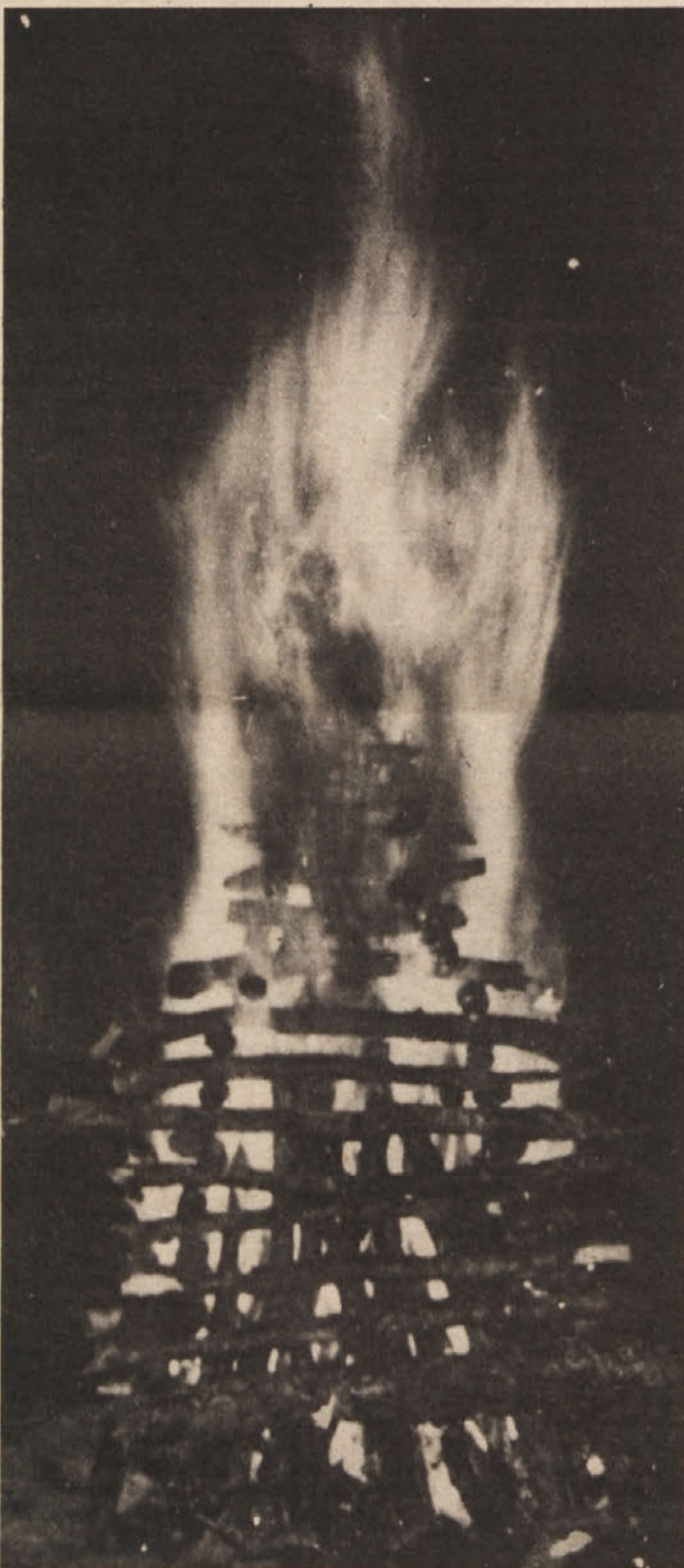
Že v prvih povojnih letih se je jasno zarisalo osnovno nasprotje: na eni strani cerkev, ki hoče »krščansko Poljsko«, na drugi partija, ki hoče »laično Poljsko«. Že tedaj se začela boj, ki se »uradno« pomiri šele v drugi polovici osemdesetih let ... O teh smernicah in značilnostih razvoja pa smo govorili že v začetku tega spisa, ko smo nekaj vrstic posvetili primasu Wyszyńskemu.

Ob današnjem stanju na Poljskem, ko je Cerkev — seveda v skupni skrbi za eksistenco države — bolj ali manj »tihu« in pomaga po svojih močeh iz nastalega položaja (čeprav se je poljski primas Glemp uradno »drznil« kritizirati potezo premiera Jaruzelskega, ko je uvedel vojno stanje ... nekolikant korajže je kakopak dobil tudi od svojega vatikanskega prijatelja Janeza Pavla II, ki je takisto jasno in glasno obsodil državni udar v svoji matični domovini), moramo seveda omeniti dejstvo, da so delavci s tem, ko so v program svojih zahtev ob stvarkah vnesli tudi to, da se naj maše prenašajo po radiu (prvič se je to zgodilo jeseni 1980), dosegli to, česar ni mogla uradna poljska cerkvena hierarhija doseči v vseh povojnih burnih treh desetletjih ...

Poglejmo še nekaj podrobnosti, ki kažejo na sliko in položaj katoliške Cerkev na Poljskem: Leta 1918 je bila v Lublinu ustanovljena katoliška univerza in je danes edina katoliška visoka šola na socialističnih tleh. Univerza ima 4 fakultete (teološko s 700 študenti, humanistično z okoli 500 študenti, fakulteto krščanske filozofije, ki jo obiskuje nad 500 študentov, ter fakulteto za cerkveno pravo, ki ima le okoli 40 slušateljev).

OPOMBE:

- 1 V prejšnji meri gre pri tem zapisu za FRAGMENTARNI povzetek poglavja iz avtorjeve diplomске naloge z naslovom POLOŽAJ IN VLOGA RELIGIJE IN CERKVE V SOCIALISTIČNIH DEŽELAH V SLOVENSKEM VERSKEM TISKU, Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Ljubljana, 1980
- 2 «Družina» (verski list), 13. XI, 1977, št. 44, str. 1
- 3 «Družina», 7. VII, 1977, št. 31, str. 2
- 4 Wladislaw Gomulka — HILJADU GODINA POLJSKE, KULTURA — Bg, 1967, str. 56 — 57
- 5 Janecz Stanic — «Molčeca cerkev, ki ne molči», Delo, 20. IX, 1969
- 6 A. Lebl — «kardinal proti izvozu», Delo, 10. VII, 1976
- 7 «Družina» — «Adventno pismo poljskih škofov», 25. XII, 1976, št. 49/50, str. 3
- 8 «Družina» — «Dušno pastirstvo v poljski armadi», 1975, št. 9, str. 2
- 9 «Družina» — «Dežela z velikim številom duhovnikov», 1975, št. 29, str. 3

in izjemno moralno potrditev in samozavest ...

Poljska sprejela novo religijo, ob tem pa so bili številni »notranji«.

Takratna cerkev je bila povsod povezana z vladajočimi razredi fevdalne družbe. Nova religija je bila na Poljskem, ki je takrat doživljala precejšnje fevdalne spremembe, v precejšnje pomoč aparatu fevdalne oblasti ter idejni in kulturni nosilec novih družbenih odnosov. Očitno se začelo «CUIUS REGIO, EIUS RELIGIO» prevevalo politični prostor že mnogo pred svojim uradnim sprejetjem (to je bilo leta 1555 v Augsburgu po verskih vojnah med katoličani in protestanti). Mieszkov sin je postal prvi poljski kralj in narodni junak — Boleslav I, Hrabri (992—1025). Boleslav je navezal stike s svetim sedežem v Rimu in z odlokom papeža Gregorja V. Je bila leta 1000 ustanovljena samostojna poljska metropolija v Gnieznu s tremu sfraganskimi škofijami: Krakow, Wroclaw in Kolobrzeg, nekoliko pozneje pa je bila pridružena še škofija Poznan. Z ustanovitvijo te samostojne cerkvene pokrajine se je cerkev na Poljskem dokončno usmerila proti zahodu. Preteklo pa

Država prizna diplomo katoliške univerze v Lublinu; obenem pa lahko študentje dosežejo vse znanstvene stopnje kot na državnih univerzah. Katoliška Cerkev vzdržuje s svojimi sredstvi še 10 splošno izobraževalnih šol (srednjih).

Država financira dve teološki ustanovi v Varšavi: Akademijo katoliške teologije in Krščansko teološko akademijo, ki ima 3 sekcije: pravoslavno, evangelistično in starokatoliško.

X X X

Dušno pastirstvo med Poljaki je na Poljskem priznano z zakonom, ki je bil izdan 13. 12. 1958. Po tem zakonu so poljski vojaški duhovniki oficirji poljske vojske. Vojaški duhovnik je podrejen duhovniku, ki ima v vojski naslov generala, glavno poveljstvo pa je v Varšavi. Pod njegovim poveljstvom so vsi vojaški duhovniki. Služijo v velikih vojaških enotah, svojo dušnopastirsko službo pa opravljajo v cerkvah na področju svojega garnizona.⁸

X X X

Verouk je za oboje, za otroke in za mladino seveda izven šolskega pouka, pred poukom ali po njem. Obisk je zelo visok. Precejšnje težave imajo z učilnicami in veroučnimi pripomočki. Veroučnih knjig nimajo, razen učbenika za prvo obhajilo. Mladinski verouk, ki traja tri leta, je dejansko obvezen. Tudi snov je razdeljena na tri dele: — cerkvena zgodovina, — zakaj verujemo, — priprava na zakon. Vsa ta tri leta so dejansko mišljena kot nekakšna priprava na zakon. Ob koncu verouka dobi vsak udeleženec spričevalo, ki ga predloži pri prijavi za poroko (cerkveno).⁹

X X X

Na Poljskem ne vodijo uradnih statistik o veroizpovedi državljanov. Niti v formularjih za popis prebivalstva niti v kakšnih osebnih dokumentih ... nikjer ni moč zaslediti rubrike »veroizpoved« ... Kot že rečeno pa se večina 35 milijonskega prebivalstva smatra za katoliške. Na ostalih 29 cerkva in verskih skupnosti, ki delujejo na Poljskem, odpade vsega dva odstotka prebivalstva ...

Rimokatoliška Cerkev na Poljskem se deli na 27 škofij in 6717 župnij. Država ima pravico veta pri organiziranju škofij in župnij vseh veroizpovedi. V državi deluje 42 moških redov (v 547 samostanih) in 106 organizacij redovnic. Cerkev vzdržuje 44 semenišč in kot že rečeno Katoliško univerzo v Lublinu. V državi je okoli 14 tisoč rimokatoliških cerkva in kapel. Precejšen del teh je bilo uničenih ali poškodovanih v drugi svetovni vojni in kasneje obnovljenih — samo v Varšavi so s skupnimi napor celotne družbene skupnosti postavili in obnovili 30 katoliških cerkva, ki so predstavljale pomembne zgodovinske in kulturne spomenike.

Izgradnjo svetišč in drugih cerkvenih objektov regulira država — pač z ozirom na to, da je v pogojih planske proizvodnje ona dolžna priskrbeti gradbeni material, ki ga kupujejo verske organizacije. V obdobju 1971—76 je bilo izdanih 365 dovoljenj za izgradnjo ali znatnejšo razširitev rimokatoliških cerkva in kapel. Ostale veroizpovedi imajo okoli 1500 svetišč in zelo redko investirajo v nove cerkve.

X X X

Rimokatoliške cerkvene institucije izdajajo 62 časopisov s skupno naklado 257 tisoč izvodov, družbenopolitične katoliške organizacije izdajajo 13 različnih časopisov, revij in publikacij s skupno naklado 360 tisoč izvodov in ostale veroizpovedi 20 različnih naslovov v skupni nakladi 69 tisoč izvodov ... Skupno deluje na Poljskem 25 rimokatoliških organizacij, ki izdajajo časopise, revije in ostalo literaturo (4 od teh imajo svoje tiskarne), ostale veroizpovedi pa imajo samo 4 založbe.

TONE PETELINŠEK

O DRUŽBENO-EKONOMSKIH VIDIKIH MEDNARODNIH ODNOSOV V JUGOSLAVIJI DANES

Namen tega sestavka je v skrajšani obliki podati uvodni referat na teoretični razpravi „Misel in delo Edvarda Kardelja“, ki ga je prebral predsednik predsedstva SFRJ, tov. Sergej Kraigher. Žal nam je le, da ti ga ne moremo posredovati v celoti. Upamo, da te bodo osnovni podatki tega teoretičnega dela spodbudili k razmišljanju o aktualnem družbeno-ekonomskem stanju v Jugoslaviji in k nadaljnjemu poglobljenemu študiju klasikov marksizma, jugoslovanskih marksističnih teoretikov, predvsem pa še ne dovolj poznane, razumljene in uporabljene dela Edvarda Kardelja.

„Družbeno-ekonomski vidik mednarodnih odnosov tako v socialistični samoupravni Jugoslaviji kot drugod v svetu, v vsej raznolikosti družbeno-ekonomskih, političnih sistemov in odnosov v njih in med njimi potrjuje, da je za njihovo razumevanje in za razvoj znotraj držav in med državami odločilnega pomena, kdo razpolaga s presežnim delom in odloča o njem. To je bistvena dopolnitev k teoriji in praksi nacionalnega vprašanja. Ta teorija vse do Kardelja ni naredila koraka naprej od Stalinove definicije naroda kot „skupnosti ekonomskih interesov“ ter „ekonomske povezanosti“ kot faktorjev, ki v tem pogledu opredeljujejo nacijo. S tem je Kardelj postavil organsko zvezo med socialno strukturo družbe in pojavom naroda kot sestavnim delom določenih družbeno-ekonomskih odnosov. Sele to je omogočilo družbenim znanostim spoznavanje zakonitosti v razvoju narodov in mednarodnih odnosov, njihovo razredno vsebino in družbeno bistvo. S tem pa so se odprle ne samo nove možnosti za reševanje nacionalnega vprašanja kot sestavnega dela boja za osvoboditev in kapitalističnega izkoriščanja, temveč tudi boja za odnose enakopravnosti in neodtujene suverenosti med narodi in državami. S tem je Kardelj utemeljil razvoj nacij in enakopravnih odnosov kot sestavni del boja človeštva za družbeni in kulturni napredek, v dobi socializma kot svetovnega procesa pa še posebej kot sestavni del boja delavskega razreda za emancipacijo, za enakopravne demokratične odnose med socialističnimi državami in najširše mednarodno sodelovanje in integracijo na teh osnovah.“ Iz tega lahko vidimo, da so mednarodni odnosi v Jugoslaviji, ki so po Kardelju samo „načelno rešeni“, odraz odnosov znotraj narodov in narodnosti ter so neposredno povezani z možnostmi vplivanja delovnih ljudi na osnovna vprašanja družbene produkcije in uporabi presežne vrednosti. Če s konkretnimi mednarodnimi odnosi pri nas nismo zadovoljni, ne moremo hvaliti odnosov znotraj samih nacionalnih produkcij.

Iz tega izhajajoč Kardelj v Predgovoru k drugi izdaji svojega dela Razvoj slovenskega narodnega vprašanja (DZS, Ljubljana, 1957, str. XLVII) navaja tri osnovne faktorje, ki lahko povzročijo nacionalne in mednarodne probleme. Kot prvi takšen faktor Kardelj navaja idejno in politično ostanke razrednega buržoaznega nacionalizma.

Pojavlja se kot maska na obrazu tistih, ki nasprotujejo naprednemu demokratičnemu socializmu in razvoju samoupravljanja. (Najlepši primer delovanja Jugoslaviji sovražnih sil pod to krinko je gibanje na Kosovu pod geslom „Kosovo—republika“). Drugi faktor je birokratski centralizem, ki se manifestira v velikodravnem hegemonizmu, v poskusu prevlade enega naroda nad drugimi. Tretji faktor pa so razlike v razvitosti posameznih delov Jugoslavije. „To pa je in postaja s svoje strani vse bolj odvisno od hitrejšega razvoja proizvajalnih sil in splošnega družbeno-ekonomskega razvoja v gospodarsko manj razvitih republikah in avtonomnih pokrajinah, od zmanjševanja razlik v stopnji razvitosti med njimi in razvitejšimi deli Jugoslavije.

„Ce ugotavljamo, da je nacionalno vprašanje v Jugoslaviji v načelu rešeno kot problem zatiranelega naroda in hegemonije, po-

tem to pomeni med drugim zlasti to, da so naši narodi in narodnosti ne samo politično, ampak tudi ekonomsko samostojni. To pomeni, da načeloma svobodno razpolagajo s svojim presežnim družbenim delom kot podlago svojega kulturnega, znanstvenega, socialnega, ekonomskega in celotnega razvoja. Narodnosti kot skupnosti uresničujejo to pravico in odgovornost različno in na poseben način v skladu z njihovim položajem, velikostjo in strnjenoostjo njihovih naselij in življenjem s pripadniki drugih narodov in narodnosti ter glede na njihovo organiziranost v družbenopolitičnih oz. samoupravnih skupnostih.“

„Gledano s stališča dosežene stopnje našega družbenega in gospodarskega razvoja in razvoja socialističnih samoupravnih odnosov posebej s tujino mislim, da se kažejo naše glavne naloge zlasti in predvsem na treh področjih našega družbenega razvoja in družbenega dela:

Prvič, v utrjevanju in razvijanju samoupravnega položaja delavcev v združenem delu in delovnih ljudi pri odločanju o dohodku in presežnem delu ter o vseh vprašanih razpolaganja s pogoji, sredstvi in rezultati njihovega dela. Drugače povedano, v razvijanju in poglobljanju samoupravnih odnosov na vsakem področju družbenega dela in življenja in v odnosih med njimi v družbeni reprodukciji ter v odnosih med njimi v družbeni reprodukciji in v političnem življenju vsake republike in avtonomne pokrajine in vsake družbenopolitične skupnosti.

Drugič, v premagovanju in dokončnem obračunu v naši ekonomski politiki in družbeni praksi s samozadovoljnim zapiranjem vase, s politiko avtarkije, samozadostnosti, z neupoštevanjem v našem razvoju ekonomskih zakonitosti in posebej zakonitosti, ki vladajo na mednarodnem trgu in sodobnem svetovnem gospodarstvu, kate-rega del smo ter usposabljanje našega gospodarstva za najracionalnejše vključevanje v mednarodne gospodarske tokove.

Tem zahtevam morajo biti podrejeni tudi vsi ukrepi ekonomske politike.

In tretjič, v delovanju in izpopolnjevanju delovanja delegacij in delegatskega sistema, kot osnovne oblike organiziranosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi v našem družbenopolitičnem in posebej skupščinskem sistemu. To velja tako pri ugotavljanju in usklajevanju avtentičnih interesov in stališč v družbeni bazi in na vseh ravneh organiziranosti naše večnacionalne skupnosti, kakor tudi pri zagotavljanju enakopravnosti vseh delov delavskega razreda in interesov vseh narodov in narodnosti v vsaki družbenopolitični skupnosti in s tem tudi v odnosih med republikami in avtonomnimi pokrajinama bodisi neposredno med njimi, bodisi v organih federacije.“

Razvoj socializma v svetu teče z neustavljivo močjo. Z oktobrsko revolucijo so se začeli realizirati novi družbeni nacionalni in mednarodni odnosi, na različnih osnovah, marksističnih, pa tudi takih, ki se pod to krinko skrivajo, ne da bi jo bili sposobni oziroma pripravljene razumeti in uresničiti.

V Jugoslaviji smo z delavskim samoupravljanjem najkoreniteje posegli v staro družbeno strukturo, ki je osnovni zaviralni moment družbenega razvoja in razvoja človeka samega, tako na Vzhodu kot na Zahodu in jih v praksi neumorno prilagajamo in spreminjamo v skladu z marksistično znanostjo in interesi delovnih ljudi in vseh naprednih ljudi.

„V razvoju socialističnega samoupravljanja v Jugoslaviji moramo na sedanji razvojni

stopnji prav na tem odločilnem področju doseči kvaliteten prelom. Če hočemo zagotoviti oblast delu nad kapitalom, izkoreniniti v družbi vse, kar navaja na kapital-odnos in družbeni kapital res spremeniti v to, kar v resnici je, to je v sredstva družbene reprodukcije, potem moramo premagati dve sestavni stari preživeli, tako državno-lastninskih kot skupniško-lastninskih odnosov. Prvič, da na področju razširjene produkcije z ekonomskimi odnosi s tujino vred ter v integracijskih procesih prevladujejo še vedno odnosi, v katerih ne odločajo o teh vprašanih delavci ali pa je njihovo odločanje zelo formalno, temveč pretežno poslovodni in strokovni organi in službe v večji ali manjši povezavi in odvisnosti od poslovodnih organov bank in ustreznih upravnih in politično izvršnih organov družbenopolitičnih skupnosti in organizacij. Tako se zadržujejo na področju razširjene produkcije in ekonomskih odnosov s tujino. Odnosi, v katerih ostaja delavec TOZD še vedno družbeno-ekonomsko v položaju, značilnem za mezdnega delavca. Poleg tega, ker niti delavci niti drugi omenjeni poslovodni faktorji niso ekonomsko eksistenčno motivirani za čim večji dohodek in ker niso delavci v takem položaju, da bi z ekonomskimi sredstvi neposredno kontrolirali

mezdnega delavca, krepijo pa monopolni položaj poslovodnih struktur vključene z odgovornimi političnimi dejavniki, ki se oddaljujejo od neposredne kontrole delavcev ter odtujujejo od resničnih interesov delavskega razreda in družbe v celoti.“

„Popolno obvladovanje in odločanje o družbenem kapitalu s strani delavcev v vseh fazah in sestavnih družbene produkcije in v družbi kot celoti ter v tem posebej odločanje delavcev TOZD o dohodku in vseh oblikah dohodkovnih povezav je danes ključno vprašanje razvoja in poglobljanja socialističnega samoupravljanja. Tu je prišla tudi naša revolucija do točke, ki bi lahko ogrožala samo sebe in svoje rezultate, če na tem področju — ki ima mnogo elementov razrednega boja — ne bodo subjektivne socialistične sile vztrajale z vso revolucionarno doslednostjo in če ne bodo dosegle vsaj na najbolj pomembnih mestih družbene produkcije nove odločilne prodore.“

„V zvezi s pomenom delovanja trga in tržnih zakonitosti, na razvoj in medsebojne odnose republik in avtonomnih pokrajin v Jugoslaviji mislim, da moramo opozoriti predvsem na tri momente, ki so karakteristični za sedanje delovanje in vlogo trga

razpolaga suvereno in svobodno s svojimi naravnimi resursi in bogastvi ter s pogoji sredstvi in rezultati svojega dela. Zato se o nacionalnem gospodarstvu ne more govoriti v smislu nacionalnega zapiranja gospodarstva kot pravi Kardelj, ampak v smislu celotne nacionalne afirmacije, nadgradnje, kulture, civilizacije itd. (E. Kardelj: Družbeno-ekonomske naloge gospodarskega razvoja v prihodnjem obdobju (Referat na VIII. kongresu ZKJ), problemi naše socialistične graditve, DZS, Ljubljana, 1986, str. 448) in obratno. Če se nacionalno gospodarstvo tretja v smislu izoliranega ekonomskega mehanizma, ki naj deluje kot zaprti grupacija napram drugim, tudi ni govora o nacionalni ekonomiji, niti o obrambi in nacionalnih interesov, ampak o republiškem etatizmu, ki mora slej ali prej ekonomsko in politično propasti oz. se izpriditi v seperatizem. Od tod tudi Kardeljevo stališče, da je treba obravnavati nacionalne ekonomije bolj v političnem, kot v ekonomskem smislu (Iz izvajanja E. Kardelja na sestanku političnega aktivna SAP Kosovo, Priština, 11. 7. 1969 Stenografski zapis).

Gotovo pa pri vseh zakonitostih ne smemo pozabiti na tiste, ki bi moral le-te upoštevati

odgovornost za mednacionalne odnose. Vse do takrat ne moremo govoriti o nesporazumih med narodi in narodnostmi, kajti to, kar opažamo, so lahko le nesporazumi med „samozanimi vrhovi lastnih narodov“ oz. so njihove korenine v vzrokih, ki smo jih navedli že prej, na katere je opozoril Edvard Kardelj.

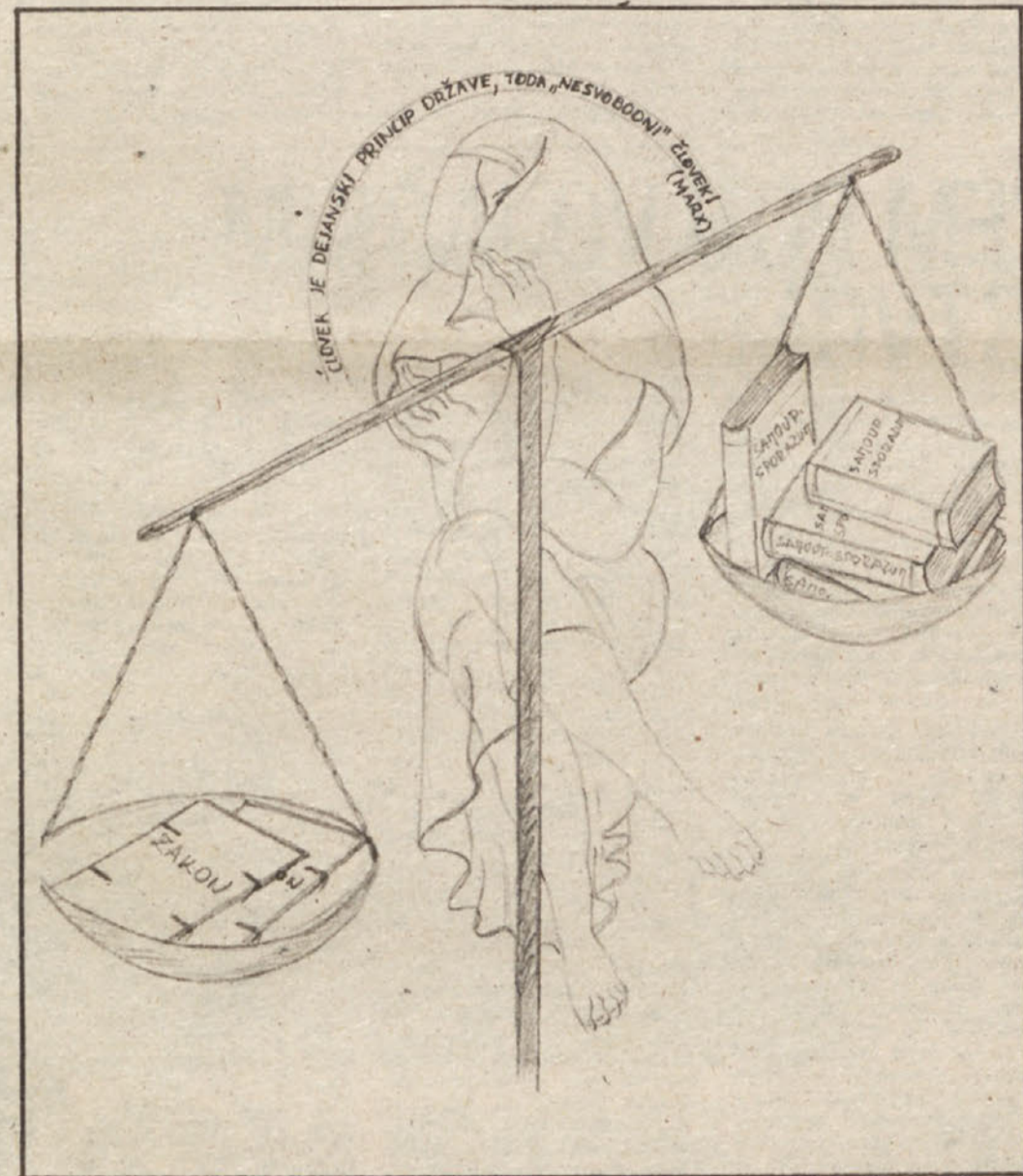
„Prednost, oblika in zgodovinski pomen samoupravljanja je v tem, da omogoča sporazumevanje v skupnem in različnem.

Poznavanje in upoštevanje objektivnih pogojev življenja in razvoja vsake republike in pokrajine in njihovih specifičnosti v ugotavljanju in uresničevanju interesov jugoslovanske socialistične skupnosti, kot celote le bistven in neizbežen pogoj sporazumevanja in dogovarjanja.

To terja strokovno in znanstveno utemeljen odgovor na vprašanje, kaj in o čem bi morali vedeti, če izrazim poenostavljeno, vsi o vsakem in vsak o vseh, da bi medsebojno poznavanje omogočilo ustrezno-orientacijo za združevanje dela in sredstev. Da pridobivanje skupnega dohodka in ustrezno prevzemanje skupnih pravic, obveznosti in odgovornosti za učinkovitost skupnih vlaganj tako, da bi ta predstavljala resnični prispevek h krepitvi materialne osnove združenega dela v republiki, avtonomni pokrajini in v Jugoslaviji kot celoti in hkrati novoustvarjena vrednost in pridobljen dohodek na tej podlagi omogoča vračilo vloženih sredstev in ustrezno nadomestilo.“

„Danes lahko tako kot doslej rečemo, da je borba malih narodov in nerazvitih delov sveta za lastno afirmacijo in napredek istočasno tudi borba za napredek človeštva. A ta borba, po Kardeljevem pojmovanju, ne bo prenehala vse dokler obstajajo razredne družbe in ... dokler bo nacija objektivno opravljala tisto družbeno-ekonomsko funkcijo, zaradi katere je v zgodovini nastala, se pravi, vse dotlej, dokler napredek proizvajalnih sil in socialističnih odnosov ne bo to funkcijo prerasel.“ (E. Kardelj, Razvoj slovenskega narodnega vprašanja, Predgovor k drugi izdaji, DZS, Ljubljana, 1957, str. LXXII) Še več, sedaj se postavlja vprašanje mednarodnih odnosov tudi med državami razvitega sveta ob veliki koncentraciji gospodarske in vojaške moči in v rokah nekaj velesil in ob vse večji moči transnacionalnih družb.“

„Sedanja raven družbenega in gospodarskega razvoja še posebej pa razlike v ravni stopnji razvitosti gospodarstev v posameznih republikah in pokrajinah nujno povzročajo prelivanje novoustvarjene vrednosti na enotnem jugoslovanskem trgu. Praksa še ni ovrгла Marxovega stališča, da neka nacija v delitvi dela na trgu lahko prisvaja in tudi prisvaja del presežnega dela druge nacije, vse dokler se z logiko neusklajenega razvoja reproducirajo razlike v ravni gospodarske razvitosti v ravni produktivnosti dela med deželami in narodi in dokler deluje zakonitost, po kateri se upošteva produktivnejše delo ene nacije v odnosih delitve blaga med njimi kot intenzivnejše delo. Kot se ... v mejah ene dežele kvalificirano sestavljeno delo pojavlja nasproti nekvalificiranemu enostavnemu delu, tako se lahko pojavljajo delovni dnevi različnih dežel. V vsakem primeru bogatejša dežela eksploatira revnejšo, celo tudi tedaj, ko slednja celo pridobiva z menjavo ...“ (K. Marx, Teorija o presežni vrednosti, Knjiga III, Prosveta, str. 82). To je zakonitost delitve blaga med vsemi deželami in narodi današnjega sveta. To je zakonitost, ki se kaže tudi v današnjem položaju dežel v razvoju in so jo priznale dejansko tudi razvite države, ko so pristale na globalna pogajanja kot prvi korak, ki naj odpre pota novi mednarodni gospodarski ureditvi.

njihovo delo, so tudi rezultati temu primerni oz. močno odvisni od politične in družbene zavesti teh faktorjev. In drugič: kreditni odnos in ne dohodek ter gospodarjenje z njim v TOZD oz. v DO, torej odvisnost od faktorjev izven OZD in njihovih odločitev ostaja še naprej osnovna oblika financiranja razširjene produkcije, v odnosih s tujino pa poleg tega tudi odnosov v tekoči reprodukciji in njihovega razvoja.

„Sistem samoupravljanja ne more delovati sam po svojih lastnih zakonitostih brez, na gospodarjenju z minulim delom organsko, celovito in konsistentno zasnovanih in utemeljenih motivov. Zato bodo vse dotlej delovale ekonomske spodbude in se združevali družbeno-ekonomski odnosi, ki ne utrjujejo položaja delavca kot samoupravljalca, ampak ga v odločilnih vprašanih razširjene produkcije in ekonomskih odnosov s tujino zadržujejo še vedno v podrejenem položaju, vsiljujejo mu obnašanje in miselnost

in za naš nadaljnji razvoj ter na reakcije, ki jih danes v teoriji in praksi izvajajo.

Najprej o enotnem jugoslovanskem področju in trgu ob ekonomski (in seveda tudi politični) samostojnosti naših narodov in narodnosti oz. republik in pokrajin deluje jugoslovanski trg kot njihov skupni in enotni trg in kot del svetovnega trga integracijski procesi v Jugoslaviji in z gospodarstvi drugih držav so element svetovne integracije gospodarstva. V svetu, kjer na osnovi sodobnih sredstev in znanstvene revolucije vse bolj prevladujejo interesi integracije, se lahko gospodarstvo vsakega naroda razvija in uveljavlja samo, če se vključuje v ta integracijska gibanja. Sodoben razvoj naroda pomeni zato svoboda v vključevanje v ta gibanja v svetu.

(podčrtal D. V) To je torej eden od aspektov nacionalne suverenosti — vendar samo eden od aspektov, ki obstojijo, kot smo že omenili, v pravicah naroda, da

oz. uporabljati. Odgovornost bo odgovornost, ko bo človek odgovarjal ne le za to, kar je naredil, ampak tudi za to, kar bi naredil, a bi moral. Ekonomske zakonitosti ne smejo biti izgovor, pod katerim „izgubaši“ socializirajo izgube in dolgove, ki jih potem odplačujejo vsi, tudi tisti, ki so dobro delali in gospodarili. Odgovornost pa je mogoča le ob zavestnem spremljanju odločitve, ob njihovem popolnem razumevanju. Vprašanje pa je, ali v TOZD vsi delavci lahko ustvarjalno sodelujejo v vseh razpravah, ki se nanašajo na pogoje sredstev, in rezultatov dela ali pa le ostajajo na kvazi-znanstvenih ravneh, prav z namenom, da bi bile delavcem nerazumljive. In odgovornost v lastni sredini, torej v TOZD, je temelj širše odgovornosti, odgovornosti do razvoja v občini, republikah, celi Jugoslaviji. Sele ko bodo delavci določene republike v popolnosti obvladovali družbeno reprodukcijo v lastni republiki, da bodo zanj lahko prevzemali popolno odgovornost, bodo lahko prevzeli

REAGANOV PRSTI V EL SALVADORJU

Dnevi, ki jih živimo, so prepolni dogodkov. Beremo, gledamo in poslušamo poročila iz vseh koncev sveta in komaj uspevamo zapomniti si vsaj najpomembnejša. Tako se nam dogodki vrstijo pred očmi kot na filmu. Žal, tako hitro kot prihajajo, tudi odhajajo. Premalo časa imamo, da bi se nad vsemi zamislili. A kljub vsemu nas pomanjkanje časa ne sme pahnuti v malodušje.

El Salvador je republika v Srednji Ameriki. Marca letos namerava vladajoča hunta razpisati splošne volitve. Le-te naj bi bile izhod iz državljanske vojne. Ali je to mogoče?

Če hočemo jasno odgovoriti na vprašanje, moramo poznati nekaj dejstev salvadorske vsakdanjosti. V Salvadorju ni državljanske vojne. Niso se sprle politične stranke. Salvador je le nadaljevanje Kube in Nikaragve in predhodnica Gvatemale in Hondurasa. Kaj hočem povedati? Socialna revolucija ni več privilegij črne in rumene celine. Z v. trajno nogo je stopila tudi na ameriška tla. Srednja in Južna Amerika sta kotel, ob katerem se bo še opeklo precej predsednikov ZDA. Cela ameriška celina je po mnenju politikov ZDA, vrt pred hišo severnoameriškega predsednika, ki ga ta lahko obdeluje po svoji "abotni" glavi. A počasi, pa zato tembolj vztrajno ljudje Srednje in Južne Amerike terjajo svojo pravico hlapca Jerneja: zemlja je tistega, ki jo obdeluje, kavčuk je tistega, ki ga prideluje, bombaž tistega, ki ga obira. Ta filozofija je za potrošniške Severne Američane pretežka, zato so jo poenostavili v "podatno dejavnost mednarodnega komunizma". ZDA grozijo Kubi, da jo bodo "blokiral", da bi preprečile "pošiljanje orožja v Salvador". State Department ne bo nikoli razumel, da imajo uporniki v Salvadorju, Gvatemali in Hondurasu skupno orožje je, isto, kot so ga imeli nikaragi sandinisti: sovraštvo. Tisto pristno sovraštvo, ki ga hlapec goji do svojega gospodarja, sovraštvo delovnih množic proti naduti ari-

stokraciji in boržuaziji, ki je na oblasti s pomočjo ameriškega orožja, ameriških vojaških strokovnjakov in v Ameriki (ZDA) šolanih vojakov. ZDA pravijo, da imajo dokaze, da ima Kuba v rokah niti revolucij v

stencilnih razmerah, ki ločijo njihov način življenja, njihove interese in njihovo izobrazbo od načina življenja, interesov in izobrazbe drugih razredov in jim jih postavljajo sovražno nasproti, so razred." (K.

naslednji. V Hondurasu se je revolucija že začela, pa naj to Reagan prizna ali ne.

Lani so v Salvadorju ubili (po podatkih salvadorske katoliške cerkve) 11.730 ljudi. Po istih po-

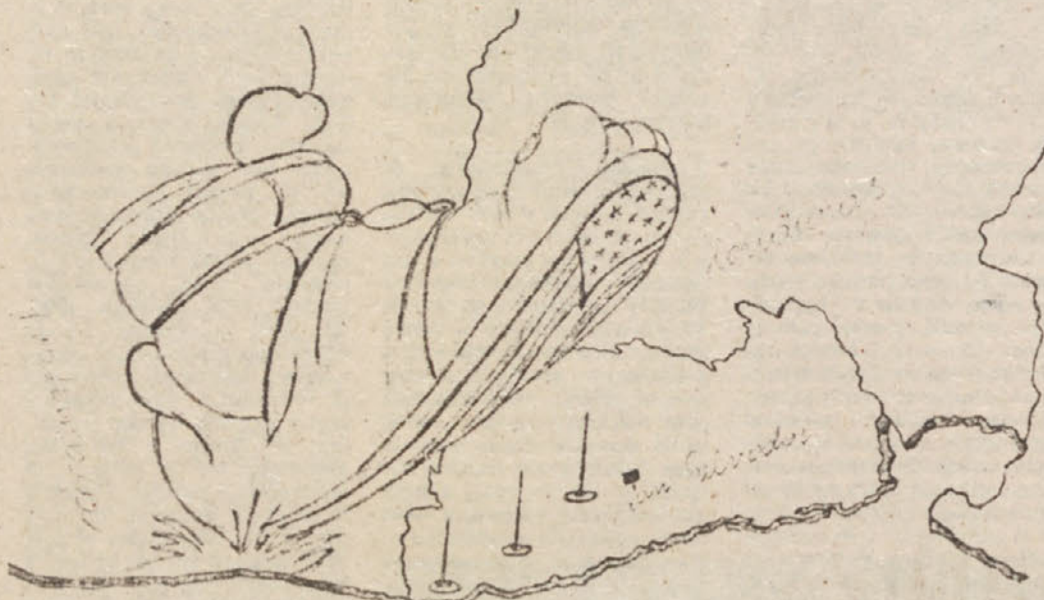
cije). Uporniki uničujejo predvsem materialne dobrine. Do sedaj je vsako leto bojov terjalo davek pribl. 0,3 % življenj. In vsako naslednje leto jih bo najmanj toliko. In še to. Vsak dan pade torej povprečno 40 ljudi. CIVILISTOV.

Generalna skupščina ZN je 16. decembra lani sprejela resolucijo, ki sprte strani v Salvadorju poziva k pogajanjem. H kakšnim pogajanjem? Delovne množice oz. njeni predstavniki se naj pogajajo s predstavniki ameriškega (ZDA) velekapitla, naj jih neha izkoriščati in naj jim dovolijo izgnati tiste, ki služijo ZDA?

Precej pametnejši so Francozi in Mehičani, ki so podpisali deklaracijo, v kateri priznavajo fronto Marabundo Marti (fronto za nacionalno osvoboditev Salvadorja) in opozicijsko demokratično revolucionarno fronto (FMLN in FDR) za reprezentativni politični sili. Revolucije ni mogoče zaustaviti. Ji pa je mogoče pomagati, da obdrži svojo izvornost in samostojnost. Tako je verjetno mogoče razumeti sporazum med Francijo in Nikaragvo o pošiljkih francoskega orožja v to srednjeameriško državo. Saj je jasno, če ne bodo dali drugi, bo dala ZSSR. A pod katerimi pogoji? Jugoslovani jih poznamo.

Ko govorimo o revoluciji v Salvadorju ne smemo prezreti bojev v Gvatemali, Hondurasu in verjetno še kje, o katerih pa zaradi monopola velesil nad svetovnim informativnim sistemom nimamo dovolj informacij. Samo v Gvatemali so revolucionarji lani 69-krat napadli utrdbe gvatemalske vojske. Zato so režimske čete iz maščevanja pobile 3000 ljudi.

Zdaj lahko odgovorimo na vprašanje, ali lahko volitve rešijo salvadorska protislovja. NE, volitve jih ne morejo rešiti. Edina možna rešitev je ZMAGA revolucije. Šele z zmago delovnih množic bodo ustvarjeni osnovni pogoji za razrešitev vseh nasprotij. Zato "uporniki" nočejo odložiti orožja. Upri so se, da bi zmagali. Da bodo zmagali. D. V.

Nikaragvi, Salvadorju in Gvatemali. Pravijo, da bo naslednji na vrsti Honduras. Laži! Nihče ne more imeti v rokah niti revolucije. Revolucija je delo množice, ne neke tuje vlade. V teh srednjeameriških državah poteka razredni boj. Boj med lačnimi mestici (mešanci med belci in Indijanci), še vedno zatiranimi Indijanci, ki obdelujejo tuja polja, da zaslužijo pravico do stradanja in proameriško aristokracijo in boržuazijo. »Kolikor žive milijoni družin v enakih ekonomskih eks-

Marx, Osemnajsti brumaire Ludvika Bonaparta, MEID III, str.: 563)

Vse te revolucije vodi notranja sila in ko jih hočejo ZDA zatreti, ne vedo, da hočejo zaustaviti zgodovino, kot je rekel Marx: »Revolucije so kolo zgodovine.« Sicer pa se ni čuditi, da družba, ki sloni na razrednem nasprotju, končuje z brutalnim protislovjem, z bojem moza proti možu kot s končno rešitvijo?« (K. Marx, Beda filozofije, MEID II, str.: 540)

Prav tako ni res, da bo Honduras

datkih usoda več kot 2000 ljudi ni znana, 13 odstotkov prebivalcev pa je bilo prisiljenih zapustiti domove. 300.000 ljudi je bilo prisiljenih pobegniti čez mejo. Samo na jugu Mehike živi 140.000 salvadorskih beguncev. Drugih 200.000 Salvadorcev je ostalo brez domov. Humanitarne organizacije ocenjujejo, da je v zadnjih dveh letih v bojih v Salvadorju izgubilo življenje 30.000 ljudi, kar je pretežno delo zloglasnih desničarskih eskadronov smrti (prežežimske polvojaške organiza-

SOCIALIZEM POD VOJAŠKIM NADZORSTVOM

Čas in Jaruzelski sta potrdila, kar sem napisal v prejšnji številki Katedre pod naslovom Osemnajsti brumaire generala Jaruzelskega. Vojaška oblast obljublja, da bo vzpostavila razredno bistvo države. Vendar to razredno bistvo države ne bo izraženo v diktaturi proletariata, ampak obratno, v diktaturi nad proletariatom. V tej smeri moramo jemati željo Jaruzelskega, ki jo je izrazil v pogovoru s tujimi diplomati, ko jim je predlagal, naj bi njihove (predvsem zahodnoevropske) države sprejele aktivne NSS Solidarnosti, če (ki) bi jih vojaške oblasti izgnale iz Poljske. Predlog o izgonu izvoljenih predstavnikov delovnih množic pa postavlja pod vprašaj resničnost, predvsem pa plodnost pogajanj, ki bi naj po besedah vojaških oblasti potekala med (neimenovanimi) predstavniki Solidarnosti in predstavniki vojske.

Oglejmo si tri osnovne pogoje za ukinitve vojnega stanja, ki jih je v intervjuju zahodnonemški televiziji izrekel svetovalec generala Jaruzelskega, general Gronicki:

- prekinitev nemirov v tovarnah,
- ponovno aktiviranje nacionalne ekonomije
- prenehanje nevarnosti, ki grozi socializmu s strani kontra-revolucionarjev.

O nesmiselnosti prvega pogoja ni potrebno posebej govoriti, saj je znano, da je velika večina "nemirov v tovarnah" uperjena na vojaško oblast obljublja, da bo vzpostavila razredno bistvo države. Vendar to razredno bistvo države ne bo izraženo v diktaturi proletariata, ampak obratno, v diktaturi nad proletariatom. V tej smeri moramo jemati željo Jaruzelskega, ki jo je izrazil v pogovoru s tujimi diplomati, ko jim je predlagal, naj bi njihove (predvsem zahodnoevropske) države sprejele aktivne NSS Solidarnosti, če (ki) bi jih vojaške oblasti izgnale iz Poljske. Predlog o izgonu izvoljenih predstavnikov delovnih množic pa postavlja pod vprašaj resničnost, predvsem pa plodnost pogajanj, ki bi naj po besedah vojaških oblasti potekala med (neimenovanimi) predstavniki Solidarnosti in predstavniki vojske.

„Nemiri v tovarnah“ bodo tako dolgo, kot bo ona na oblasti. Za „prekinitev nemirov v tovarnah“ je potrebna ukinitve vojnega stanja v državi in vzpostavitev normalnih, humanih odnosov v družbi. Kako to doseči, vojska ne ve. Ali pa noče vedeti. Humanizacija odnosov v družbi predpostavlja korenite družbene spremembe v korist ljudski delovni večini, a v škodo birokratski manjšini, v katero spada tudi vojaški vrh.

Tudi za „ponovno aktiviranje nacionalne ekonomije“ bodo potrebni korenitejši posegi v kvaliteto družbe, kot je dvigovanje cen. (Od 1. februarja 1982 so živila dražja za 241 odstotkov, kurjava in energija pa za 171 odstotkov. Če temu prištetjemo še to, da cene izdelkov, ki ne spadajo neposredno v košaro življenjskih potrebščin, prosto oblikujejo proizvajalci sami, nam je jasno, da je življenjski standard Poljakov resno ogrožen. Od tod izvira še dodatno negotovanje delovnih množic). Obenem je stabilizacija nacionalne ekonomije tako dolgotrajen proces, da bo vojska, če se bo nanj izgovarjala,

še dolgo držala v rokah vse niti oblasti. (30. januarja 1982 so poljski dolgovi tujini znašali 28,5 milijarde dolarjev.) Pri tem ne smemo pozabiti vzroka, zakaj je Poljska pred ekonomsko-gospodarskim zlomom. Nekaj krivde nosi resda tudi mednarodna ekonomska situacija, a nas to ne sme preslepiti. Bit poljske gospodarske krize se skriva v nezainteresiranosti delovnih ljudi za večjo proizvodnjo zaradi krivičnega načina delitve narodnega dohodka in odtujenosti letega od tistih, ki ga ustvarjajo.

„V enopartijskem sistemu nastaja predvsem tendenca k personalni uniji partijskega vrha in državnega izvršnega aparata (podčrtal D. V.), s tem pa postaja ta sistem orodje delovnega tehnobirokratskih tendenc v družbi... Tako se enopartijski sistem iz orožja razreda lahko postopno spremeni v orožje tehnobirokratske vladavine nad razredom in družbo (podčrtal D. V.).« (E. Kardelj, Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja) V tako organizirani družbi ni pomemben konkretni delavec za strojem, ampak iz abstraktne ideje partije, kot edinega tolmača proletarskih interesov, izvedeni delavec. A pri „pravih“ strojih stojijo konkretni delavci s konkretnimi potrebami in željami, med katere spada tudi zahte-

va o uvedbi samoupravljanja, ki bi delovnim ljudem omogočila odločati o vseh parcialnih in splošnih družbenih zadevah.

Tretja zahteva je najbolj čudna. Vprašanje je namreč, kdo so za vojaške oblasti kontra-revolucionarji in kaj je socializem. Bojim se, da je za v Sovjetski zvezi šolane generale, sovjetski socializem edini „pravi“. Potemtakem je vsaka zahteva za

razvoj humanejših družbenih odnosov kontrarevolucionarna. Na Poljskem ni vprašanje socializma ali kapitalizma. Vprašanje je: kakšen socializem. Zahteva po spremembi „ruskega“ socializma v poljski socializem je edina možnost s strani marksistične ideologije.

Socializem je nežna roža-kdor jo presaja, temu oveni. D. V.

JEZIK NAŠ VSAK-DANJI

Narava naše družbe temelji na samoupravnem sporazumevanju in dogovarjanju. Ljudje oblikujemo svoje misli v materiji, „ki tu nastopa v obliki razgibanih zračnih plasti, tonov, skratka jezika. Jezik je star toliko kot zavest, jezik je praktična, tudi za druge ljudi eksistirajoča in jezik nastane kot zavest, šele iz potrebe, nuje občenja z drugimi ljudmi.“ (K. Marx, F. Engels, Nemška ideologija, MEID II, str.: 35) A vprašanje je ali naš vsakdanji javni, politični jezik služi pravemu gospodarju.

Na televiziji se pojavi mož, znan kot ugleden družbenopolitični delavec in govori delavskega razreda, v imenu delavskega razreda. A ta ga gleda in poslušava in ne razume ničesar. Ne kaj je „ultraverbalna eskalacija dogmatizma, „ne“ artikulacija pluralizma“. In videti je, da usoda govornikovega sporočila in njegova usoda nista odvisna od tega, kdo in kako ju bo razumel.

Kajti, če bi bila od tega odvisna, bi stavki drugače tekli. Marsikateri misel ne bi zdrsnila v pripravljeni kalup, v katerem vsaka, četudi nova in izvirna, misel zveni enako kot so vse pred njo.

Ne pozabimo na Konfucija, ki je že za svoj čas rekel, da če ni reda v jeziku, ga ni tudi v družbi.

Antonio Gramsci opozarja, da morajo napredne sile družbe jezik podružbiti, ne pa „klerikalizirati“. Kateri jezik je klerikaliziran? Tisti, ki pripada državnemu kleru. Državni kler pa je birokracija. „Birokratski duh je vseskozi jezuitski, teološki duh. Birokrati so državni jezuitje in državni teologi. Birokracija je la république prétre (duhovniška republika).“

(K. Marx, Kritika Heglovega državnega prava, MEID I, str.: 81)

Jezik birokracije je jezik prikrivanja. V samoupravni socialistični družbi bi se morali proti njemu ostro boriti, ali bolje rečeno, boriti bi se morali proti birokraciji sami. Že v javni jezik nam je prilezla delitev družbe na bazo in tistih „zgoraj“ („Tovariši, večkrat bomo morali iti v bazo, saj smo ji odgovorni.“). Govorniki paradirajo s svojimi jezikovnimi monologi. Nihče si več ne upa „živo“ govoriti. Referati so napisani v kabinetih med štirimi stenami. Pismen referat pa ni življenjski. Izključuje stik med govornikom in poslušalcem, kar je še posebej čutili na raznih mitingih in ostalih javnih zborovanjih. Strah pred stikom med govornikom in poslušalci pa kaže, da govornik ne čuti potrebe govoriti tako, da bi ga poslušalci razumeli. Zato se pojavi vprašanje, komu torej govornik govori. Delavcem ne. Ti ga ne razumejo. Sebi? Ali pa nekemu tretjemu?

Ljudske množice od vsega najbolj cenijo resnico. Besedo, ki preprosto in jasno pove, kar je povedati. Namesto jasnih izrazov pa so vse bolj pogoste razne „malverzacije“, v stilu „če bi“... preprosto povedano: namesto — „lažeš“, pravimo, da ne govoriš resnice. Saj je isto. Ni?

Ko govorimo o govorih, ne smemo pozabiti na zakone in vse ostale dokumente, ki jih delovni ljudje dobivajo napisane. Naj so ti predpisi še tako dobri in pravični, če jih ljudje ne morejo uporabljati in se po njih ravnati, ker jih ne razumejo, niso vredni ničesar. Namesto da bi koristili delovnim ljudem in občanom, se lahko kaj kmalu spremenijo v predmet, ki služi manipulacijam in zlorabam proti delovnemu človeku. Isto velja za novo skovane izraze, ki so posledica objektivnih potreb razvoja združenega dela. Ti morajo biti ljudem razumljivi.

Zato: javni politični jezik mora prilagoditi ljudskim delovnim množicam. Politika pri nas že dolgo ni svojstvo imaginarno izvoljenih predstavnikov. Pravico do sodelovanja v političnem življenju naše družbe imajo vsi delovni ljudje. To pa jim mora biti tudi omogočeno.

strukturne kritike zaustavijo ta negativen pojav. To ne pomeni, da moramo ostati brez teh profesionalcev, vendar leti ne smejo postati poseben družbeni sloj. Profesionalnost revolucionarja v smislu privrženosti revoluciji pa moramo očuvati in te vrednote vnašati v mlado generacijo in v vse kadre, ki se za to revolucijo tudi bore.

Pisec že večkrat omenjenega članka dela po mojem mnenju zmedo ko govori o t. i. proticerkveni grupi. Vedeti moramo, da je prav to zelo delikatno in občutljivo vprašanje prav v današnjem času. Res je, da naša ustava priznava cerkev kot tako, vendar samo do določene meje njenega delovanja. Kardelj piše v knjigi smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja naslednje: „Kot marksisti se zavedamo globokih družbeno zgodovinskih virov religije, s tem pa tudi potrebe, da je občan kot vernik svoboden. Zato si je naša družba prizadevala in si mora prizadevati, da bo svoboda vernikov spoštovana, kajti religija ni nikakršna ovira za enakopravno vključevanje človeka vernika v socialistično življenje družbe.“

Prav tu pa se postavlja vprašanje ali „proti verska“ skupina hoče ukinitve cerkve kot institucije, ali pa se kritika nanaša na določena delovanja, ki presega okvire, ki so ji z ustavo dovoljeni. Iz večkrat omenjenega članka bi lahko človek razbral, da se pisec zavzema za večje pravice cerkve in njeno akceptiranje neglede na način njenega delovanja. Prav to pa je težnja cerkve same, vendar ne samo boj za večje pravice, pač pa da bi se cerkev kot institucija uveljavila kot enakopravni partner družbeno političnim organizacijam. KO govorim o teh mislim predvsem na SZDL in mladinsko organizacijo.

Zavedajoč se, da upada trend njenega vpliva, prav tako pa družbenih in ekonomskih težav, ki v večji ali manjši meri zajemajo ves svet, želi predvsem katoliška cerkev oživiti svoje aktivnosti.

Začela se je predvsem deklarirati kot faktor pri ublažitvi družbenih kriz. Takšna vloga cerkve prihaja najbolj do izraza v državah sveta, kjer je družbena kriza najgloblja. Katoliška cerkev posebej po izvolitvi Vojtite ne skriva svojih ambicij, da bi postala univerzalen politični in družbeni faktor. Sedanja strategija katoliške cerkve je osnovana na poskusu revalorizacije komponent njene politične pozicije. Najvažnejša je pravgotovo ideološka komponenta. Katoliška cerkev ima milijone vernikov po vsem svetu, ki sprejemajo religijske norme kot osnovo svoje morale in sistema vrednot. Prav to pa naj bi ji potemtakem dalo pravico, da arbitra pri vprašanju socialnih, političnih in človekovih pravic, s samim tem pa pravico pri reguliranju političnih odnosov.

Na podlagi tega papež Vojtita proglašuje pravico cerkve da „opozarja na pravice oziroma nepravice“ v svetu, kar praktično pomeni, da se postavlja kot nadpolitični faktor, in da poskuša prevzeti vlogo arbitra, ki jo je že zdavnaj izgubila.

Takšna politična ofenziva cerkve ima nepričakovan odmev, posebej pa budi upanja reakcionarnega dela katoliškega klera v socialističnih državah, da bi v sedanjih pogojih svetovne ekonomske in politične krize poboljšal pozicije v svoji antikomunistični in ideološki borbi.

Tudi pri nas se v zadnjem času opaža povečanje škodljive dejavnosti cerkvenih krogov, kar smo

MLADINSKA ORGANIZACIJA V TREH PREDALIH?!

Članek z naslovom „Dogodek v mestu Gogi, ali kako bomo s punkom razbili mlade“, ki ga je napisal tov. D. V. in je bil objavljen v januarški številki Katedre, me je dovedel do nekaterih razmišljanj. Dovolil bi si na tem mestu izreči določeno kritiko na objavljen članek. Zdi se mi, da nekatere stvari v članku niso dovolj dobro razjašnjene in bi jih nekateri bralci narobe razumeli, s tem pa bi članek sam naredil več škode kot koristi, saj je bil objavljen v časopisu katerega prebira velik del študentske mladine v Mariboru. Predvsem si mi zdi nekoliko zaletavo ZSMS oziroma ZSMJ kot frontno organizacijo mladine razdeliti v tri predale, kot jih je avtor opredelil in pri tem ostati ravnodušen in brez kakršne koli razlage. Neuk bralec bi ob branju navedenega članka lahko pomislil, da je ZSMS v bistvu sestavljena iz treh frakcij, ki bi na način kot jih predstavlja pisec, predstavljale določeno nevarnost za mladinsko gibanje v Sloveniji. Vendar pisec članka ne govori, kaj je v posamezni struji negativnega, in katere so pozitivne težnje predvsem prvih dveh omenjenih grup.

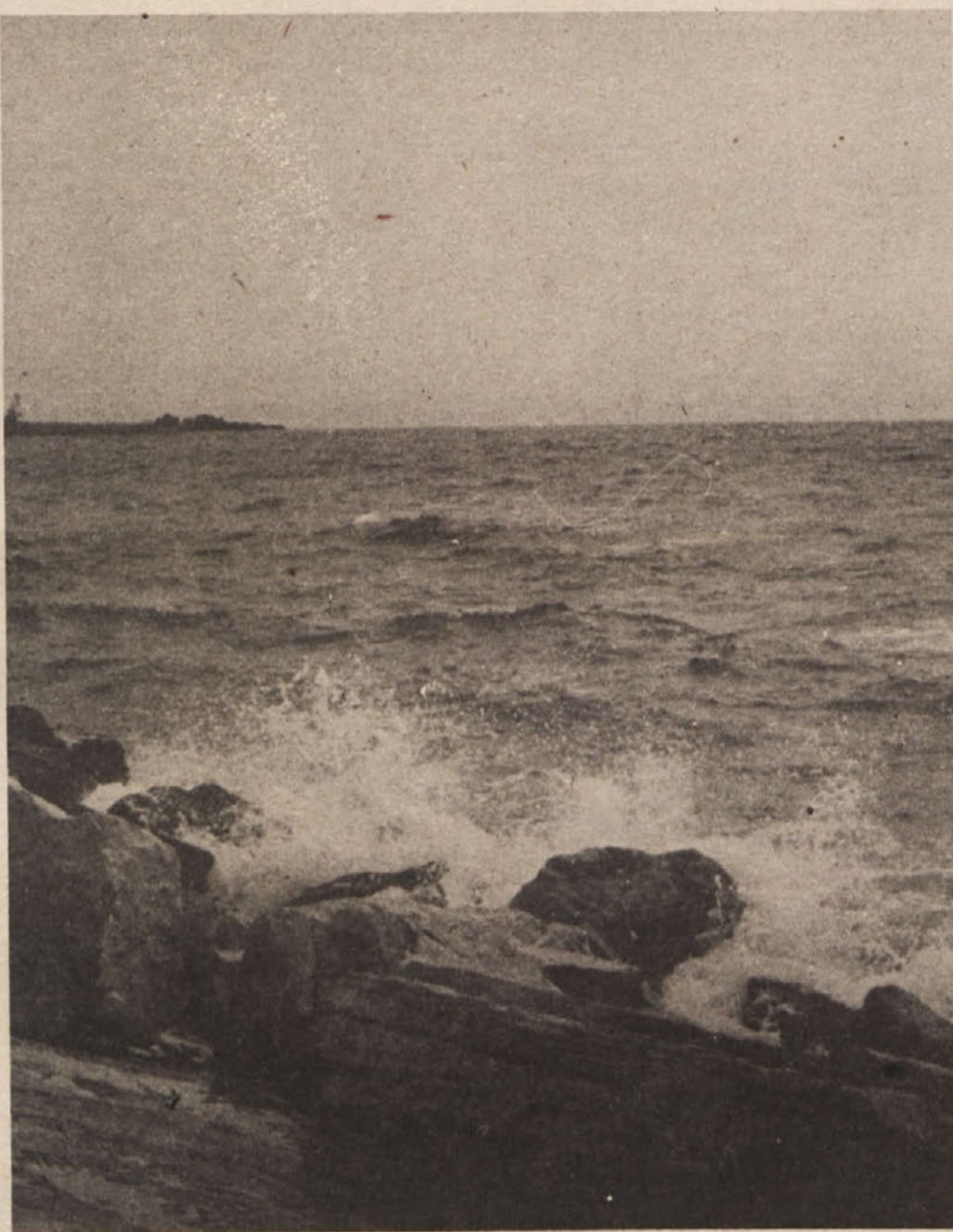
Nekoliko ciničen se mi zdi izraz „skojizem“, ki ga avtor članka uporablja v četrtem odstavku. Strinjam se, da mladinska organizacija ne sme in ne more biti o organizirana kot SKOJ in postati njegova kopija, saj je SKOJ ustrezal boju v predvojnem času in v času vojne, vendar pa je tudi res, da je potrebno vzgajati mladino prav na teh zapuščinah naše revolucije. Sicer je res, da je v vseh fazah naše revolucije, mladina neposredno odločilno vplivala in prispevala k boju za napredek, vendar je tudi res, da se rojevajo idejna tavanja in omahovanja. Le to obstaja pri delu mladine, ki tudi podlega vplivom raznih pojmovanj, ki so tuja naši samoupravni socialistični družbi. Da bi mladina uspešno nosila svoj del družbene odgovornosti, se mora mnogo bolj seznanjati z osnovami marksizma, razvojem marksistične teorije in njenim razvojem, kot tudi z vsemi revolucionarnimi dosežki in praktičnimi rezultati v našem socialističnem razvoju.

Potemtakem se mi zdi, da je pretirano govoriti o skojevstvu, poznavanju marksizma in dialektičnega materializma, kot o strogo negativnem pojavu, seveda pod pogojem, da takšne težnje niso skrajne. Vedeti moramo, da so naši samoupravni odnosi rodili in porajajo nove politično ekonomske odnose, nove medljudske odnose in normalno s tem tudi nove vrednote. Predvsem evidentno in opazno je, da so novi odnosi še zadržali mnoge tradicionalne in podedovane vrednote, kar velja tudi za tako imenovani skojizem. Prav tako pa je tudi res, da so rojene nove vrednote, in da so tako imenovane tradicionalne dobile vsebinsko in kvalitativno novo mesto v naši družbi. Z drugimi besedami povedano, naš sistem vrednot in njegovo dinamičnost moramo opazovati skozi prizmo konkretnih zgodovinsko revolucionarnih sprememb. Ta dialektična zakonitost človeškega razvoja, pa ima važno integracijsko funkcijo v smislu konstituiranja sistema vrednot. Prav zaradi tega pa še ne pomeni, da boj med starim in novim sistemom vrednot mora dobiti dimenzije krize. Jasno je, da je intenzivnost konflikta med starim in novim sistemom odvisna od družbeno ekonomskih in političnih razmer v družbi sami. Zato ni čudno, da se pri enem delu mladine pojavlja težnja k večkrat omenjenemu „skojizmu“, kar pa ne pomeni, da je to neka stalna usmerjenost v mladinskih krogih.

Mislim da je važno na tem mestu postaviti vprašanje, kdo so ljudje, ki težijo k takemu načinu razmišljanja, in ali mladi komunisti v praksi ostvarjajo politiko ZK v mladinski organizaciji, ter kaj jih najpogosteje vodi v profesionalno politiko.

Mi smo imeli SKOJ, ki je bil gonilna sila znotraj mladinskega gibanja, pa smo ga ukiniteli oziroma spreminili ker smo se predvsem bali sektaštva.

Smatramo, da mladi komunisti morajo biti v mladinski organizaciji tista sila kot je bil včasih SKOJ. Na žalost se takšna razmišljanja do nedavnaj niso uresničevala. Vendar se zadnje čase takšno stanje popravlja. Ne samo zato, ker je zadnja leta 70 % vseh državljanov sprejetih v ZK mlajših od 27 let. Ustvarjajoč novo organizacijo je ZSMJ dobila nov impulz in možnost za reafirmacijo in revitaliza-

cijo mladinskega gibanja v Jugoslaviji, in v tem smislu mislim da smo na dobri poti. Res je, in to je tudi zmeraj bil problem z mladimi komunisti, da v veliki meri ne delajo v mladinski organizaciji kot bi bilo treba. Skoj je ravno takšno delo zagotovil. Ko bi vsaj polovica vseh mladih komunistov delala v mladinski organizaciji, bi le ta zagotovo zelo ojačala. Vendar je tu proces odprt. Ne moremo sicer biti s tem zadovoljni, vendar so tendence pozitivne. Prav zaradi teh pozitivnih teženj pa moramo takšno pot nadaljevati. Dejal bi, da mladi komunisti morajo prevzeti tisto vlogo, ki so jo nekoč imeli komunisti skojevci v mladinskem gibanju.

Mnenja sem, da se negativna tendenca t. i. skojizma pojavlja le pri delu mladine, ki teži k karizizmu, sem pa spadajo tudi profesionalni kadri v mladinski organizaciji.

Težnja naše družbe je, da politični profesionalizem odstranimo. To pomeni da lahko nekdo določen čas opravlja profesionalno delo v mladinski organizaciji, pa tudi v drugih družbeno političnih organizacijah, vendar mora biti vezan na svoje delovno mesto. Jasno je da profesionalni politični delavec ima nekatere „prednosti“.

Obstaja tudi družbena privilegija, ki je objektivno dana, ker ni vezan za proizvodno delo. Prav ta pa v sebi skriva določeno gotovanstvo in objektivno doprinaša k profesionalizmu in karizizmu. In ravno zaradi tega je potrebno da sile ZK v mladinski organizaciji s pomočjo družbenega vpliva in kon-

pred kratkim lahko prebrali v sredstvih javnega obveščanja. Vse pogosteje se pojavljajo jasne zahteve za legalizacijo prisotnosti cerkve v različnih strukturah javnega življenja, predvsem v sistemu šolstva informiranja in oblikah socialne zaščite. Vsa ta prizadevanja so usmerjena k temu, da bi se cerkev postavila kot aktiven ideološki faktor ob bok ZK. Iz cerkvenih vrst se lansirajo trditve o nesposobnosti našega vodstva, da reši nekatere vitalne probleme notranjega razvoja. V tem kontekstu pa se cerkev predstavlja kot „edini in pravi zaščitnik družbenih interesov“. Računajoč na notranje probleme v družbi in z zaostreno mednarodno situacijo, nosilci klero-nacionalizma mislijo, da se družba ne bo konfrontirala s cerkvijo.

Prav na podlagi tega smatrajo, da je nastopil čas, ko bodo lahko izsilili nekatere pravice, ki jih do sedaj niso imeli. Navedene oblike delovanja reakcionarnega dela klera predstavljajo v bistvu zaostrite odnose z družbo. Po številnosti in organiziranosti, predstavlja cerkev legalno opozicijo sistemu, kar nakazuje na določeno stopnjo družbene nevarnosti. Prav zaradi prej navedenih pojavov, je potrebna širša družbena akcija s sodelovanjem vseh subjektov družbene samozaščite.

Dolgoročna opredelitev katoliške cerkve pri nas je jasno opredeljena v izjavi „škofovske konference 1981“ Na tej konferenci so zahtevane stvari, ki so v nasprotju z ustavo SFRJ. Med ostalim se zahteva, da se mora veriti omogočiti pristop k sredstvom javnega obveščanja, da se v bolnicah, zaporih, socialnih ustanovah in JLA vernikom omogočijo verski obredi itd. Ta odprta zahteva za spremembo ustavnih načel je naletela na ostro kritiko družbeno političnih organizacij, vendar je prav ta ista konferenca oktobra 1981 izjavila, da „trdno soji na izjavi ki so jo dali pred tem za javnost.“

Potemtakem vidimo, da cerkev le ne igra tako nedolžne vloge v naši družbi, kot nekateri mislijo.

Zaradi tega mislim da moramo biti bolj zadržani, predvsem pa budni ko govorimo o cerkvi. Vedeti moramo, da v današnjih družbeno ekonomskih razmerah od verništva do klerikalizma ni velik korak.

Ne dvomim v dobronamernost pisca že tolikokrat omenjenega članka, kot prav tako ne dvomim v njegovo teoretično poznavanje problemov, vendar sem mnenja, da je k takšnim problemom potreben širši pristop, predvsem zaradi jasnosti in razumevanju problemov.

talič milan

KOMENTAR K PROGRAMU UKREPOV ZA ODSTRANITEV VZROKOV IZGUBE ŠTUDENTSKEGA DOMOV MARIBOR

Na petintridesetih straneh je uprava študentskih domov prikazala poslovanje le-teh (študentih domov) v preteklem letu. Ogromno je številka, ki povprečnemu študentu ne povedo veliko (vsi pač ne študirajo ekonomije). Ocena vzrokov izgube pa obsega le 21 (enaindvajset) vrstic, pa še te so precej načelne (premajhna zainteresiranost študentov, nizki izkoristek kuhinjskih kapacitet, itd.). Zanimivo, da tudi predlog ukrepov za trajno uspešno poslovanje obsega le petindvajset vrstic. Torej vse tisto, kar bi naj bilo osnova sanacijskega programa obsega slabi dve strani, na vseh ostalih triindesetih straneh pa so opisi dejavnosti študentskih domov, raznorazni izračuni in predvsem pojasnila, zakaj so posamezni stroški tako visoki. Predlog ukrepov za trajno uspešno

poslovanje pa gre predvsem na račun varčevanja študentov. Razen večjega angažiranja lastnih delavcev pri vzdrževanju objektov, uprava študentskih domov ne daje drugih predlogov za varčevanje. Sicer pa, varčevali bodo že študenti. Menimo, da ta sanacijski program ni sprejemljiv, saj je od vsega, kar bi naj sanacijski program obsegal, zelo daleč. (Pravzaprav sedaj ta sanacijski program ni več aktualen, saj študentski domovi trenutno poslujejo brez izgube, bo pa zagotovo postal zelo aktualen pri naslednji podražitvi). Menimo, da sanacijski program brez sodelovanja študentov ne more biti uspešen.

uredništvo

PROGRAM UKREPOV ZA ODSTRANITEV VZROKOV ZA IZGUBO ZA ŠTUDENTSKE DOMOVE MARIBOR

STRUKTURA PRIHODKOV V OKVIRU DEJAVNOSTI I — IX/1981

Način pridobivanja prihodka	Domski sektor	Struktura	Sektor družb. prehrane	Struktura	Obštudijska	Struktura	Skupne službe	Struktura	Skupaj	Struktura
Prihodki od prodaje hrane in uslug	1.944,50	0,02	15.326.641,60	94,44					15.326.641,60	51,22
Prihodki doseženi s svobodno menjavo dela v okviru SIS	3.199.189,88	26,26	274.743,10	1,69	1.007.288,30	93,52			4.581.221,28	15,31
Prihodki od turizma	302.050,00	2,40	131.879,00	0,81					433.929,00	1,45
Prihodki od stanarin študentov	8.608.775,00	68,52							8.608.775,00	28,77
Prihodki od prodaje trg. blaga	—	—	488.220,60	3,01					488.220,60	1,63
Prihodki od obresti	—	—					51.780,80	95,80	51.780,80	0,17
Ostali prihodi	45.460,80	0,36	8.437,00	0,05			2.283,00	4,20	75.615,80	0,25
Prihodki od oddaje prostorov	267.566,00	2,13							267.566,00	0,89
Ostala plačila študentov	21.899,74	0,17			69.809,00	6,48			91.708,74	0,31
Skupaj	12.564.386,42	100,00	16.229.921,30	100,00	1.077.097,30	100,00	54.053,80	100,00	29.925.458,82	100,00

Domski sektor ustvari največ prihodkov s plačili stanarin študentov. Od januarja do sredine septembra je razpolagal s posteljnimi fondom 1276 ležišč. V mesecu septembru je bil dograjen novi dom s 164 ležišči. Če bi bili domovi polno zasedeni celo leto, bi to znašalo v devetih mesecih 11566 stanarin. Dejanska zasedba v devetih mesecih je znašala 9507 stanarin oziroma 82 %.

Po mesecih je zasedba sledeča:

januar	1276	100 %
februar	1276	100 %
marec	1271	99,6 %
april	1244	97,5 %
maj	1218	95,5 %
junij	1110	87,0 %
julij	427	33,5 %
avgust	333	26,1 %
september	1352	93,9 %

— obračunano amortizacijo v znesku 3.159.545,88 din
— delno kritje stroškov investicijskega vzdrževanja v znesku 139.644,00 din.

Sektor družbene prehrane je ustvaril največji delež prihodka s prodajo hrane in pijač ter trgovskega blaga (cigareti), le del za stroške amortizacije je dobil iz sredstev svobodne menjave dela v okviru SIS.

Sektor družbene prehrane nudi prehrano študentom stanovalcem domov in ostalim študentom Univerze v Mariboru v lastni restavraciji in preko bifejev — razdelilnic na posameznih visokih in višjih šolah v okviru univerze. Študenti se nadeje prehrane zelo neredno poslužujejo, tako da nikdar ni možno vedeti niti za en dan v naprej vsaj približno,

Glede na dejansko zasebo ugotovljamo, da so domovi polno zasedeni v začetku leta; od marca naprej pa število vedno bolj pada in se ponovno začne dvigati v septembru. Enako zasedbi je tudi dotok prihodka. Zaradi neke vrste sezonskega poslovanja so prihodi ugodni med trajanjem šolskega leta, mačno pa upadejo v počitniških mesecih. Glede na neenakomeren dotok prihodkov se mora dejansko v prvem polletju ustvariti določena rezerva za kritje obveznosti in osebnih dohodkov v mesecih, ko so prihodi le tolikšni, da komaj krijejo materialne stroške.

Drugi največji delež dosega s prihodi ustvarjenimi s svobodno menjavo dela v okviru IS. Pod temi prihodi so zajeta nadomestila za:

koliko obrokov bo potrebno pripraviti. Tak način prehranjevanja je pogojen z večjimi stroški, ker se stroški priprave z manjšanjem števila obrokov na porcijo avtomatsko večajo. Študenti si pa kuhajo kosila sami po domskih čajnih kuhinjah, kjer nastajajo dodatni stroški za porabljeno električno energijo in vodo. V času počitnic pa dejansko o študentski prehrani ne moremo govoriti. Študenti na šolah nimajo nobenih obveznosti in se v pretežni večini izselijo, tako da dela kuhinja z minimalno obremenitvijo. Bifeji na šolah so pa v mesecih julij—avgust popolnoma zaprti.

Realizacija študentskih obrokov od 1. 1. — 30. 9.

	1980	1981	Indeks
kosila	24729	40466	164
večerje	7035	5759	97
KV skupaj	31764	46225	146

Ob upoštevanju, da dela kuhinja vsak dan, tudi nedeljah, razen praznikov, znaša fond za obravnavano obdobje leta 1981 266 delovnih dni. Tako pride na dan povprečno 174 porcij KV obrokov. Kapacitete vgrajenih naprav znašajo 1200 KV obrokov na dan.

	1980	1981	Indeks
Število porcij prodanih toplih malic	240.888	222.394	93

Dnevno povprečno število izdanih toplih malic znaša za leto 1981 980 porcij. To število bi bilo lahko za 200 porcij večje. Število ponudnikov za tople malice je v zadnjem času vedno večje (pojavi so se dijaški domovi) s tem se veča konkurenca in na račun malic ni možno realizirati še dodatnega zalučka, kot le dejanske, stroške malice.

Obštudijska dejavnost ustvarja prihodke na podlagi svobodne menjave dela preko SIS namensko za program dela. Po normativih znaša to 1.066,35 din

Zaradi nizke izkoriščenosti kapacitet s prodajo KV obrokov študentom so domovi prisiljeni nuditi usluge tudi zunanjim odjemalcem—študentom. Te usluge nudijo v obliki toplih malic delovnim organizacijam.

	1980	1981	Indeks
za stanovalca letno. Poleg tega dobi za vzdrževanje namenskih objektov določen delež od vrednosti amortizacije. Sredstva so namenska in se tudi toliko prenašajo v prihodek, kolikor znašajo stroški dejavnosti skupno z obveznostmi iz dohodka in osebni dohodki delavcev, ki delajo na tej dejavnosti. Del v višini 6,48 % je bil ustvarjen s plačili študentov za penzijske usluge v času trajanja smučarskega in plavalnega tečaja, ki sta bila organizirana na Pohorju in v Puli.			

iz pregleda materialnih stroškov domske dejavnosti za leto 1981 je razvidno, da predstavljajo najvišji delež stroški amortizacije (35,00 %), kurjave (22,50 %), električne energije (9,73 %), vrednost kalkulativnih odpadov drobnega inventarja (7,53 %), stroški investicijskega vzdrževanja (6,98 %), izdatki za material za vzdrževanje in čiščenje (5,51 %); neproizvodne storitve (3,18 %) in voda (2,97 %). Delež vseh ostalih stroškov je v celotnih stroških nižji od 2 % in znaša skupaj 6,60 %. V strukturi materialnih stroškov

III. Analiza materialnih stroškov poslovanja za celotno delovno organizacijo

Vrsta materialnih stroškov	Stroški		Struktura		Indeks 1981
	I-IX/1980	%	I-IX/1981	%	
Živila	7.315.704,55	46,68	9.088.219,75	42,99	124,23
Material za vzdrževanje in čiščenje	524.717,85	3,35	598.405,20	2,83	114,05
Pisarniški material	98.349,95	0,63	111.128,85	0,53	113,00
Kurjava	1.111.110,00	7,09	2.095.494,25	9,91	188,60
Voda	209.244,10	1,34	306.228,85	1,45	146,35
Kalo	—	—	924,30	0,01	—
Električna energija	626.922,65	4,00	1.131.267,75	5,35	180,45
Bencin in olje	71.725,10	0,46	76.800,00	0,36	107,08
Plin	107.541,00	0,69	219.896,80	1,04	204,48
Transportne storitve	1.637,00	0,01	143.567,50	0,68	8770,16
PTT storitve	59.370,20	0,38	99.112,10	0,47	166,94
Reprezentanca	19.839,35	0,13	9.022,95	0,05	45,48
Vzdrževanje delov. sredstev	211.451,35	1,35	328.536,65	1,56	155,38
Komunalne storitve	75.558,70	0,48	143.390,95	0,68	189,78
Drugi materialni stroški	50.855,60	0,32	61.295,50	0,29	120,53
Zdravstvene storitve	43.577,70	0,28	36.070,75	0,17	82,78
Neproizvodne storitve	841.474,50	5,37	851.909,85	4,04	101,24
Vzdrževanje dvigal	51.346,30	0,33	65.575,20	0,31	127,69
Odpisi drobnega inventarja	700.651,47	4,47	793.112,40	3,76	113,20
Izdatki za delovno obleko	63.749,70	0,40	107.688,55	0,51	168,93
Izdatki za prevoz na delo	57.659,40	0,38	70.672,50	0,33	122,57
Ostala nadomestila	1.215,00	0,01	65.229,95	0,30	5368,72
Najemnine	25.200,00	0,16	31.200,00	0,14	123,81
Dnevnice	6.882,00	0,04	5.007,00	0,02	72,76
Polni stroški	12.707,65	0,08	19.075,75	0,10	150,12
Stroški investicijskega vzdrž.	218.805,00	1,40	765.079,84	3,62	349,67
Amortizacija	2.749.229,00	17,54	3.434.288,98	16,25	124,92
Nabavna vrednost trgovskega blaga	411.114,85	2,62	470.912,50	2,22	114,55
Izredni izdatki	3.845,15	0,02	8.033,65	0,03	208,93
Stroški poslovanja SKUPAJ	15.671.495,12	100,00	21.137.147,22	100,00	134,88

III. 1 ANALIZA MATERIALNIH STROŠKOV POSLOVANJA ZA DOMSKI SEKTOR

Naziv	Stroški		Struktura		INDEKS 1981
	I-IX/1980	%	I-IX/1981	%	
Material za vzdrževanje	447.534,95	7,09	497.436,75	5,51	111,15
Pisarniški material	5.655,95	0,09	34.233,65	0,38	605,26
Kurjava	1.071.443,40	16,98	2.031.193,55	22,50	189,58
Voda	190.506,25	3,02	267.591,60	2,97	140,46
Električna energija	462.195,60	7,33	818.369,10	9,73	190,04
Bencin in olje	17.898,75	0,28	44.400,00	0,49	248,06
Plin	54,35	0,00	449,30	0,01	828,20
Transportne storitve	1.637,00	0,03	—	—	—
PTT storitve	23.246,20	0,36	35.355,70	0,39	152,00
Reprezentanca	182,50	0,00	—	—	—
Vzdrževanje del. sred.	101.670,85	1,61	170.285,85	1,89	167,49
Komunalne storitve	57.969,70	0,92	129.019,95	1,43	222,57
Drugi materialni stroški	10.815,30	0,17	14.407,45	0,16	133,21
Zdravstvene storitve	21.952,50	0,35	1.044,75	0,01	4,76
Neproizvodne storitve	538.006,25	8,35	287.346,85	3,18	53,41
Vzdrževanje dvigal	51.356,30	0,81	65.575,20	0,73	127,69
Odpisi DI	595.782,95	9,44	679.955,95	7,53	114,12
Izdatki za delovno obleko	22.500,00	0,36	42.201,15	0,46	187,56
Izdatki za prevoz na delo	24.651,35	0,39	28.270,00	0,31	1144,68
Ostala nadomestila	1.215,00	0,02	15.998,95	0,18	1316,79
Najemnine	400,00	0,01	350,00	0,01	87,50
Dnevnice	334,00	0,01	2.420,00	0,03	7245,50
Polni stroški	2.569,15	0,04	10.284,55	0,11	400,31
Stroški invest. vzdržev.	186.180,00	2,95	630.075,34	6,98	338,42
Amortizacija	2.474.305,10	39,21	3.159.545,88	35,00	127,70
Izredni izdatki	—	—	524,75	0,01	—
Stroški poslovanja skupaj	6.310.044,30	100,00	9.026.335,17	100,00	143,05

predstavljajo stroški amortizacije in investicijskega vzdrževanja 41,98 % in so financirani preko svobodne menjave dela. Pri stroških investicijskega vzdrževanja je v letu 1981 ugotovljen močan dvig. V vseh preteklih letih je znašal prispevek za te stroške več, kot so dejansko znašali in smo iz leta v leto lahko del prenašali kot pozitivno razliko na časovnih razmejnih. V letu 1981 pa je bilo nujno večje vzdrževanje vodovodnih inštalacij v najstarejšem domu. Porabili smo vsa prenešana sredstva in dodeljena za leto 1981.

Pozitivni saldo za investicijsko vzdrževanje iz leta 1980 43.472,56
Dotok sredstev za leto 1981 232.740,00
Dejanski stroški ugotovljeni za leto 1981 1.197.552,40
Negativna razlika 532.339,84.

Samo za dežuranja študentov v času državnih praznikov in v počitnicah smo izplačali v letu 1981 do konca septembra 183.876,00 din in za točkovanje prispelih prošenj 29.953,00 dinarjev.

V letu 1980 smo ob vselitvi kasirali od študentov kavcije. Iz te kavcije smo meč letom pokrivali stroške dežurstev in škodo za katero ni bilo možno ugotoviti krivca. Tako v letu 1981 niso bili v stanarini vključeni in ne v kavcijah pokriti tovrstni izdatki, ki znašajo samo za dežurstva in točkovanje skupaj 213.829,00 din. V istem času smo izplačali samo za nadomestilo razbitih okenskih stekel 37.707,00 din. Tudi ta izdatek prej ni bil nikjer vkalkuliran.

Visoko postavko predstavlja strošek za kurjavo. Polovica domskih kapacitet — novi domovi, se grejejo iz skupne kotlovnice n. Pedagoški akademiji. Stroški za te domove so znašali v letu 1980 za obdobje januar—september 426.135,10 din v letu 1981 pa 452.914,25 din oziroma znaša indeks 106,30. Povečanje je minimalno in to zato, ker se je na skupno kotlovnico v letu 1981 priključil nov dijaški dom in se stroški kurjačev sedaj porazdelijo na tri dele, prej so se pa delili na dva dela.

V domovih na Tyrševi ulici imamo lastno kotlovnico. V letu 1980 se je na gretje priključila Glasbena šola. Zaradi povečanega obsega se je poraba kurilnega olja dvignila z 154.000 kg iz leta 1980 na 209.000 kg v letu 1981. Poleg količinskega dviga, pa je k porastu stroškov prispeval dvig cen. V letu 1980 je znašala poprečna cena kurilnega olja 4,29 din v letu 1981 pa 7,86 oziroma znaša indeks cene 183,21.

Pri porastu stroškov električne energije ugotovljamo skupni vrednostni indeks 190,04. Če upoštevamo v letu 1980 k porabi še obveznosti za energetski prispevek potem znaša skupni indeks 118.

Visok strošek v letu 1981 je glede na leto 1980 ugotovljen za ostala nadomestila. Tu so knjiženi

izdatki za tople obroke delavcev, ki delajo na delih, ki imajo značaj proizvodnega dela. Topel obrok smo do konca leta 1980 krili v višini 650,00 din na delavca iz sklada skupne porabe. Po zaključnem računu za leto 1980 sklada nismo mogli formirati in delavcem brezplačnih toplih obrokov do meseca maja nismo nudili. Po dopolnitvi družbenega dogovora, da lahko imajo delavci, ki delajo na delih enakih v materialni proizvodnji topli obrok pokrit iz materialnih stroškov, smo tudi pri nas sprejeli sklep o taki možnosti zagotavljanja brezplačnega toplega obroka. Ta postavka zato s preteklim letom sploh ni primerljiva.

Ugotovljeni materialni stroški na ležišče po zasedbi:

leto 1980	687,81 din
leto 1981	949,54 din
Indeks	138,05

Ugotovljeni materialni stroški na ležišče brez amortizacije in investicijskega vzdrževanja:

leto 1980	397,81
leto 1981	550,89
Indeks	138,48

IX. OCENA VZROKOV IZGUBE

Vzroki za nastalo izgubo so naslednji:

- neprimerno visok skok cen za nabavljene materiale in energijo;
- zaostajanje lastnih cen zaradi družbeno objektivnih vplivov;
- nepredvidena investicijska vzdrževanja na domovih;
- skrajšan čas bivanja v domovih zaradi premika šolskega leta na začetek oktobra;
- izpad dohodka za kritje stroškov, ki so se v preteklosti pokrivali iz plačanih kavcij;
- zaradi daljšega izpada lastnega kombija najete usluge prevoza od zunanjega prevoznika;
- nizki izkoristek kuhinjskih kapacitet za študentsko populacijo;
- dodatno zniževanje stroškov v domovih na račun uporabe lastnih naprav v študentskih sobah;
- neprimeren odnos stanovalcev do opreme v skupnih prostorih in samih objektih;
- premajhna aktivnost samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij pri uresničevanju zastavljenih ciljev;
- premajhna zainteresiranost večine stanovalcev za sodelovanje v dogovornem razreševanju nastale problematike.